

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Majandusarvestuse instituut

Finantsarvestuse õppetool

Ergo Ottoson

RAAMATUPIDAJA ROLL EESTI ETTEVÕTTES

Magistritöö

Juhendaja: lektor Monika Nikitina-Kalamäe

Tallinn 2015

Olen koostanud töö iseseisvalt.

Töö koostamisel kasutatud teiste autorite kõikidele töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele on viidatud.

Ergo Ottoson .....

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 132601TARMM

Üliõpilase e-posti aadress : ergo.ottoson@mail.ee

Juhendaja lektor Monika Nikitina-Kalamäe

Töö vastab magistritööle esitatud nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(ametikoht, nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

ABSTRAKT	6
SISSEJUHATUS	7
1. RAAMATUPIDAJA MÕISTE, ROLL ETTEVÖTTES JA TALLE ESITATAVAD NÕUDED	10
1.1. Raamatupidaja mõiste ja raamatupidaja rolli erinevad käsitlevad.....	10
1.2. Raamatupidaja rolli käsitlevad uuringud.....	16
1.2.1. Ülemaailmne uuring	17
1.2.2. Venemaa uuring.....	19
1.2.3. Rumeenia uuring	22
1.3. Raamatupidaja tööülesanded ja nõutavad oskused Eesti kutsestandarditest lähtudes.....	24
2. RAAMATUPIDAJA ROLLI UURINGU METOODIKA, TULEMUSED JA TULEMUSTE VÕRDLU ÜLEMAAILMSE UURINGUGA NING KUTSESTANDARDITEGA	33
2.1. Raamatupidaja rolli uuringu meetoodika	33
2.2. Raamatupidaja rolli uuringu tulemused.....	36
2.3. Raamatupidaja rolli uuringu tulemuste võrdlus ülemaailmse uuringuga	57
2.4. Raamatupidaja rolli uuringu tulemuste võrdlus kutsestandarditega.....	61
KOKKUVÕTE	67
VIIDATUD ALLIKAD	70
SUMMARY	74
LISAD	76
Lisa 1. Raamatupidaja rolli uuringu küsimused	76
Lisa 2. Raamatupidaja rolli uuringu küsimuste vastused. Küsimused 1 ja 2	82
Lisa 3. Raamatupidaja rolli uuringu küsimuste vastused. Küsimused 3(r)–6(r)	83
Lisa 4. Raamatupidaja rolli uuringu küsimuste vastused. Küsimus 7(r).....	84

Lisa 5. Raamatupidaja rolli uuringu küsimuste vastused. Küsimus 8(r) ja selle vastuste kokkuvõte	85
Lisa 6. Raamatupidaja rolli uuringu küsimuste vastused. Küsimus 9(r) ja selle vastuste kokkuvõte	89
Lisa 7. Raamatupidaja rolli uuringu küsimuste vastused. Küsimus 10(r)	92
Lisa 8. Raamatupidaja rolli uuringu küsimuste vastused. Küsimus 11(r)	93
Lisa 9. Raamatupidaja rolli uuringu küsimuste vastused. Küsimused 3(j)–6(j).....	94
Lisa 10. Raamatupidaja rolli uuringu küsimuste vastused. Küsimus 7(j)	95
Lisa 11. Raamatupidaja rolli uuringu küsimuste vastused. Küsimus 8(j)	96
Lisa 12. Raamatupidaja rolli uuringu küsimuste vastused. Küsimus 9(j)	97
Lisa 13. Raamatupidaja rolli uuringu küsimuste vastused. Küsimus 10(j)	98
Lisa 14. Raamatupidaja rolli uuringu küsimuste vastused. Küsimus 11(j)	99
Lisa 15. Pearaamatupidajate, raamatupidajate ja raamatupidaja assistentide tööülesanded ...	100
Lisa 16. Raamatupidajate tööaja kasutus (ametite lõikes).....	101
Lisa 17. Hinnang väitele „Valmistan ette ettevõtte juhtkonnale dokumente/aruandeid kalkulatsioone/tasuvusarvutusi, mida nad saavad kasutada otsuste langetamisel“ sõltuvalt ettevõtte suuruselt	102
Lisa 18. Hinnang väitele „Juhtkonna liikmed küsivad minult nõu/konsulteerivad minuga enne otsuste langetamist (otsused, mille langetamisel tulevad kasuks finantsalased teadmised)“ sõltuvalt ettevõtte suuruselt.....	103
Lisa 19. Raamatupidaja tegelemine juhtimisarvestuse ning juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevustega sõltuvalt sellest, kas ettevõttes on peale raamatupidaja veel finantsvaldkonna töötajaid või mitte	104
Lisa 20. Juhtkonnale dokumentide/aruannete/kalkulatsioonide/tasuvusarvutuste ette valmistamine sõltuvalt sellest, kas ettevõttes on peale raamatupidaja veel finantsvaldkonna töötajaid või mitte.....	105
Lisa 21. Juhtkonna liikmete poolt nõu küsimine raamatupidajalt sõltuvalt sellest, kas ettevõttes on peale raamatupidaja veel finantsvaldkonna töötajaid või mitte.....	106
Lisa 22. Eesti raamatupidajate tööaja kasutuse võrdlus muu maailma raamatupidajate tööaja kasutusega.....	107

Lisa 23. Eesti raamatupidajate tööaja kasutuse võrdlus muu maailma (lääneriigid ning ida pool paiknevad riigid) raamatupidajate tööaja kasutusega.....	108
Lisa 24. Raamatupidaja assistentide vastused raamatupidaja rolli uuringu küsimustele 4(r) ja 6(r).....	109
Lisa 25. Raamatupidajate vastused raamatupidaja rolli uuringu küsimustele 4(r) ja 6(r).....	110
Lisa 26. Peاراamatupidajate vastused raamatupidaja rolli uuringu küsimustele 4(r) ja 6(r) ..	111

ABSTRAKT

Töö pealkiri on: Raamatupidaja roll Eesti ettevõttes

Ettevõttes töötaval raamatupidajal võib olla väga mitmesuguseid tööülesandeid. Seadustest tulenevalt võib raamatupidaja tegeleda majandusaasta aruande, maksudeklaratsioonide, statistikaaruannete ja muu sarnase koostamise ning esitamisega. Lisaks võib raamatupidaja oma töös kokku puutuda juhtimisarvestuse, kuluarvestuse, finantsaruannete analüüsi ja paljude muude tööülesannetega. Sõltuvalt riigist ja mitmetest muudest teguritest võib raamatupidaja roll ettevõttes olla erinev. Magistritöö eesmärk oli välja selgitada, milline on raamatupidaja roll Eesti ettevõtetes. Töö raames tehti Eestis uuring, mille käigus küsitleti ettevõtete raamatupidajaid ja juhte. Töö tulemusena selgus, et raamatupidaja on Eesti ettevõtetes töötaja, kellel tuleb kokku puutuda mitmesuguste ülesannetega. Tema roll on laiem, kui olla lihtsalt arveametnik (*bookkeeper*). Vähe on ettevõtteid, kus raamatupidaja tegeleks vaid kitsalt mõne üksiku ülesandega. Paljud raamatupidajad on oma ettevõttes ka juhtidele nõuandja rollis. Raamatupidajate peamised tööülesanded on raamatupidamisarvestus, maksuarvestus ning väline aruandlus. Suurel hulgal raamatupidajatel tuleb kokku puutuda ka juhtimisarvestuse ja juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevustega. Kõige suurem osa raamatupidajate tööajast kulub raamatupidamisarvestusele (40%). Juhtimisarvestusele ning juhtkonna otsuste langetamist toetavatele tegevustele läheb ligi viiendik tööajast.

Võtmesõnad: raamatupidaja roll, ettevõtte, Eesti, raamatupidaja kutsestandard, tööülesanded, tööaeg

SISSEJUHATUS

Iga ettevõtte vajab töötajat, kes oleks pädev majandusarvestuse valdkonnas. Seadused sätestavad ettevõtetele majandusaasta aruande, maksudeklaratsioonide, statistikaaruannete ja muu sarnase esitamise kohustuse. Üldiselt tegeleb selliste ülesannetega ettevõttes töötav raamatupidaja või ostetakse vastavat teenust sisse mõnelt raamatupidamisteenust pakkuvalt ettevõttelt. Samas vajab ettevõtte edukaks toimimiseks ja arenguks väiksemal või suuremal määral, et tegeldaks ka senise tegevuse analüüsimisega, kuluarvestuse, juhtimisarvestuse ja muu sarnasega. Ettevõtte tegevusega seotud otsuste langetamiseks oleks hea, kui erinevaid otsustusvõimalusi analüüsitaks, tehtaks vajalikke tasuvusarvutusi ning kalkulatsioone. Ettevõtte juhi kõrval võiks olla inimene, kes suudaks talle finantsküsimumustes nõu anda. Võiks eeldada, et raamatupidaja tuleb toime ka mainitud ülesannetega.

Keeruline on aga kindlalt väita, kas Eesti ettevõtetes töötavad raamatupidajad nende kõigi eelpool nimetatud ülesannetega tegelevad või mitte. Magistritöö eesmärk on välja selgitada, milline on raamatupidaja roll Eesti ettevõtetes. Kas raamatupidaja on pigem arveametnik (*bookkeeper*), kes tegeleb lihtsamate ülesannetega või pigem *accountant*, kes tegeleb finantsarvestuse, finantsaruannete analüüsi, juhtimisarvestuse, kuluarvestuse, juhtide nõustamise ja muu sarnasega.

Võimalik, et Eesti ettevõtetes eksisteerib olukord, kus raamatupidajad tegelevad vaid väikse osaga kõikidest eelnevalt mainitud ülesannetest. Võib-olla ettevõtete juhid alahindavad raamatupidajaid ning pole teadlikud, et need oleksid tegelikult oma töös võimelised enamaks. Juhul kui see tõesti nii on, tuleks neid sellest teavitada, sest raamatupidaja efektiivsemalt tööle rakendamiseks oleks kasu kogu ettevõttele. Töö autorile teadaolevalt ei ole Eestis antud teemat keegi sellisest vaatenurgast (nagu konkreetne töö seda teeb) käsitletud. Sellest tulenevalt võib öelda, et magistritöö teema on uudne.

Töö uurimisülesanded on:

- 1) selgitada välja, millisena nähakse raamatupidaja rolli ja tema tööülesandeid lähtudes erialakirjanduses esitatust;
- 2) teha kindlaks, milliseid oskusi ja milliste tööülesannetega tegelemist eeldatakse raamatupidajatelt lähtudes Eesti raamatupidaja kutsestandarditest;
- 3) uurida, millega praktikas raamatupidajad ettevõtetes tegelevad, millised on nende tööülesanded ja kuidas jaotub tööaeg tööülesannete vahel;
- 4) võrrelda Eestis tehtud uuringu tulemusi ülemaailmse uuringuga;
- 5) selgitada välja, kas kutsestandardites raamatupidaja kohta kirjeldatu erineb Eestis tehtud uuringu tulemustest või mitte.

Töö uurimisobjekt on raamatupidaja roll ettevõttes.

Magistritöö eesmärgi saavutamiseks tehti uuring, mille raames küsitleti Eesti ettevõtetes töötavaid raamatupidaja assistente, raamatupidajaid, pearaamatupidajaid ja juhte. Uuringus osalejatelt oodati vastust 11 küsimusele, mis puudutasid raamatupidaja tööd.

Töö esimese peatüki esimene osa selgitab, millisena nähakse raamatupidaja rolli ja tema tööülesandeid lähtudes erialakirjanduses esitatust. Esimese peatüki teises osas antakse ülevaade raamatupidaja rolli käsitlevatest uuringutest. Peatüki kolmandas osas tuuakse välja, millised on raamatupidaja tööülesanded ja nõutavad oskused Eesti kutsestandarditest lähtudes.

Teise peatüki esimeses osas on selgitatud, millist metoodikat on uuringus kasutatud. Antakse ülevaade, kuidas viidi läbi küsitlus (raamatupidaja rollist ettevõttes). Peatüki esimeses osas tuuakse ka välja, kuidas saadud vastuseid töödeldi. Lisaks selgitatakse, milliseid keskkondi kasutati küsitluse koostamiseks ja vastuste töötlemiseks. Teise peatüki teises osas tuuakse välja küsitluse tulemused. Peatüki kolmandas osas võrreldakse Eestis tehtud uuringu tulemusi ülemaailmse uuringu tulemustega. Teise peatüki neljandas osas kõrvutatakse Eestis tehtud uuringu tulemusi Eesti kutsestandarditega. Soov on saada teada, kuivõrd kattub kutsestandardites kirjeldatu (millega peab raamatupidaja olema võimeline ettevõttes tegelema) küsitlusele vastanud raamatupidajate tegelike tööülesannetega.

Töö paremaks mõistmiseks vajavad selgitust mõningad kasutatud terminid ning kirjutamisel langetatud otsused. Töös esinevaid termineid „juhtkonna liige“ ja „juht“ kasutatakse samas tähenduses (välja arvatud esimese peatükis). Nende vaheldumine on tingitud sellest, et

mitmetel juhtudel tundus termini „juht“ kasutamine tekstis sobivam (kuigi uuringus kasutati terminit „juhtkonna liige“). Töös tuuakse välja, et raamatupidajad valmistavad ettevõtte juhtkonnale ette dokumente/aruandeid/kalkulatsioone/tasuvusarvutusi, mida saab kasutada otsuste langetamiseks. Mitmetel juhtudel kasutatakse tekstis dokumentide/aruannete/kalkulatsioonide sünonüümina terminit „materjalid“. Oluline on ka välja tuua, et teises peatükis kasutatakse terminit „raamatupidaja“ kõigi küsitlusele vastanud raamatupidaja assistentide, raamatupidajate, pearaamatupidajate kokkuvõtva nimetusena, kui esitatakse küsitluse üldiseid tulemusi. Samas kui võrreldakse kolme ametikoha (raamatupidaja assistent, raamatupidaja, pearaamatupidaja) töötajate tulemusi eraldi, siis mõeldakse termini „raamatupidaja“ all konkreetsel ametikohal töötavat vastajat.

1. RAAMATUPIDAJA MÕISTE, ROLL ETTEVÖTTES JA TALLE ESITATAVAD NÕUDED

1.1. Raamatupidaja mõiste ja raamatupidaja rolli erinevad käsitlused

Üldlevinud arvamuse kohaselt on raamatupidaja töötaja, kes tegeleb ettevõttes „rahaasjadega“. Täpsemalt uurides oskavad inimesed ka nimetada, et raamatupidaja tegeleb palga- ja maksuarvestusega, arvete koostamise ning rahaülekannete teostamisega. Võib arvata, et umbes selline on laiem üldsuse arvamus sellest, kes on raamatupidaja ja millega ta ettevõttes tegeleb. Mida aga mõista sõna raamatupidaja all? Kuidas seda defineeritakse? Alljärgnevalt on püütud lühidalt nendele küsimustele vastata.

Oluline on välja tuua, et ingliskeelses erialakirjanduses eristatakse kahte terminit *accounting* (majandusarvestus) ning *bookkeeping* (raamatupidamine). Esimene termin on palju laiem, hõlmates koostisosana ka teist. (Alver, Reinberg 2002, 27) Sarnaselt eristatakse ka termineid *accountant* ja *bookkeeper*. Eesti keeles kasutatakse aga ühte terminit raamatupidaja. Sageli mõistetaksegi mõlemat terminit *accountant* ja *bookkeeper* raamatupidaja tähenduses. Tegelikult ei tähenda need ühte ja sama. *Bookkeeper*-i all peetakse silmas isikut, kes peab arveraamatuid mõnes asutuses või ettevõttes (J. Alver, L. Alver 2011, 268). *Bookkeeping* on üks osa *accountingust*. *Bookkeepingu* all võib mõista majandustehingute registreerimist ning *bookkeeperit* võib pidada isikuks, kes registreerib tehinguid. (Larson, Nelson, Zin 1990, 9) Tinglikult võib pidada teda ka töötajaks, kes teeb küllaltki lihtsat ja rutiinset tööd. *Accountant* tähendab aga midagi laiemat. Näiteks selgitatakse, et *accountant* on töötaja, kes analüüsib ja tõlgendab finantsinformatsiooni, koostab finantsaruandeid, valmistab ette majandusprognoose, koostab eelarveid ja tegeleb muu sarnasega. (Edwards, Hermanson, Maher 1992, 8)

Raamatupidaja (*accountant*) termini definitsioone on mitmesuguseid. Näiteks *Accounting Handbooki* sõnastiku kohaselt on raamatupidaja (*accountant*) isik, kes osutab raamatupidamisteenuseid. Raamatupidajad koostavad finantsaruandeid ja maksudeklaratsioone, auditeerivad finantsaruandeid ja töötavad välja finantsplaane. Raamatupidaja võib töötada äriühingus, audiitorteenuseid pakkuvas äriühingus (näiteks CPA firmas), riigiasutuses või mittetulundusorganisatsioonis. Raamatupidajad spetsialiseeruvad tihti kindlale valdkonnale nagu näiteks maksundusele, kuluarvestusele, auditeerimisele või juhtkonna nõustamisele. (*Accounting Handbook...*) Siinkohal vajaks selgitust ka mainitud CPA termin. Tegemist on arvestusspetsialisti kõrgeima taseme kutseksami sooritanu (sertifitseeritud arvestusspetsialisti) nimetusega Ameerika Ühendriikides ja mõnes teises riigis. CPA kutsekvalifikatsioon on audiitorina töötamise eeldus. (J. Alver, L. Alver 2011, 187) *Accountant* võib töötada audiitorina, aga sel juhul peaks tal olema CPA kutsekvalifikatsioon. Eestis raamatupidaja auditeerimisega ei tegele.

Raamatupidajat (*accountant*) on defineeritud ka kui isikut, kes pakub raamatupidamisteenust. Tema tegevused tööl võivad oluliselt varieeruda. Mõned raamatupidajad on kontoriametnikud, kes tegelevad arvepidamisega (*bookkeepingu*) ning mõned on ärinõunikud suurtele korporatsioonidele. (*The Essential Accounting...*)

Akadeemik Uno Mereste on oma majandusleksikonis selgitanud, et raamatupidaja on raamatupidamisspetsialist. Isik, kes valdab raamatupidamismeetodeid, see tähendab oskab koostada lausendeid, kirjendada neid kontodesse ning teha bilanssi ja seda analüüsida. (Mereste 2003, 150).

Eelpool oli välja toodud vaid teatud valik termini raamatupidaja definitsioone. Keeruline on nende põhjal esitada päris ühest selgitust, kes on raamatupidaja, kuid siiski on võimalik saada sellest mõningane arusaam. Lihtsam on aga teha vahet *bookkeeperi* ja *accountanti* terminitel. Edaspidi käsitletakse töös raamatupidajat *accountanti* tähenduses.

Sõltuvalt riigist võib raamatupidaja roll ettevõttes olla erinev. Igal maal on omad tavad ja juhtidel väljakujunenud arusaamad raamatupidaja funktsioonist. Lähtuvalt riigi majanduslikust arengutasemest, õigusaktidest, suhtumisest raamatupidaja ametisse ja muudest teguritest võivad raamatupidaja tööülesanded riigiti varieeruda. Samuti on erinev rõhuasetus – teatud ülesannetega tegeldakse arvatavasti mõnes riigis suuremas matus ja teistes jälle väiksemas ning vastupidi (sellest antakse ülevaade magistritöö esimese peatüki teises alapeatükis). Tõenäoliselt sõltuvad

raamatupidaja tööülesanded ka ettevõtte suuruselt. Väiksemas ettevõttes võib olla raamatupidajal rohkem erinevaid tööülesandeid ja ta peab olema pädev paljudes valdkondades. Näiteks on öeldud, et raamatupidaja roll väikses ettevõttes on laiem ja tal on ka suurem vastutus (The diverse roles...). Suuremas ettevõttes võib esineda jällegi enam spetsialiseerumist kindlatele tööloikudele. Kõigist nendest iseärasustest hoolimata, on erialakirjanduses majandusarvestuse asjatundjad selgitanud, millega peaks üks raamatupidaja ettevõttes tegelema. Alljärgnevalt püüabki töö autor välja tuua, milline on raamatupidaja roll ning tema tööülesanded ettevõttes lähtudes erialakirjanduses esitatust.

Raamatupidaja peab ettevõttes tegelema suure hulga ülesannetega. Ühe võimaliku liigituse kohaselt saab raamatupidaja tööülesanded ettevõttes jagada kaheks – finantsarvestuse ning juhtimisarvestusega seonduvateks. Finantsarvestuse töösas peab raamatupidaja registreerima majandussündmuseid ning pidama arvestust näiteks vara ja kohustiste üle. Lisaks tuleb tal tegeleda palgaarvestuse, rahaülekannete ja raha laekumise kontrollimisega. Raamatupidaja peaks koostama iga-aastaselt majandusaasta aruande. Siinjuhul tegutseb raamatupidaja tugiteenuse osutaja rollis, kes näitab juhtidele ja omanikele ettevõtte tegevuse finantstulemust. (Pizzey 2001, 8) Laiemalt võttes on raamatupidaja ülesandeks tagada finantsaruandluse kvaliteet (Roles and Importance...).

Juhtimisarvestuse töösas peab raamatupidaja koostama eelarveid ja hiljem võrdlema neid tegelikkusega ning analüüsima tulemusi (Keith, Smith, Stephens 1993, 10). Ta peab koostama mitmesuguseid aruandeid, mis annavad infot otsuste langetamiseks. Tal tuleb analüüsida kulusid, kui ka kontrollida eelarvest kinnipidamist. Raamatupidaja peaks pakkuma juhtkonnale lisateadmisi, mis oleksid neile abiks töös. Piisava ja kvaliteetse informatsiooni olemasolu aitab langetada ettevõtte seisukohast õigeid otsuseid. Lisaks juhtide informatsiooniga varustamisele võib raamatupidaja sõltuvalt ettevõttest koostada aruandeid ka teiste töötajate jaoks (Kieso, Kimmel, Weygandt 2003, 6). Tegelema peab ka kuluarvestusega. Juhtkonda huvitab info toote või teenuse omahinnast. (ibid.) Siinkohal tasuks mainida, et sõltuvalt ettevõttest võib eksisteerida olukord, kus ülesanded on mitme raamatupidaja vahel jagatud. Näiteks üks raamatupidaja on spetsialiseerunud finantsarvestusele ja teine juhtimisarvestusele. Samas võib mõlema töösaga tegeleda üks raamatupidaja. (ibid.)

Selline liigitus, kus raamatupidaja tööülesanded jagatakse finants- ja juhtimisarvestusega seonduvateks on üpriski levinud. Samas, mõningate teiste allikate kohaselt on raamatupidajal lisaks eelpool nimetatule teisigi tööülesandeid. Peale finantsaruannete koostamise peab raamatupidaja tegelema ka muu välise aruandlusega. Näiteks tuleb koostada muid seadusega sätestatud aruandeid. Raamatupidaja tööülesannete hulka kuulub ka maksuarvestus ja maksudeklaratsioonide/aruannete koostamine. (Albrecht, Skousen, E. K. Stice, J. D. Stice 1999, 10) Raamatupidaja ülesandeks võib olla ka sekretäritöö, tegelemine büroo haldamise/juhtimisega ning teatud riikides pensionifondide ja kindlustusega (Pizzey 2001, 8). Samuti peab raamatupidaja tegelema raamatupidamissüsteemi ülesehitamise ja pideva arendamisega (Keith, Smith, Stephens 1993, 9).

Võimalik, et mõnes ettevõttes peab raamatupidaja lisaks eelpool nimetatule kokku puutama ka muude tööülesannetega. Näiteks ei ole välja toodud sotsiaal- ja keskkonnaarvestusega tegelemist. Sõltuvalt ettevõttest (ja selle suuruselt) võib tõenäoliselt sotsiaal- ja keskkonnaarvestuse eest vastutada kas selleks eraldi palgatud spetsialist või raamatupidaja.

On ka arvamusi, et raamatupidaja on ettevõttes oluline töötaja ning ta peaks kuuluma juhtkonda (Glautier, Underdown 1994, 9). Raamatupidajad näevad hästi, mis ettevõttes toimub ja kuidas ettevõttel läheb. Seda seetõttu, et raamatupidajad puutuvad oma töös kokku kõigi ettevõtte tegevustega. Seega on neil ka laiem ülevaade ettevõttes toimuvast. Sellest tulenevalt öeldakse ka, et raamatupidajad jõuavad organisatsiooni tippjuhtkonda hõlpsamalt kui teised ettevõtte töötajad. (Harrison, Horngren, Oliver 2012, 28) Näiteks on majandusajakirja Forbes andmetel umbes 30% Fortune 500 (Ameerika Ühendriikide 500 suurimat ettevõtet) tegevjuhtidest (*CEO*) finantsalase taustaga (Sanders 2011).

Leidub ka seisukoht, mille kohaselt on raamatupidajad ettevõttes informatsiooni edasiandjad. Nad peavad edastama finantsinformatsiooni ettevõtte kohta nii aktsionäridele kui ka juhtidele. Raamatupidaja rolliks on tagada edastatava informatsiooni kasulikkus otsuste langetamisel. (B. Elliott, J. Elliott 2004)

Raamatupidaja rolli ettevõttes on püüdnud selgitada ka Rahvusvahelise Arvestusspetsialistide Föderatsiooni (IFAC) töörühm (PAIB Committee). Selle jaoks tehti mitmed intervjuud juhtide ja arvestusspetsialistidega. Näiteks DaimlerChrysleri pearaamatupidaja

Robert Koethneri arvates on (pea)raamatupidaja kohustuseks pakkuda tippjuhtkonnale kindlustunnet, et finantsaruanded oleks koostatud lähtuvalt õigusaktidest ja järjepidevalt kasutades samu põhimõtteid. Tema hinnangul on raamatupidajad liikunud üha enam nõuandja rolli suunas. Varasemalt tegeleti rohkem finantsaruannetega ja finantsarvestusega (antud mõte pärineb aastast 2004, tõenäoliselt on raamatupidajad aastaks 2015 liikunud veelgi enam selles suunas). Bank of East Asia juhi David Li arvates näeb raamatupidaja trendi, kuidas ettevõttel läheb ja ta suudab hoiatada ettevõtet ees ootavate „lõksude“ eest. (The diverse roles...) Teistestki komitee tehtud intervjuudest kõlas arvamus, et raamatupidajad on üha rohkem seotud äri juhtimise ning strateegilise arendamisega.

Seoses tehnoloogia, majanduse ja muu arenguga on raamatupidaja roll muutumises. Näiteks mõjutab raamatupidaja tööd oluliselt infotehnoloogia areng ja regulatiivse raamistiku muutumine (Olivier 2000, 603). Eriti muutus raamatupidaja töö 1960. aastatel seoses arvutite arenguga (Richtermeyer, Siegel, Sorensen 2003, 40). Arvatakse, et viimastel aastakümnetel on raamatupidaja roll ettevõttes teisenenud ka rahvusvahelises ärikeskkonnas toimunud arengute tõttu. Oma mõju on avaldanud üleilmastumine. (C. Albu, N. Albu, Girbina 2012, 847)

Tõenäoliselt muutub raamatupidaja töö tulevikus tehnoloogia arengu tõttu. Soomes tehtud uuringu kohaselt ohustab IT lahenduste kasutuselevõtt 36% Soome töökohtadest ning 49% Ameerika Ühendriikide töökohtadest (Pajarinen, Rouvinen 2014). Võib arvata, et raamatupidaja töö ei jää nendest arengutest puutumata. Näitena tehnoloogia mõjust võib välja tuua, et ERP süsteemi (ettevõtte ressursside planeerimise süsteem) kasutuselevõtt ettevõttes muudab raamatupidaja rolli selles ettevõttes (Chen, Chiu, Huang, Pai 2012, 84). Raamatupidaja tööülesanded ei ole 2015. aastal täpselt samad, mis nad olid näiteks sada aastat tagasi. Samuti võib öelda, et tõenäoliselt ka tulevikus ei ole raamatupidaja töö identne sellega, mis ta on 2015. aastal.

Arvamusi raamatupidaja rollist tulevikus on mitmesuguseid. Näiteks Estonian Business Schooli õppejõu Ülle Pärlil arvates on raamatupidajast saamas niinimetatud hübriidspetsialist, kes peab olema väga hästi kursis IT valdkonnaga ning samal ajal ka arvestusalaga. Tema kolleegi Tartu Ülikooli majandusarvestuse professori Toomas Haldma hinnangul kasvab raamatupidajate seas spetsialiseerumine. Suureneb raamatupidaja kui nõuandja roll, numbrilugejast tuleb saada äripartneriks. (Paneeldiskussioon: raamatupidaja roll...)

Juba 1990. aastate lõpus ja 2000. aastate alguses võis leida arvamusi, et raamatupidajad peavad arendama endas strateegilise ja kriitilise mõtlemise oskusi, mis aitaksid neil seostada andmeid, teadmisi ja vaistu. Seda selleks, et pakkuda kvaliteetset nõu strateegiliste otsuste langetamiseks. Oldi arvamusel, et see muutub tuleviku raamatupidaja töös järjest olulisemaks tegevuseks. (Harrison, Mckinnon, Perera 2005, 147)

Oma nägemus raamatupidaja rollist tulevikus on ka majandusarvestuse ja ärianalüüsi tarkvaraga tegelevatel spetsialistidel. Itella Information Business Groupi tootarendusjuhi Ahti Allika arvates pole raamatupidaja tulevikus enam nii palju aruannete koostajaks, vaid rohkem tõlgendaja ja hinnangute andja. Seda põhjendab ta asjaoluga, et aina enam on raamatupidamises automatiseeritud. Raamatupidaja vajalikkus peaks tulevikus seisnema selles, et ta aitab oma igapäevatoos finantsinformatsiooni kasutataval spetsialistidel aruandeid lugeda. Ta peaks aitama analüüsida ja põhjendada seda, mis on arvude taga. Ahti Allika seisukohaga nõustub Directo OÜ müügidirektor Egon Leego, kelle arvates liigub raamatupidaja selgelt andmesisestajast tõlgendajaks. (Tulevikus on raamatupidaja...)

Eesti ühe suurima raamatupidamisteenuseid pakkuva ettevõtte Vesiir OÜ juhi Enno Lepvaltsi nägemus raamatupidaja rollist tulevikus on üsna sarnane eelpoolmainituga. Tema arvates kaob 4-5 aasta pärast (seisukoht pärineb 2014. aastast) ära tuim andmesisestustöö ja raamatupidaja on rohkem analüütiku ja nõuandja rollis. Ta täpsustab, et sisestustöö jääb marginaalseks ja juurde tulevad analüüs, aruanded ja tarkvara seadistamine, et see toetaks analüüsi, aruandlust ning automatiseeritud arvete käsitlust. (Milline on raamatupidajate...)

Ollakse seisukohal, et tehnoloogia ja üleilmastumine saavad olema peamisteks faktoriteks, mis mõjutavad tulevikus raamatupidajate tööd. Arvatakse, et madalama väärtusega andmete sisestamise töö automatiseeritakse. Raamatupidajatelt hakatakse üha enam ootama tulevikku vaatavat strateegilist ärinõustamist. Tuleviku suhtes ollakse ka seisukohal, et börsil noteeritud ettevõtetes töötavad raamatupidajad peavad seisma silmitsi suuremate väljakutsetega, mis on seotud kliimamuutuste ja emissioonide aruandlusega. (Wilkinson 2009)

Finantsteenuseid pakkuva Soome päritolu suurettevõtte OpusCapita hinnangul on raamatupidaja liikumas üha enam suunas olemaks ettevõttes konsultant. Nende nägemuses muutub raamatupidamine automatiseerimise tõttu. Mitmed rutiinsed tööloigud, mida on tehtud käsitsi kaovad ning selle töö teevad ära masinad. Raamatupidaja töö muutub mitmekesisemaks.

Ta hakkab tegelema rohkem konsulteerivat ja analüütilist laadi tööülesannetega. (The role of accounting...)

Äri- ja finantsjuhtimise lahendusi pakkuva ettevõtte Intuit Inc Intuit 2020 tulevikuuuringu aruandes tuuakse välja, et tehnoloogia muudab raamatupidajate tööd. Teatud tegevused nagu näiteks andmete sisestamine ja lihtsamate maksudeklaratsioonide koostamine automatiseeritakse. Raamatupidajad asuvad konsultandi ja nõuniku rolli, pakkudes tuge otsuste langetamisel, analüüsides äriinformatsiooni ja andes strateegilist nõu. Raamatupidajatest saavad finants-tehnoloogia ekspertkasutajad ning nõunikud. Aruande kohaselt ei ole tulevikus enam raamatupidaja töö fookuses finantsaruannete ja maksudeklaratsioonide koostamine, vaid raamatupidajad peavad tagama, et automaatselt allalaetavad andmed oleksid kooskõlas seaduste ja muude nõuetega. (Intuit 2020 report...)

Raske on öelda, milline nendest eelpooltoodud arvamustest võib tulevikus tõeks osutada. Üsna üksmeelselt tuuakse välja, et raamatupidaja on tulevikus muutumas rohkem konsultandiks ja nõuandjaks otsuste langetamisel. Samuti tuleb üha enam tegeleda informatsiooni analüüsimise ja tõlgendamisega. Arvatakse, et raamatupidaja peab olema heade infotehnoloogia teadmistega, sest palju tuleb hakata kokku puutuma infotehnoloogiliste küsimustega. Mõneti võib ka arvata, et tõusmas on sotsiaal- ja keskkonnaarvestuse osatähtsus raamatupidaja töös (tõenäoliselt suuremal määral arenenud riikides, kus sellele pööratakse rohkem tähelepanu).

1.2. Raamatupidaja rolli käsitlevad uuringud

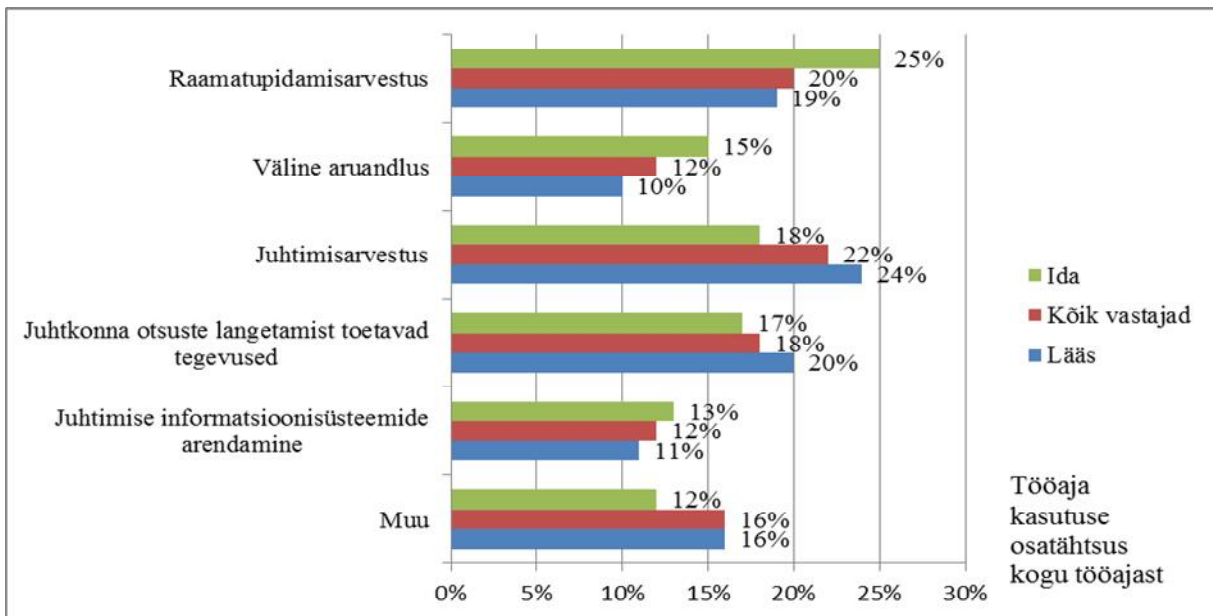
Raamatupidajal tuleb ettevõttes kokku puutuda mitmesuguste tööülesannetega. Sõltuvalt riigist ja mitmetest muudest teguritest võib raamatupidaja roll ettevõttes olla erinev. Alljärgnevalt käsitletakse kolme uuringut, mis on tehtud selgitamaks raamatupidaja rolli ettevõttes. Esimesesse uuringusse on kaasatud raamatupidajad kogu maailmast. Teine ja kolmas uuring on tehtud konkreetse riigi baasil (Venemaa ja Rumeenia).

1.2.1. Ülemaailmne uuring

Maailmas on tehtud mitmeid uuringuid, mille abil on proovitud saada teada, millega raamatupidajad ettevõtetes tegelevad. Millised on nende tööülesanded ning kuidas jaotub tööaeg mitmesuguste tööülesannete vahel. 2010. aastal tegid Bathi ülikool Suurbritanniast ja atesteeritud juhtimisarvestuse spetsialiste ühendav ühing (*Chartered Institute of Management Accountants*) uuringu, milles osales üle 5000 raamatupidaja (uuringu autorid ei selgita, mis ametipositsioonidel isikutega oli täpselt tegu, kasutatakse ingliskeelseid termineid *accountant* ning *financial professional*) kogu maailmast nii Euroopast (peamiselt Suurbritanniast), Austraaliast, Uus-Meremaalt, Põhja-Ameerikast, Aasiast (peamiselt Hiinast ja Indiast) ja mujalt. Küsitletud raamatupidajad töötasid erasektoris ning enamik nendest oli hõivatud tootmise, finantsteenuste ning hulgi- ja jaekaubanduse valdkondades. Uuringu autorid soovisid saada küsitletavateelt mitmesugust infot nende tööaja kasutuse kohta. (Malone, Van der Stede 2010)

Uuringu tulemusena selgus, et raamatupidajad puutuvad oma töö käigus kokku mitmete ülesannetega. Protsentuaalselt kulutatakse kõige enam tööaega juhtimisarvestusele (selle all mõeldi eelarvestamist, prognoosimist, kuluarvestust, rahakäibe juhtimist ja muud juhtimisarvestusega seonduvat) ning traditsioonilisele raamatupidamisarvestusele (info töötlemine ja finantsaruannete koostamine) (joonis 1). Nendele tööülesannetele kulub vastavalt 22% ja 20% kogu tööajast. Küllaltki palju aega (18%) kasutatakse ka juhtkonna otsuste langetamist toetavatele tegevustele (strateegiliste otsuste analüüsimine, juhtide nõustamine). 12% tööajast läheb välisele aruandlusele (kohustuslik regulatsioonidest tulenev väline aruandlus, maksudega seotud aruandlus). 12% tööajast kulus juhtimise informatsioonisüsteemide arendamiseks ning 16% muudele tegevustele (administratiivsed tegevused, koolitused ja muud tegevused).

Joonis 1. Raamatupidajate tööaja jaotus tööülesannete vahel

Allikas: (Malone, Van der Stede 2010,4)

Uuringu tulemustest lähtuvalt kulub traditsioonilisele raamatupidamisarvestusele ja välisele aruandlusele ainult ligi kolmandik tööajast. Sellest enam aega läheb hoopis juhtimisarvestusele ning juhtide nõustamisele ja muule sarnasele. (Malone, Van der Stede 2010,4)

Samas uuringus võrreldi tööaja jaotust lääneriikide ning geograafiliselt ida pool paiknevate riikide vahel. Selgus, et läänes kulub rohkem tööaega juhtimisarvestusele (24%) kui idas (18%). Seevastu Idas kulub enam tööaega traditsioonilisele raamatupidamisarvestusele (25%) kui läänes (19%). Tööaja osatähtsus, mida kasutatakse juhtkonna otsuste langetamist toetavatele tegevustele, on samuti läänes suurem kui idas (vastavalt 20% ja 17%). Kui ida pool läheb rohkem aega välisele aruandlusele (15%, lääne 10% võrreldes), siis läänes kulub enam aega muudele tegevustele (16%, ida 12% võrreldes). (ibid.)

Lisaks küsiti uuringus osalejatelt, millele nad peaksid oma aega rohkem kulutama, et nende karjäär paremini edeneks. Nii idas kui ka läänes leiti, et suuremas mahus peaks tegelema juhtkonna otsuste langetamist toetava tööga ning vähem traditsioonilise raamatupidamisarvestusega. Mõlemad pooled olid selles osas samal seisukohal, kuid kindlamad oldi oma

arvamuses lääneriikides. Ida pool arvati, et karjääri arengu mõttes oleks kasulik tegeleda rohkem ka juhtimisarvestusega. (Malone, Van der Stede 2010,4)

Küsitletavatelt taheti teada saada, mis tegevustele nad ise eelistaksid meelsamini oma tööaega kulutada. Vastustest selgus, et vähem tahetakse kokku puutuda rutiinse raamatupidamisarvestusega, välise aruandlusega ja eraldi läänes muude tööülesannetega. Enam kokkupuudet võiks olla aga juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevustega (strateegiliste otsuste analüüsimine, juhtide nõustamine). Eriti ilmekalt tuli selline tendents esile läänepoolsetes riikides. Veidi enam soovitakse tegeleda ka juhtimise informatsioonisüsteemide arendamisega. Ida pool paiknevate riikide raamatupidajad leidsid lisaks, et nad tahaksid rohkem tegeleda ka juhtimisarvestusega (eelarvestamine, prognoosimine, kuluarvestus, rahakäibe juhtimine ja muu), nende lääne kolleegid arvasid aga, et juhtimisarvestusega kokkupuudet võiks olla pigem veidi vähem. (ibid.,6)

Antud uuringu puhul on näha, et raamatupidajatel on soov rohkem tegeleda juhtimisarvestuse ja juhtide nõustamisega. Samuti arvatakse, et need tegevused on kasulikud ka nende karjäärile. Juba praegu kulub suhteliselt suur osa tööajast eelpoolmainitud töövaldkondadele. Siiski peaks arvestama sellega, et tööaeg, mis kulub traditsioonilisele raamatupidamisarvestusele võib küll tulevikus tõenäoliselt väheneda, kuid teatud määral peab sellega ikkagi tegelema, sest riigipoolsed regulatsioonid ja vajadus välise aruandluse järele säilivad. Selle uuringu põhjal saab öelda, et raamatupidaja peab olema mitmekesiste teadmistega ning kokku puutuma erinevat laadi tööülesannetega. Peab olema valmidus tegeleda nii traditsioonilise raamatupidamisarvestusega, juhtimisarvestusega, juhtide nõustamisega ja muuga. Keeruline on tööd teha raamatupidajal, kes on vaid ühekülgsede oskustega ning soovib kokku puutuda peamiselt traditsioonilise raamatupidamisarvestusega.

1.2.2. Venemaa uuring

Eelnevalt välja toodud Bathi ülikooli uuringust lähtudes tehti 2010. aasta detsembris samalaadne uuring Venemaal. Küsimused, mida Venemaal küsiti polnud päris samad, kuid tööaluseks võeti ülemaailmne uuring. Erinevus seisnes ka selles, et küsitleti avalikus sektoris

töötavaid raamatupidajaid, mitte erasektoris töötavaid. Küsitlusele vastas 69 raamatupidajat, kellest 36 töötas Moskvas ning 33 Arhangelskis. (Antipova 2013, 430)

Raamatupidajatelt uuriti, kuidas jaotub nende tööaeg mitmesuguste ülesannete vahel. Vastajatel tuli skaalal ühest viieni (kus 1 on kõige vähem ja 5 enim) hinnata, kui palju nad oma tööajast konkreetsetele tööülesannetele aega kulutavad. Sarnaselt Bathi ülikooli uuringule olid tööülesanded jagatud kuude gruppi. Nendeks olid raamatupidamisarvestus (selle all mõeldi näiteks algdokumentide töötlemist ja muud sarnast), väline aruandlus (kohustuslik regulatsioonidest tulenev väline aruandlus, maksudega seotud aruandlus), juhtimisarvestus (eelarvestamine, prognoosimine, rahakäibe juhtimine ja muu juhtimisarvestusega seonduv), juhtkonna toetamine (strateegiliste otsuste analüüsimine, juhtide nõustamine), juhtimise informatsioonisüsteemide arendamine ning muud tegevused (administratiivsed tegevused, koolitused ja muud tegevused). (ibid., 431)

Raamatupidajate vastustest selgus, et Arhangelskis kulub kõige enam tööaega välisele aruandlusele (hinnang 4,5 punkti 5st) ning raamatupidamisarvestusele (hinnang 4,2 punkti). Võrdluseks võib tuua, et Moskvas välisele aruandlusele nii palju aega ei lähe (hinnang 3,4 punkti). Erinevuse põhjenduseks arvatakse olevat asjaolu, et Arhangelskis on arvutite kasutamine vähem levinud kui Moskvas, seetõttu kulub ka välisele aruandlusele rohkem aega. Arhangelskis läheb väiksem osa tööajast juhtkonda toetavatele tegevustele (hinnang 1,2 punkti) ning juhtimise infosüsteemide arendamisele (hinnang 1,4 punkti). Juhtimisarvestusele ning muudele tegevustele kulub aega viimastest pisut enam (hinnang vastavalt 2,5 ja 2,2 punkti). Võrdlusena võib lisada, et Moskvas tegeletakse vähem juhtimise informatsioonisüsteemide arendamisega kui Arhangelskis (hinnang 0,7 punkti võrdluses Arhangelski 1,4 punktiga). Moskva raamatupidajate hinnang 0,7 punkti on ebaloogiline, kuna vastajatel tuli anda hinnanguid skaalal ühest viieni. Küsimusi tekitab, kust saadi sel juhul alla ühe punktiline tulemus. Seega ei saa pidada seda 0,7 punktilist hinnangut usaldusväärseks. Kahjuks ei ole uuringu tulemustes esitatud kõiki andmeid Moskva vastanute kohta. Nii ei ole võimalik välja tuua, kui suur osa tööajast kulus Moskva raamatupidajatel juhtimisarvestusele, raamatupidamisarvestusele ja muudele tegevustele. (ibid., 432)

Uuringus osalejatelt küsiti, milliste tööülesannetega nad ise sooviksid kõige enam tegeleda. Sarnaselt ülemaailmsele uuringule tahavad Arhangelski raamatupidajad vähem kokku

puutuda raamatupidamisarvestusega (hinnang 3,5 punkti võrreldes 4,2 punktiga tegelikkuses) ja välise aruandlusega (hinnang 3,9 punkti võrreldes 4,5 punktiga tegelikkuses), kui nad seda praegu teevad. Samas jäävad need kaks tööloiku põhilisteks tegevusteks, millega tegeleda tahetakse. Hetkeseisuga võrreldes soovitakse rohkem kokku puutuda juhtkonda toetavate tegevustega (hinnang 2,3 punkti võrreldes 1,2 punktiga tegelikkuses), juhtimise informatsioonisüsteemide arendamisega (hinnang 2,3 punkti võrreldes 1,4 punktiga tegelikkuses) ja muude tegevustega (hinnang 2,4 punkti võrreldes 2,2 punktiga tegelikkuses). Selle uuringu osa juures ei ole kahjuks samuti välja toodud andmeid Moskva linna raamatupidajate kohta. Seega ei saa selgitada, millised tegevused on kõige meelepärased Moskva vastajatele ja võrrelda neid Arhangelski raamatupidajate vastustega. (Antipova 2013, 432)

Väga suuri erinevusi soovitu ja tegelikkuse vahel ei ole. Nendest tulemustest on näha, et pigem tahetakse tööaja võrdsemat jaotumist ülesannete vahel. Ei ole ühtegi sellist ülesannet, mida soovitaks palju rohkem teha ning samuti ka ühtegi sellist, millega tahetaks oluliselt vähem tegeleda. Tegelikult kulutatav tööaeg ja soovitud tööaeg on sisuliselt võrdne muude tegevuste puhul.

Uuringus kirjeldatakse, et teatud osa avalikus sektoris töötavate raamatupidajate ajast kulub juhtidele selgituste jagamisele, et viimased mõistaksid raamatupidamislikku informatsiooni. Juhid ei saa aruannetes sisalduvast tavaliselt aru ning raamatupidajad peavad informatsiooni „tõlkima“ nendele mõistetavasse keelde. Raamatupidajate hinnangul võtavad mitmesugused suulised ja kirjalikud selgitused palju aega. (ibid.)

Uuringu tulemustest tuuakse olulisena välja, et Venemaa avaliku sektori raamatupidajad jäävad peamiselt tegelema traditsioonilise raamatupidamisarvestusega ja välise aruandlusega. Isegi kui neil on soov suurendada oma kompetentsust ja tegeleda ka muude ülesannetega, siis siiski jääb kõige tähtsamaks traditsiooniline raamatupidamisarvestus. Seda seadustest tulenevate nõuete tõttu. (ibid.)

Pisut keeruline on omavahel võrrelda esimesena mainitud ülemaailmset ning Venemaal tehtud uuringut, sest vastajate arv on olnud kummalgi juhul väga erinev. Ülemaailmsel uuringul oli 5462 vastajat ning Venemaa uuringul kõigest 69 (mis ei pruugi anda kõige selgemat pilti Venemaal toimuvast). Samuti küsitleti ühel juhul erasektoris töötavaid ning teisel juhul avalikus sektoris töötavaid raamatupidajaid. Sellest tulenevalt võib raamatupidajate töö olla erinev. Kui

nendest asjaoludest hoolimata püüda mõlema uuringu tulemusi võrrelda, siis võib näha, et ülemaailmses uuringus jaotus tööaeg erinevate tööülesannete vahel tunduvalt võrdsemalt kui Venemaal, kus kogu tegevus oli rohkem suunatud raamatupidamisarvestusele ja välisele aruandlusele. Mõlemal juhul oli sarnane see, et raamatupidajad soovisid vähem tegeleda traditsioonilise raamatupidamisarvestusega ning rohkem juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevustega. Venemaal oli sellist arvamust väiksemal määral ning ülemaailmses uuringus tuli see selgemalt välja. Samas soovisid Venemaa raamatupidajad endiselt jääda kõige enam tegelema traditsioonilise raamatupidamisarvestusega ja välise aruandlusega, kuid ülemaailmse uuringu vastajatel sellist soovi ei olnud.

1.2.3. Rumeenia uuring

2011. aastal esitleti Rumeenias tehtud uuringut, kus sooviti saada teada, milliseid oskuseid nõuavad Rumeenia raamatupidajatelt nende tööandjad. Võrreldes kahe eelpool toodud uuringuga oli antud juhul lähenemine pisut teistsugune. Kui varasemalt küsiti raamatupidajatelt, milliste tööülesannetega kokku puututakse ja kui palju konkreetsetele tegevustele aega kulub, siis Rumeenias analüüsiti töökuulutusi ning tehti nende põhjal kindlaks, milliste tööülesannetega peaksid raamatupidajad oma ametikohal hakkama saama. Töökuulutustest koguti andmeid kolmel kuul – veebruaris aastal 2007, juulis aastal 2008, detsembris aastal 2009. Läbi vaadati 1200 kuni 1500 töökuulutust ning nendest kaasati uuringusse 300 töökuulutust. Eraldiseisvalt uuriti finantsarvestusega seotud raamatupidajate töökuulutusi (*financial accounting positions*) ning juhtimisarvestusega seotud raamatupidajate töökuulutusi (*management accounting positions*). (C. N. Albu, N. Albu, Faff, Hodgson 2011)

Uuringus eeldati algselt, et suure tõenäosusega nõutakse finantsarvestusega tegelevatelt raamatupidajatelt (*financial accountant*), et nad peaksid saama hakkama maksude arvestamisega, finantsaruandlusega, mis tuleneb õigusaktidest ning muu välise aruandlusega. Samal ajal arvati, et juhtimisarvestusega tegelevad raamatupidajad peavad toime tulema kuluarvestuse, eelarvestamise ja tulemuslikkuse mõõtmisega. Tegelikuses selgus uuringu tulemustest, et finantsarvestusega tegelevatelt raamatupidajatelt nõutakse teatud juhtudel lisaks maksuarvestusele, finantsaruandlusele, muule välisele aruandlusele ka kuluarvestuse,

eelarvestamise, tulemuslikkuse mõõtmise ja finantsaruannete analüüsi oskusi. Samuti tuli ette juhtumeid, kus nõuti, et juhtimisarvestusega tegelev raamatupidaja peaks olema ka pädev finantsaruandluses. (C. N. Albu, N. Albu, Faff, Hodgson 2011)

Analüüsitud töökuulutustest oli näha ka mõningat suundumust, et raamatupidajad on üha enam muutumas ärikonsultantideks. Samas ei saa sellist trendi pidada valdavaks. Mõned tööandjad nõudsid, et raamatupidaja oleks ettevõttes näiteks konsultandiks, äripartneriks, esimeseks partneriks juhile ja nii edasi. Samuti sooviti, et raamatupidaja pakuks tuge ettevõtte erinevatele osakondadele ning teeks finantsanalüütiku tööd. (ibid.)

Uuringu tulemustest selgub, et pearaamatupidaja ametikohal töötav inimene peaks vastutama maksuarvestuse ning majandusaasta aruande riigile esitamise eest. Samuti peaks ta koostama igakuiseid aruandeid juhtkonnale. Kõige olulisemaks peetakse pearaamatupidaja pädevust maksunduses ja finantsarvestuses. Vähemtähtsamana tuuakse välja finantsaruannete analüüsiga tegelemist. (ibid., 171)

Töökuulutustest tuleb välja, et üha enam jätkub nii öelda hübriidiseerumine finantsarvestusega tegelevate ja juhtimisarvestuse eest vastutavate raamatupidajate vahel. Selle all peetakse silmas, et enam ei eristata nii selgelt ühe või teise valdkonnaga tegelevat töötajat, vaid arvestatakse, et raamatupidaja peaks olema suuteline hakkama saama nii finantsarvestusega kui ka juhtimisarvestusega seotud tööülesannetega. Lisatakse ka, et vaid puhtalt mõne kitsa finantsarvestuse funktsiooniga tegelevad raamatupidajad ei vasta ettevõtete ootustele. (ibid.)

Vaadates eelnevalt käsitletud ülemaailmse ja Venemaa uuringu tulemusi ning Rumeenias tehtud uuringu tulemusi, siis võib nende põhjal öelda, et raamatupidaja peab ettevõttes tegelema mitmesuguste ülesannetega. Tema tööülesandeks ei ole ainult puhtalt finantsarvestuse ja maksundusega seotu, vaid ta peab ka kokku puutama juhtimisarvestusega, finantsaruannete analüüsiga, juhtide nõustamisega finantsküsimumustes ning veel mitmete muude ülesannetega. Olenevalt riigist ja ettevõttest oodatakse raamatupidajalt vähem või rohkem ka konsultandi ja partneri rollis olemist.

Mõneti tuleb nende tulemuste põhjal välja, et mida kõrgemalt arenenud majandusega riigiga on tegu, seda mitmekesisemad on raamatupidajate tööülesanded ning ka töötajad ise soovivad suurema hulga ülesannetega tegeleda. Samuti ei domineeri tööaja jaotuses tugevalt üks või teine tööülesanne, vaid tööaeg jaguneb võrdsemalt mitmete ülesannete vahel. Enam on (ja

soovivad olla) sealsed raamatupidajad juhtidele nõuandvas/toetavas rollis. Tegeletakse (ja soovitakse tegeleda) rohkem juhtidele otsuste langetamiseks vajaliku info ettevalmistamisega ning juhtimisarvestusega kui madalama majandustasemega riikides. Lisaks soovitakse kõrgemalt arenenud majandusega riikides vähem kokku puutuda kõiksuguste rutiinsete tegevustega. Siiski tuleb siinkohal arvestada ka seda, et nende paari uuringu tulemuste põhjal ei saa esitada väga kindlaid seoseid riigi majandustaseme ja raamatupidajate tööülesannete vahel. Võib juhtuda, et hulga lisauuringute teostamise tulemusena sellist seost enam ei esine.

1.3. Raamatupidaja tööülesanded ja nõutavad oskused Eesti kutsestandarditest lähtudes

Magistritöö raames tehtava küsitluse kaudu uuritakse muuhulgas Eesti ettevõtetes töötavatelt raamatupidajatelt, milliste tööülesannetega nad oma töös peavad kokku puutuma (küsitluse tulemused on esitatud töö kolmandas peatükis). Samal ajal võiks ka vaadata, milliseid oskusi, teadmisi ja hoiakuid eeldatakse raamatupidajatelt lähtudes Eesti kutsestandarditest. Need kirjeldavad raamatupidaja kutsetegevust ning sellel kutsel tegutsemiseks vajalikku kompetentsust. (Kutsestandard...) Kutsestandardite abil võiks saada ülevaate, milliste ülesannetega peaks raamatupidaja olema võimeline hakkama saama, et oma tööga edukalt toime tulla. Töös kasutatavate kutsestandardite käsitlemisel on rõhuasetus suunatud raamatupidaja tööülesannetele ja tegevustele ettevõttes. Kindlasti ei saa eeldada, et kõik Eestis töötavad raamatupidajad (kui ka pearaamatupidajad ja raamatupidaja assistendid) omavad teatud taseme kutsetunnistust. Samas saab kutsestandardite uurimisel ülevaate, millega peab raamatupidaja ettevõttes tegelema antud eriala spetsialistide, praktikute, õppejõudude ja muude asjatundjate arvates.

Raamatupidajatele on Eestis kehtestatud kolm kutsestandardit. Nendeks on raamatupidaja (tase 5), vanemraamatupidaja (tase 6) ning juhtivraamatupidaja (tase 7) standardid. Kõigi kolme standardi kohaselt on (vanem, juhtiv)raamatupidaja tööosadeks finantsarvestus, maksuarvestus ning juhtimisarvestus. Sõltuvalt standardi tasemest on eeldatud nende tööosade puhul erinevaid

oskusi. Mida kõrgemal tasemel ollakse, seda enamate ja keerukamate ülesannetega peab toime tulema. (Raamatupidaja, tase 5..., Vanemraamatupidaja, tase 6..., Juhtivraamatupidaja, tase 7...)

Raamatupidaja kutsestandardi (tase 5) kohaselt tegeleb raamatupidaja peamiselt finantsarvestusega. Lisaks sellele ka väiksemal määral finantsaruannete analüüsiga, kulu- ja eelarvestusega ning maksuarvestusega. Põhilised tööülesanded on seotud igapäevase raamatupidamise tööga (sealhulgas maksudeklaratsioonid, statistilised aruanded ja muu). Viienda taseme puhul eeldatakse, et raamatupidaja teeb paljusid töid kellegi teise töötaja juhendamisel. Raamatupidamine peab olema korraldatud nii, et oleks tagatud aktuaalse, objektiivse ja võrreldava info saamine majandusüksuse finantsseisundist ja tegevustulemustest. Oluline on, et oma töös juhendutaks Eesti heast raamatupidamistavast ja/või Euroopa Liidus tunnustatud standarditest, arvestuse ja aruandluse põhimõtetest. Raamatupidaja kutset (tase 5) taotleb isik võiks soovitatavalt omada erialast kutseharidust keskhariduse baasil, ja/või eelnevat töökogemust raamatupidajana, ja/või olla läbinud raamatupidamisalase täienduskoolituse. Viienda taseme kutsestandardit seostatakse raamatupidaja, raamatupidaja assistendi, kassapidaja ja andmesisestaja ametinimetustega. (Raamatupidaja, tase 5...)

Finantsarvestuse tööosa puhul on täpsustatud, et raamatupidaja (tase 5) peab koostama juhendamisel raamatupidamise põhiaruandeid, valmistama ette andmeid statistiliste aruannete koostamiseks ning koostama juhendamisel statistilisi aruandeid. Oma töös tuleb raamatupidajal juhendada raamatupidamise sise-eeskirjast. Oluline on ka järgida raamatupidamisseaduses ja muudes normatiivaktides väike- ja keskettevõttele sätestatud. Lisaks peab ta võrdlema koostatud aruannete vastavust raamatupidamise sise-eeskirjaga, raamatupidamise ja muude seadustega. Tema pädevuses peab veel olema järgida dokumentide vormistamise ja säilitamise korda vastavalt raamatupidamise sise-eeskirjale. Mitmel juhul ei pea raamatupidaja teatud ülesannetega iseseisvalt hakkama saama, vaid ta võib neid teha kellegi teise juhendamisel. (ibid.)

Juhtimisarvestuse tööosa puhul on täpsustatud, et raamatupidaja peab teostama analüüsi, kasutades finantsaruannete analüüsi põhimeetodeid. Tal tuleb ka osaleda finantseelarvete koostamisel ja/või koostada juhendamisel finantseelarveid, lähtudes majandusüksuse eripärast. Lisaks on eeldatud, et raamatupidaja kasutab finantsarvestuse jaoks lubatud kuluarvestuse meetodeid, lähtudes majandusüksuse eripärast. Siingi (sarnaselt finantsarvestuse tööosale) paistab silma, et näiteks eelarvete koostamisega tegeletakse kellegi teise töötaja juhendamisel. (ibid.)

Maksuarvestuse tööosa puhul on täpsustatud, et raamatupidaja (tase 5) peab koguma andmeid, täitma ja esitama maksudeklaratsiooni vastavalt õigusaktidele. Samuti tuleb veenduda, et maksude arvestamine toimuks vastavalt maksuseadustele. (Raamatupidaja, tase 5...)

Antud kutsestandardist on näha, et konkreetset taset omav töötaja (näiteks raamatupidaja assistendi ametikohal töötav inimene) ei pea kõikide tööülesannetega iseseisvalt hakkama saama. Ta peab omama teatud hulgal oskusi ja olema pädev kindlates valdkondades, aga tihti töötatakse kellegi teise alluvuses. Mitmeid keerulisemaid ülesandeid tehakse teise töötaja juhendamisel.

Vanemraamatupidaja kutsestandardi (tase 6) kohaselt tegeleb vanemraamatupidaja finantsarvestusega, juhtimisarvestusega, kuluarvestusega, finantsaruannete analüüsiga, eelarvestamise ja maksuarvestusega. Sarnaselt kutsestandardi viienda tasemega, peab vanemraamatupidaja korraldama raamatupidamist nii, et oleks tagatud aktuaalse, objektiivse ja võrreldava info saamine majandusüksuse finantsseisundist ja tegevustulemustest. Samuti on tähtis, et oma töös juhendutaks Eesti heast raamatupidamistavast ja/või Euroopa Liidus tunnustatud standarditest, arvestuse ja aruandluse põhimõtetest. (Vanemraamatupidaja, tase 6...)

Eelneva viienda taseme puhul märgiti, et raamatupidaja tegeleb peamiselt finantsarvestusega. Vanemraamatupidaja töö on aga mitmekesisem. Nii palju aega finantsarvestusele ei kulutata. Raamatupidajaga võrreldes peab vanemraamatupidaja enam tegelema eelarvete ja finantsaruannete ettevalmistamise ja/või koostamisega. Samuti tuleb vajadusel kokku puutuda planeerimise ja juhtimisega ning finantstegevuse analüüsimisega. Võrreldes raamatupidajaga peab vanemraamatupidaja olema oma tööülesannete sooritamisel iseseisvam ning tema puhul ei eeldata, et teatud osa tööst toimuks kellegi juhendamisel. Pigem peab ta ise olema valmis teisi kolleege juhendama ning kontrollima. (ibid.)

Vanemraamatupidaja kutse (tase 6) taotlemiseks on vajalik bakalaureusekraadi või rakenduskõrghariduse olemasolu ja kaheaastane töökogemus raamatupidajana. Seda standardit seostatakse raamatupidaja, vanemraamatupidaja ja pearaamatupidaja ametinimetustega. (ibid.)

Eelpool oli välja toodud, et kõigis kolmes standardis on (vanem, juhtiv)raamatupidaja tööosadeks finantsarvestus, maksuarvestus ja juhtimisarvestus. Võrreldes raamatupidaja tasemega peab vanemraamatupidaja olema pädevam ning saama hakkama enamate ülesannetega. Finantsarvestuse tööosa puhul tuleb vanemraamatupidajal koostada iseseisvalt väike- ja keskettevõttele majandusüksuse raamatupidamise sise-eeskiri (samal ajal pidi raamatupidaja

viiendal tasemel juba olemasolevast sise-eeskirjast lihtsalt juhinduma). Kui raamatupidaja pidi raamatupidamise põhiaruandeid ja statistilisi aruandeid koostama kellegi teise juhendamisel, siis vanemraamatupidajal tuleb neid koostada iseseisvalt. (Vanemraamatupidaja, tase 6...)

Võrreldes raamatupidaja tasemega on vanemraamatupidajale lisandunud ka nõue analüüsida koostatud põhiaruandeid, tuginedes sealjuures raamatupidamise sise-eeskirjas toodud informatsioonile. Samuti peab ta korraldama dokumendikäivet vastavalt juhendmaterjalidele (samal ajal pidi raamatupidaja dokumentide vormistamise ja säilitamise korda järgima vastavalt raamatupidamise sise-eeskirjale). Vanemraamatupidaja peab ka kirjeldama finantsarvestussüsteemi valikuks, kasutamiseks ja arendamiseks vajalikku funktsionaalsust. Sarnaselt raamatupidajale tuleb ka vanemraamatupidajal järgida raamatupidamise seaduses ja muudes normatiivaktides väike- ja keskettevõttele sätestatud. (ibid.)

Kutsestandardis (viies tase) oli juhtimisarvestuse tööosa puhul selgitatud, et raamatupidaja peab teostama analüüsi kasutades finantsaruannete analüüsi põhimeetodeid. Sama ülesandega tuleb hakkama saada ka vanemraamatupidajal, kuid lisanduma peab oskus presenteerida tehtud analüüsi tulemusi. Kui raamatupidaja pidi osalema finantseelarvete koostamisel ja/või koostama juhendamisel finantseelarveid, siis vanemraamatupidaja peab tegema seda iseseisvalt. Lisaks tuleb tal jälgida ja analüüsida nende täitmist lähtuvalt eelarve koostamise juhendist. Mõlema standardi taseme juures on nõue kasutada kuluarvestuse meetodeid, kuid vanemraamatupidaja rakendatud meetodid peavad sobima ka juhtimisotsuste langetamiseks. (ibid.)

Maksuarvestuse tööosas on viienda ja kuuenda taseme vahel üks erinevus. Raamatupidajalt eeldatakse, et ta võrdleb majandusüksuse maksude arvestamise vastavust maksuseadustele. Vanemraamatupidaja peab aga suutma analüüsida ja planeerida majandusüksuse makse, lähtudes eelarvestatud majandustegevusest. Sarnaselt raamatupidajale tuleb ka vanemraamatupidajal koguda andmeid, täita ja esitada deklaratsioonid vastavalt seadustele. (ibid.)

Kõigi arvestuse tööosade korral on näha, et vanemraamatupidaja on raamatupidajast nii öelda aste kõrgemal. Vanemraamatupidaja (näiteks pearaamatupidaja ametikohal olev töötaja) peab olema oma tööülesannete täitmisel iseseisvam, mitmekülgsem. Samuti on tema vastutus

suurem. Rohkem on analüüsimise ja planeerimisega seotud ülesandeid ning vähem lihtsamaid ja rutiinsemaid kohustusi.

Juhtivraamatupidaja kutsestandardi kohaselt (tase 7) tegeleb juhtivraamatupidaja finantsarvestusega, juhtimisarvestusega, kuluarvestusega, finantsaruannete analüüsiga, maksuarvestusega, eelarvestusega ning audiitorkontrolliga. Sarnaselt viienda ja kuuenda tasemega peab ka juhtivraamatupidaja korraldama raamatupidamist nii, et oleks tagatud aktuaalse, olulise, objektiivse ja võrreldava info saamine majandusüksuse finantsseisundist ja tegevustulemusest. Lisaks tuleb oma töös lähtuda Eesti heast raamatupidamistavast ja/või Euroopa Liidus tunnustatud standarditest, arvestuse ja aruandluse põhimõtetest. (Juhtivraamatupidaja, tase 7...)

Juhtivraamatupidaja peamisteks tööülesanneteks on igapäevase raamatupidamise töö planeerimine ja juhtimine, tagades ülesannete õigeaegse, efektiivse ja eelarvele vastava täitmise. Samuti peab ta struktuuriüksust esindama organisatsiooni sees ja sellest väljaspool. Eeldatakse, et juhtivraamatupidaja tuleb toime kolleegide juhendamise ning nende üle järelevalve teostamisega. Tema tööülesanneteks on ka eelarvete ja finantsaruannete ettevalmistamine, kulutuste kontrollimine, finantstegevuse analüüsimine ning ressursside efektiivse kasutamise tagamine. Lisaks peab juhtivraamatupidaja suutma vastu võtta õigeid rahandusalaseid otsuseid ning oskama maandada finantsriske. (ibid.)

Võrreldes raamatupidaja ja vanemraamatupidajaga tuleb juhtivraamatupidajal hakkama saada veelgi keerukamate ja suuremat pädevust nõudvate tööülesannetega. Samuti peab ta oskama juhtida inimesi ja ressursse. Võrreldes teistega on suurem juhtivraamatupidaja vastutus, sest lisaks oma isikliku töö eest vastutamisele, tuleb tal hoolitseda selle eest, et tema alluvate töö oleks korrektselt tehtud. Juhtivraamatupidaja ei pea tegema nii palju tehnilist tööd, vaid tegelema rohkem juhtimise ja töö organiseerimisega.

Juhtivraamatupidaja kutse (tase 7) taotlemiseks on nõutud kõrghariduse (üldjuhul magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon) olemasolu ning viieaastane töökogemus raamatupidajana. Seitsmenda taseme kutsestandardit seostatakse finantsjuhi, pearaamatupidaja, vanemraamatupidaja, raamatupidaja ja kontrolleri ametinimetustega. (ibid.)

Eelpool oli selgitatud, et vanemraamatupidaja peab võrreldes raamatupidajaga finantsarvestuse, juhtimisarvestuse ja maksuarvestuse töösades tulema toime suuremat pädevust nõudvate tööülesannetega. Sama järelduse saab teha, kui võrrelda omavahel vanem-

raamatupidajalt ja juhtivraamatupidajalt nõutut. Finantsarvestuse tööosa puhul pidi vanemraamatupidaja järgima raamatupidamisseaduses ning muudes normatiivaktides väike- ja keskettevõttele sätestatud. Juhtivraamatupidaja peab hakkama saama samaga, kuid lisaks peab ta suutma järgida seda, mis on ette nähtud suurettevõttele ja olema kursis ka rahvusvaheliste finantsaruandluse standarditega. Juhtivraamatupidajalt nõutakse, et ta saaks iseseisvalt hakkama raamatupidamise aruannete (sealhulgas konsolideeritud) koostamisega suurettevõttele. Samuti peab ta suutma vajadusel juhendada ja koordineerida aruannete koostamist. Vanemraamatupidajalt midagi sellist ei nõutud, tema tasemel oli piisav iseseisvalt väike- ja keskettevõtetele aruannete (konsolideerimise oskus ei ole vajalik) koostamine. (Juhtivraamatupidaja, tase 7...)

Erinevusi standardi kuuenda ja seitsmenda taseme vahel leidub veelgi. Vanemraamatupidaja pidi koostama iseseisvalt mitmesuguseid statistilisi aruandeid. Juhtivraamatupidajalt nõutakse sama, kuid vajadusel peab ta looma süsteemi, juhendama ja koordineerima aruannete koostamist. Vanemraamatupidaja pidi analüüsima koostatud põhiaruandeid tuginedes raamatupidamise sise-eeskirjas toodud informatsioonile. Juhtivraamatupidaja roll on selle puhul pisut teistsugune. Tema annab analüüsi põhjal hinnangu aruannetele ning teeb vajadusel korrigeerimisettepanekuid. Juhtivraamatupidaja peab olema võimeline korraldama ja juhtima raamatupidamisüksuse tööd, valides selleks sobivad juhtimismeetodid (kuuendal tasemel sellist nõuet polnud). Väike eripära leidub ka selles, et kui vanemraamatupidaja pidi olema suuteline koostama iseseisvalt väike- ja keskettevõttele majandusüksuse raamatupidamise sise-eeskirja, siis juhtivraamatupidaja peab sama suutma suurettevõtte jaoks. Mõlema taseme puhul on sarnane nõue kirjeldada finantsarvestussüsteemi valikuks, kasutamiseks ja arendamiseks vajalikku funktsionaalsust. Vanemraamatupidaja standardis selgitatakse, et vanemraamatupidajal tuleb korraldada dokumendikäivet vastavalt juhendmaterjalidele. Juhtivraamatupidajalt midagi sellist ei nõuta. (ibid.)

Juhtimisarvestuse tööosa puhul peab juhtivraamatupidaja teostama analüüsi, kasutades majandusanalüüsi meetodeid ning tegema ettepanekuid juhtimisotsusteks (võrdluseks: vanemraamatupidaja pidi olema suuteline kasutama analüüsi põhimeetodeid ning analüüsi tulemusi presenteerima, temalt ei nõutud ettepanekute tegemist juhtidele). Vanemraamatupidaja pidi olema võimeline kasutama kuluarvestuse meetodeid, mis lähtuvad majandusüksuse eripärast

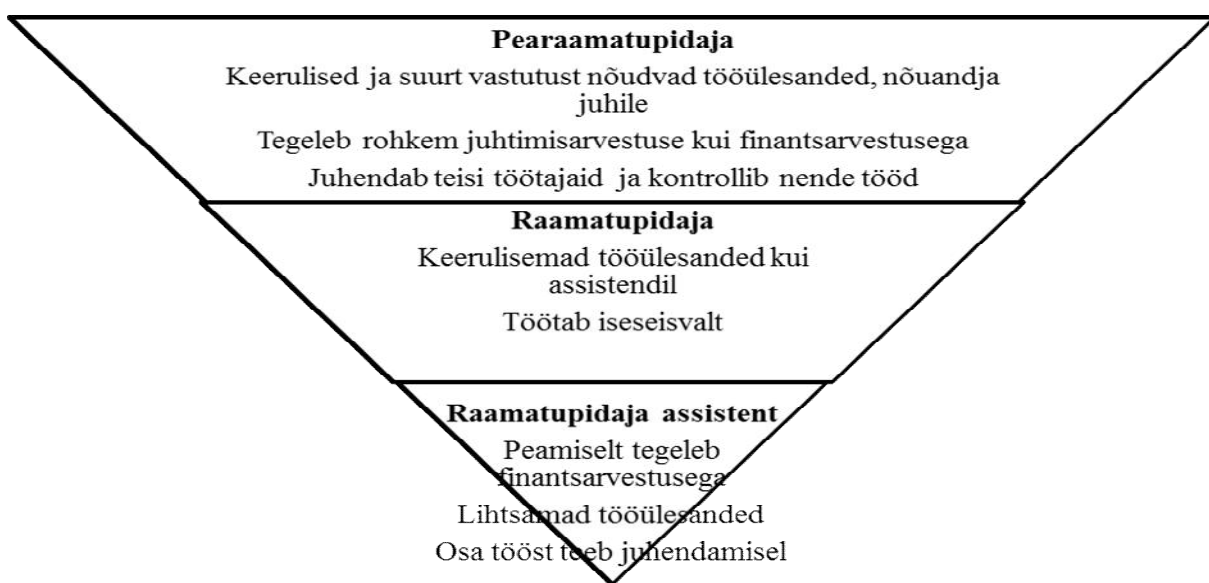
ja sobivad juhtimisotsuste langetamiseks. Juhtivraamatupidaja seevastu peab olema pädevam ning suutma luua majandusüksuse eripära arvestava kuluarvestuse süsteemi. Samuti tuleb tal juhte nõustada otsuste langetamisel. (Juhtivraamatupidaja, tase 7...)

Erinevus vanemraamatupidajalt ja juhtivraamatupidajalt nõutavas on ka eelarvestamises. Juhtivraamatupidaja peab looma eelarvestussüsteemi ja koostama eelarve juhendi. Vanemraamatupidaja puhul oli nõutud vähem – koostada eelarveid, jälgida ja analüüsida nende täitmist, tuginedes juba varem koostatud juhendile ja lähtudes majandusüksuse eripärast. Kõigele lisaks tuleb juhtivraamatupidajal teha lühi- ja pikaajalisi majandusprognose, võttes aluseks sise- ja väliskeskkonna arengud. (ibid.)

Mõningaid erinevusi on standardi kuuenda ja seitsmenda taseme vahel ka maksuarvestuse töös. Juhtivraamatupidaja peab koguma andmeid, täitma, esitama ja juhendama deklaratsiooni täitmist vastavalt seadusandlusele. Vanemraamatupidaja pidi samuti koguma andmed, täitma ja esitama deklaratsioonid, kuid temalt ei nõutud, et ta peab teisi töötajaid deklaratsiooni täitmisel juhendama. Juhtivraamatupidaja teadmised maksundusest peavad olema suuremad, kui kutsestandardi madalamat taset taotlevatel isikutel. Juhtivraamatupidajalt peab olema pädev tegemaks ettepanekuid maksude optimeerimiseks ja maksuriskide maandamiseks. Lisaks sellele nõutakse temalt majandusüksuse maksude analüüsimist, planeerimist ja koordineerimist. Sarnaselt pidi majandusüksuse makse analüüsima ja planeerima ka vanemraamatupidaja (lähtudes sealjuures eelarvestatud majandustegevusest). (ibid.)

Mitmete juhtivraamatupidaja tööülesannete juures on näha, et võrreldes raamatupidaja ning vanemraamatupidajaga on olulisel kohal juhtimisoskuse olemasolu. Tihti tuleb juhtivraamatupidajal lisaks iseseisva töö tegemisele saada hakkama teiste juhendamisega. Samuti on mitme tööülesande puhul vajalikud teadmised suurettevõtete kohta (näiteks eelpool mainitud raamatupidamise sise-eeskirja koostamine suurettevõttele ja nii edasi). Juhtivraamatupidaja peab olema oma ala tippspetsialist ettevõttes. Tema võiks tulla toime ka kõige keerukamate probleemide lahendamisega ja minna süvitsi erinevate teemade käsitlemisel (mitte teadma ainult töövaldkondade põhialuseid, vaid ka spetsiifilisemaid külgi). Juhtivraamatupidaja peab olema võimeline looma mitmesuguseid süsteeme (kuluarvestuse, eelarvestuse). Lisaks tuleb kursis olla majandusarvestuse rahvusvahelise poolega (näiteks tunda rahvusvahelisi finantsaruandluse standardeid). Viimast nõuet raamatupidaja ja vanemraamatupidaja tasemetel ei ole.

Antud kutsestandardite põhjal võib öelda, et raamatupidajal tuleb oma töös kokku puutuda küllatki paljude tööülesannetega. Üldistavalt võttes jagunevad standardi järgi tööülesanded kolmeks (finantsarvestuse, maksuarvestuse ja juhtimisarvestusega seonduvateks). Sõltuvalt standardi tasemest (ja konkreetse tasemega seonduvatest ametikohtadest) on tööülesanded teistsuguse rõhuasetusega ja erineva raskusastmega. Igal tasemel on teatud eripärad (joonis 2).

Joonis 2. Kutsestandardi tasemete (ja nendega seotud ametikohtade) võrdlus

Allikas: Autori koostatud kutsestandardite alusel

Madalamal tasemel (näiteks raamatupidaja assistendi ametikohal) on tööülesanded lihtsamad ning vähem vastutust nõudvad. Osa tööst toimub kellegi teise juhendamisel ja ei eeldata, et töötaja kõigega iseseisvalt hakkama saaks. Enam on ka nii öelda tehnilist tööd (andmete sisestamist ja muid rutiinsemaid toiminguid). Peamiselt tegeletakse finantsarvestusega, vähem juhtimisarvestusega. Otseselt ei eeldata, et raamatupidaja assistent oleks juhtidele nõuandja rollis. Keskmisel tasemel (näiteks raamatupidaja ametikohal) on võrreldes eelnevaga tööülesanded veidi keerukamad. Töötaja peab olema rohkem iseseisvam ning mitte enam töötama

nii suurel määral kellegi teise juhendamisel. Kõikide tööosade puhul puututakse kokku rohkem pädevust nõudvate tööülesannetega.

Kõrgemal tasemel (näiteks pearaamatupidaja ametikohal) on tööülesanded veelgi keerukamad ning nõuavad ka rohkem vastutust. Osa tööajast kulub teiste töötajate juhendamisele, nende töö kontrollimisele. Töötaja peab olema pädev mitmetes valdkondades. Võrreldes madalama tasemega ei tegeleta enam nii palju finantsarvestusega, rohkem on juhtimisarvestusega seotud tööülesandeid. Töötaja peab suutma finantsandmeid analüüsida, teha vajadusel majandusprognoose ja juhtida finantsriske. Tuleb olla kursis suurettevõtetega seonduvaga, tunda rahvusvahelisi finantsaruandluse standardeid ning osata koostada konsolideeritud aruandeid. Kõrgema taseme kutset omavat raamatupidajat nähakse ka konsultandi rollis (peaks tegelema juhtidele nõu andmisega).

2. RAAMATUPIDAJA ROLLI UURINGU METOODIKA, TULEMUSED JA TULEMUSTE VÕRDLUS ÜLEMAAILMSE UURINGUGA NING KUTSESTANDARDITEGA

2.1. Raamatupidaja rolli uuringu meetoodika

Magistritöö eesmärgi saavutamiseks on tehtud uuring. Selle raames korraldati küsitlus raamatupidajate ja juhtide seas. Küsitlus oli mõeldud Eesti ettevõtete raamatupidaja assistentidele, raamatupidajatele, pearaamatupidajatele ning juhtidele. Teise peatüki esimeses alapeatükis antakse ülevaade, kuidas küsitlus tehti ja vastuseid koguti ning neid hiljem töödeldi.

Küsitluse küsimused püüti koostada lähtuvalt töö eesmärgist. Küsimuste koostamisel tugineti osaliselt esimese peatüki teises alapeatükis mainitud Bathi ülikooli uuringule. Seda osas, mis puudutas küsimusi raamatupidajate tööülesannete, nendele kulutatud aja ja soovitud tööülesannetega tegelemise kohta. Ülejäänud küsimuste koostamisel oli abi erialakirjanduse lugemisest ja esimese peatüki teises alapeatükis käsitletud uuringute ning Eestis kehtivate raamatupidaja kutsestandarditega tutvumisest.

Lisaks raamatupidajate küsitlemisele oli soov saada teada ka juhtide arvamust raamatupidaja rollist ettevõttes (millised peaksid olema raamatupidaja tööülesanded, kas küsitakse raamatupidajalt nõu otsuste langetamisel, kui pädevaks peetakse raamatupidajat ja nii edasi). Lisaks taheti saada teada juhtide põhjendusi, miks nad ei küsi nõu raamatupidajalt otsuste langetamisel (seda juhul, kui nad vastasid, et nad ei küsi nõu raamatupidajalt). Samuti küsiti täiendavaid põhjendusi, kui juht arvas, et raamatupidaja ei ole võimeline/pädev valmistama talle ette tasuvusarvutusi ja muid materjale, mida saab kasutada otsuste langetamisel. Põhjendusi küsiti ka siis, kui juht oli seisukohal, et raamatupidaja ei ole võimeline/pädev andma talle nõu otsuste

langetamisel. Kahe osapoolse arvamuse saamine andis mitmekesisema ülevaate raamatupidaja rollist ettevõttes. Seetõttu küsitleti nii raamatupidajaid kui ka juhte.

Uuringus oli 11 küsimust (nii raamatupidajatele kui ka juhtidele). Küsimustiku alguses esitati küsimused vastaja tausta kohta (näiteks vastaja ettevõtte töötajate arvu, ametikoha, hariduse ja tööstaaži kohta) ja seejärel raamatupidaja tööülesandeid puudutavad küsimused. Esimesed kaks küsimust olid raamatupidajatele ja juhtidele samad. Ülejäänud küsimused olid kummalegi osapoolle erinevad (sisu poolest oli mõnel korral kattuvusi, näiteks raamatupidajate tööülesannete ja nendelt nõu küsimise kohta). Teise küsimuse vastusest sõltus, millised olid järgmised küsimused, millele tuli vastata (selles küsimuses küsiti, kas vastaja puhul on tegemist raamatupidaja assistendi, raamatupidaja, pearaamatupidaja või juhiga). Kõik uuringu küsimused on esitatud töö lisa 1.

Enamik küsimusi olid valikvastustega, kuid leidsid ka mõned avatud küsimused. Vastajatele esitati ka mõned väited, millele paluti anda omapoolne hinnang. Selline ülesehitus oli valitud põhjusel, et vastajatel kulgeks vastuste andmine lihtsalt (et ei oleks vaja liiga pikalt mõelda ning ei kuluks liialt palju aega). Soov oli, et küsimused oleksid kergesti arusaadavad ning mitte liiga pikad. Osaliselt sõltus küsimuste vormiline ülesehitus ka küsitluskeskkonna pakutud võimalustest (näiteks töötaja küsimuste puhul oleks olnud soov need teha tehniliselt teisiti, kuid küsitluskeskkonnas polnud see kahjuks võimalik). Lisaks küsimustele koostati pöördumine vastajate jaoks, kus tutvustati uuringu autorit, uuringu sihtgruppi ning selgitati, milleks kasutatakse uuringu tulemusi.

Peale küsimuste väljamõtlemist viidi läbi küsimuste testimine. Pärast esialgselt testimist parendati küsimustikku. Mõeldeti, kui palju aega kulub küsimustele vastamiseks (veendumaks, et selleks ei kuluks liiga pikalt aega). Küsimustele vastamine pidi orienteeruvalt võtma aega 5-10 minutit.

Küsitlus viidi läbi *Google Forms* keskkonnas. Kaaluti ka *Ankeet.ee*, *Connect.ee* ja *SurveyMonkey.com* küsitluskeskkondade kasutamist. Enne küsitluse tehnilist väljatöötamist tutvuti nimetatud keskkondadega ja selgitati välja, milline oleks neist kõige sobivam. Nimetatud valikute hulgast tundus *Google Forms* kõige selgemalt arusaadav ja enim võimalusi pakkuv (seda nii küsimuste koostamisest, kui ka andmetöötlusest lähtudes). Lisaks ei nõutud selle kasutamise eest ka tasu nagu mõne teise keskkonna puhul. Pärast küsimustiku tehnilist valmimist tehti

mõned proovivastamised, veendumaks, et elektrooniline küsitlus toimib. Samuti sooviti näha, kuidas vastused salvestuvad ja milliseid kokkuvõtteid *Google Forms* vastustest pakub. Hiljem proovivastused kustutati ning küsitlus avati vastamiseks.

Küsitlus oli avatud vastamiseks ajavahemikus 12. veebruar kuni 31. märts 2015. Vastuste kogumiseks postitati pöördumised Raamatupidamis- ja maksuinfoportaali www.rmp.ee ning www.finance.ee foorumitesse. Finance.ee foorumis vaadati vastavat teemat 236 korral, rmp.ee foorumi vaatamiste arvu kohta info kahjuks puudub. Mõlemas foorumis esitati ühel korral ka selle lugejatele meeldetuletus, et küsitlus on avatud vastamiseks. Loodetavasti õnnestus sellega suurendada vastajate arvu.

Küsitlus saadeti ka Tallinna Tehnikaülikooli majandusteaduskonna magistri- ja doktoriõppe konsultandi abiga ka kõigile majandusteaduskonna magistriõppe tudengitele. Lisaks pöördui isiklikult suure hulga ettevõtete raamatupidajate ja juhtide poole. Saadeti e-kiri 566 isikule (298 raamatupidajale ning 268 juhile). Enne kirjade väljasaamist koostati kirjades kasutatav standardvormis pöördumine töötajate jaoks, kus tutvustati uuringu autorit, uuringu sihtgruppi ning selgitati, mille jaoks kasutatakse uuringu tulemusi. Enamik e-kirju saadeti nende ettevõtete töötajatele, kelle kontaktandmed olid ettevõtte kodulehel avalikult üleval. Küsitlusperioodi lõpuks laekus 179 vastust (nendest 115 raamatupidajatelt ja 64 juhtidelt).

Valimi koostamisel püüti jälgida, et vastajate seas oleks inimesi võimalikult paljudest tegevusvaldkondadest (ehitus, tootmine, infotehnoloogia, tööstus, hotellimajandus, kaubandus ja nii edasi). Valimisse kaasati vastajaid nii väikestest, keskmistest kui ka suurtest ettevõtetest. Ei olnud eelistust, et vastaja peaks olema konkreetse suurusega ettevõttest. Siiski, tulenevalt asjaolust, et enamik e-maile saadeti nende ettevõtete töötajatele, kelle kontaktandmed olid ettevõtte kodulehel avalikult üleval, on arvata, et pisut rohkem said kirju keskmistes ja suurettevõtetes töötavad inimesed. Seda põhjusel, et keskmistel ja suurtel ettevõtetel on töö autori hinnangul veidi enam tavaks avaldada oma töötajate kontaktandmed ettevõtte kodulehel. Samas on võimalik, et foorumite kaudu küsitluseni jõudnud inimeste seas oli kõige enam väikeettevõtete töötajaid.

Küsitlusperioodi lõppemise järel alustati kogutud vastuste töötlemist. Andmete töötlemiseks kasutati programmi *MS Excel*. Kõik vastused eksporditi *Google Forms* keskkonnast *MS Excelisse*. Seal viidi need analüüsimiseks sobivale kujule (kohendati vastuste paigutust ja nii

edasi). Töötlemiseks tehti lisaks mitu tötötabelit (eraldi raamatupidajate ja juhtide vastuste kohta ja nii edasi). Mitmesuguste tulemuste saamiseks kasutati ka vastuste sorteerimist (kui oli soov saada teatud vastuseid mõne konkreetse näitaja lõikes). Teatud üldisemate vastuste puhul ei pidanud täiendavalt andmeid töötleva, sest *Google Forms* keskkonnas oli see juba tehtud.

Raamatupidajate reaalse/soovitud töötaja tulemuste kokkuvõtte saamiseks pidi töötaja puudutavad vastused eraldama üldtabelist ning tegema täiendavad arvutused. Töötaja puudutavatele küsimustele vastamine oli vabatahtlik ning osa vastuseid tuli eemaldada, kuna need ei olnud korrektsed (seetõttu oli vastajate arv väiksem võrreldes kogu uuringus osalejate arvuga). Vastuste hulgast eemaldati vastused, kus oli kirjutatud üldisõnaline kommentaar töötaja kohta, mille põhjal ei olnud võimalik kindlaks teha, kui suur osa töötajast ühele või teisele töötajale kulutati/kui suures mahus soovitakse ülesandega tegeleda. Lisaks eemaldati ka vastused, mille puhul töötajale kulutatud/töötajale soovitud aja vastuste kogusumma oli üle või alla 100%. Konkreetsele töötajale kulutatud töötaja tulemuste saamiseks liideti kõikide vastanute vastused ning jagati need vastanute arvuga.

2.2. Raamatupidaja rolli uuringu tulemused

Uuringus osales 179 inimest. Nendest 115 olid raamatupidajad ning 64 juhid (uuringus osalejate vastused kõikidele küsimustele on esitatud lisades 2-14). 115 raamatupidamise tööd tegevast vastajast 9 olid raamatupidaja assistendid, 44 raamatupidajad ja 62 pearaamatupidajad. Kõige enam vastajaid oli 10–49 töötajaga ettevõtetest ning kõige vähem 250 ja rohkema töötajaga ettevõtetest (tabel 1).

Tabel 1. Vastajate arv absoluutarvudes ja protsentuaalselt ettevõtte töötajate arvu järgi

Töötajate arv ettevõttes	Vastajate arv	Vastajate osatähtsus
1-9	38	21%
10-49	69	39%
50-249	54	30%
250 ja rohkem	18	10%

Allikas: Lisa 2

21% vastajatest (38 vastajat) töötas 1-9 töötajaga ettevõttes, 38% (69 vastajat) 10-49 töötajaga ettevõttes, 30% (54 vastajat) 50-249 töötajaga ettevõttes ja 10% (18 vastajat) 250 ja rohkema töötajaga ettevõttes.

Üle poole raamatupidajatest (59) vastas, et nende ettevõttes töötab peale nende veel mõni finantsvaldkonna töötaja. 56 raamatupidajat olid oma ettevõttes ainukesed finantsvaldkonna töötajad.

Väga suur osa küsitlusele vastanud raamatupidajatest olid kõrgharidusega. 28% vastajatest (32 vastajat) oli magistrikraad, 29% (33 vastajat) bakalaureusekraad ja 34% (39 vastajat) rakenduskõrgharidus. 9% (11 vastajat) raamatupidajatest oli keskharidus (sealhulgas kutsekeskharidus, keskeriharidus). Ligikaudu viiendikul (24 raamatupidajat) kõigist vastanutest ei olnud majandusarvestuse alast haridust.

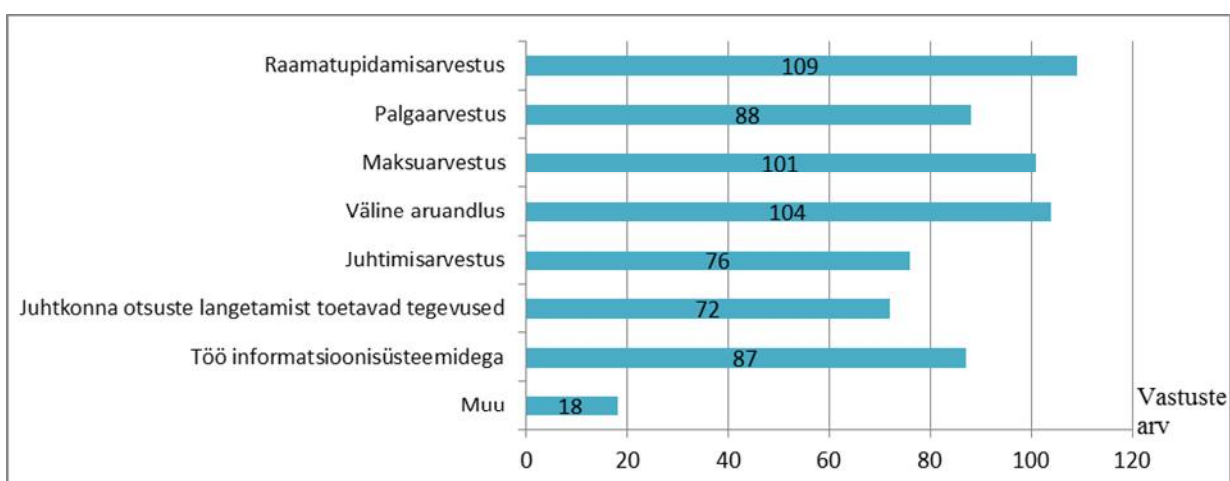
Suur osa raamatupidajatest olid väga pikaajalise tööstaažiga. Kõige enam, 30% (35 vastajat) vastanutest olid töötanud üle 21 aasta. 16–20 aastase tööstaažiga olid 18% vastanutest (21 vastajat). 11–15 aastase tööstaažiga olid 12% vastanutest (14 vastajat). Küllaltki palju oli ka 6-10 aastase tööstaažiga vastanuid - 21% (24 vastajat). 1–5 aastase tööstaažiga olid 15% vastanutest (17 vastajat). Kõige vähem oli kuni 1 aastase tööstaažiga vastanuid – 4% (4 vastajat)

Uuringus küsiti raamatupidajatelt, milliste tööülesannetega peavad nad oma töös kokku puutuma. Nende tehtavad tööülesanded jagati kaheksasse gruppi:

- 1) raamatupidamisarvestus (alg- ja koonddokumentide koostamine ja töötlemine, käibe- ja põhivara arvestus ja nii edasi);
- 2) palgaarvestus;
- 3) maksuarvestus;
- 4) väline aruandlus (seadusest tulenev väline aruandlus: majandusaasta aruande, maksudeklaratsioonide, statistikaruannete koostamine ja muu selline);
- 5) juhtimisarvestus (eelarvestamine, kuluarvestus, rahakäibe juhtimine ja nii edasi);
- 6) juhtkonna otsuste langetamist toetavad tegevused (strateegiliste otsuste analüüsimine, juhtide nõustamine);
- 7) töö informatsioonisüsteemidega (raamatupidamistarkvara, ärianalüüsitarkvara ja muu sarnase juurutamine, nendega seotud probleemide lahendamine, tarkvara kohandamine ettevõtte vajadustest lähtuvalt);

8) muu.

Enim puutuvad raamatupidajad oma töös kokku raamatupidamisarvestusega (109 vastajat 115st). Kuus raamatupidajat vastasid, et nad ei tegele raamatupidamisarvestusega. Väga paljud tegelevad ka välise aruandluse (104) ja maksuarvestusega (101). Vähem on kokkupuudet juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevustega (72) ja juhtimisarvestusega (76). Vähestel töötajatel on muid ülesandeid (18) peale eelpool mainitute (joonis 3).

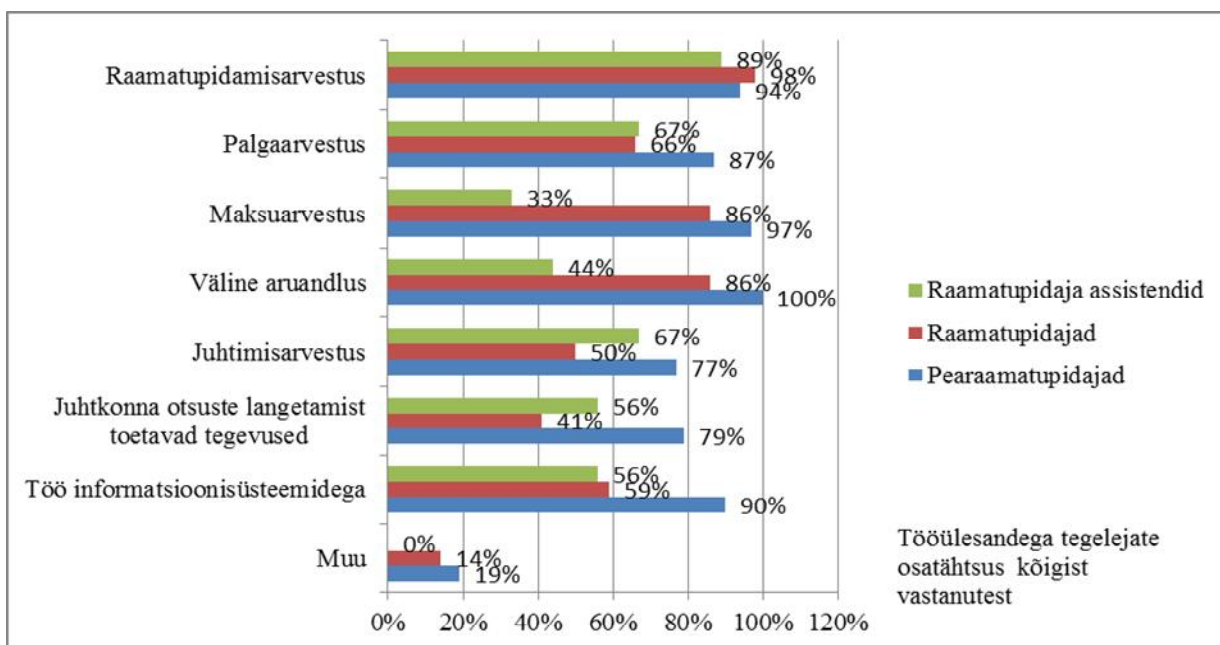

Joonis 3. Raamatupidajate tööülesanded

Allikas: Lisa 4

Võib öelda, et suur osa raamatupidajatest tegelevad sisuliselt kõikide mainitud ülesannetega (eriti raamatupidamis- ja maksuarvestuse ning välise aruandlusega). Mitte ükski nimetatud ülesanne ei ole selline, millega tegeleksid väga vähesed vastajad (juhtimisarvestusega ja juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevustega puutub kokku küll väiksem arv raamatupidajaid, kuid siiski on neid ligi kaks kolmandikku kõigist vastanutest). Tööülesannete jaotuse järgi vaadatuna peab raamatupidaja Eesti ettevõtetes tegelema mitmesuguste ülesannetega (ei ole levinud olukord, kus raamatupidaja puutuks kokku vaid mõne üksiku tööülesandega). Paljud raamatupidajad peavad muuhulgas tegelema ka juhtimisarvestusega ja olema juhtidele nõuandvas rollis.

Kui võrrelda omavahel pearaamatupidajate, raamatupidajate ja raamatupidajate assistentide tööülesandeid, siis võib näha, et pearaamatupidajad tegelevad suurema hulga tööülesannetega kui raamatupidajad ja raamatupidajate assistendid (joonis 4). Suurimaid erinevusi võib näha juhtkonna otsuste langetamist toetavates tegevustes ning töös informatsioonisüsteemidega (nende tööülesannetega tegelevad pearaamatupidajad võrreldes raamatupidajate ja raamatupidaja assistentidega tunduvalt enam).

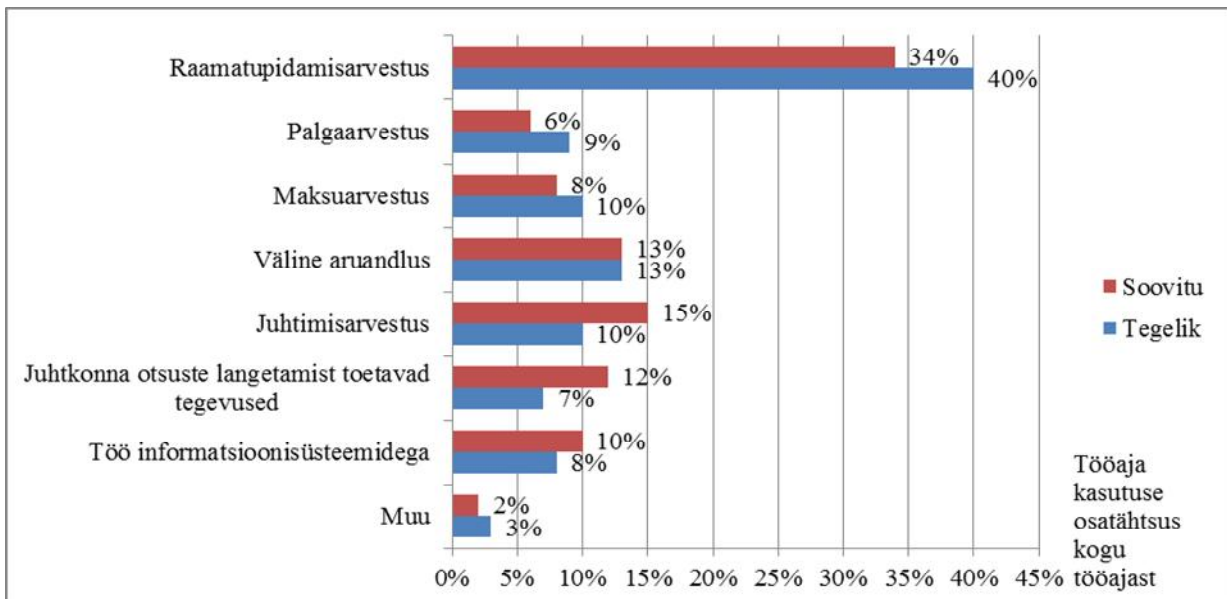
Joonis 4. Pearaamatupidajate, raamatupidajate ja raamatupidaja assistentide tööülesanded (mitu protsenti vastanutest tegeleb konkreetse tööülesandega)

Allikas: Lisa 15

Ainuke tööülesanne, millega tegelevad raamatupidajad rohkem kui pearaamatupidajad ja raamatupidaja assistendid, on raamatupidamisarvestus (98% raamatupidajatest võrreldes 94% pearaamatupidajate ja 89% raamatupidaja assistentidega). Mitte ükski küsitlusele vastanud raamatupidaja assistendist ei tegele muude tööülesannetega (samas 19% pearaamatupidajatest ning 14% raamatupidajatest puutuvad kokku ka muude ülesannetega). Raamatupidaja assistendid tegelevad üsna vähesel määral maksuarvestuse (33%) ning välise aruandlusega (44%). Siinkohal

tuleb rõhutada, et küsitlusele vastanud raamatupidaja assistentide hulk oli väike (9 vastajat). Seega ei saa selle arvu vastajate põhjal teha väga ulatuslikke järeldusi raamatupidaja assistentide tööülesannete kohta. Kõige vähem tegelevad raamatupidajad juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevustega (seda teeb 41% raamatupidajatest).

Uuringust selgus, kui suure osa raamatupidajad oma tööajast kulutavad konkreetsetele tööülesannetele. Lisaks küsiti, kui palju nad ise sooviksid mitmesugustele ülesannetele oma tööaega kasutada (joonis 5) (nendele kahele küsimusele oli vastamine vabatahtlik ning tegeliku tööaja kohta laekus korrektne vastus 80 raamatupidajalt ning soovitu kohta vastas 59 raamatupidajat). Ülekaalukalt kõige enam tegelevad raamatupidajad raamatupidamisarvestusega (40% tööajast). Teistele tööülesannetele kulutatav aeg jaguneb üsna võrdselt jäädes sõltuvalt ülesandest 7–13% piirsesse tööajast (välja arvatud muud ülesanded, millega tegeletakse kõige vähem). Muude tööülesannetena tõid raamatupidajad välja näiteks lepingute koostamise, personalitöö, koolitamise, võlgnikega tegelemise, sekretäritöö, osakonna juhtimise, tellimuste kontrollimise, klientidega suhtlemise. Mitmel korral nimetati muu tööülesandena ka kontsernisisesete aruannete koostamist.

Joonis 5. Raamatupidajate tööaja kasutus (tegelikkuses võrreldes soovituga)

Allikas: Lisa 5 ja 6

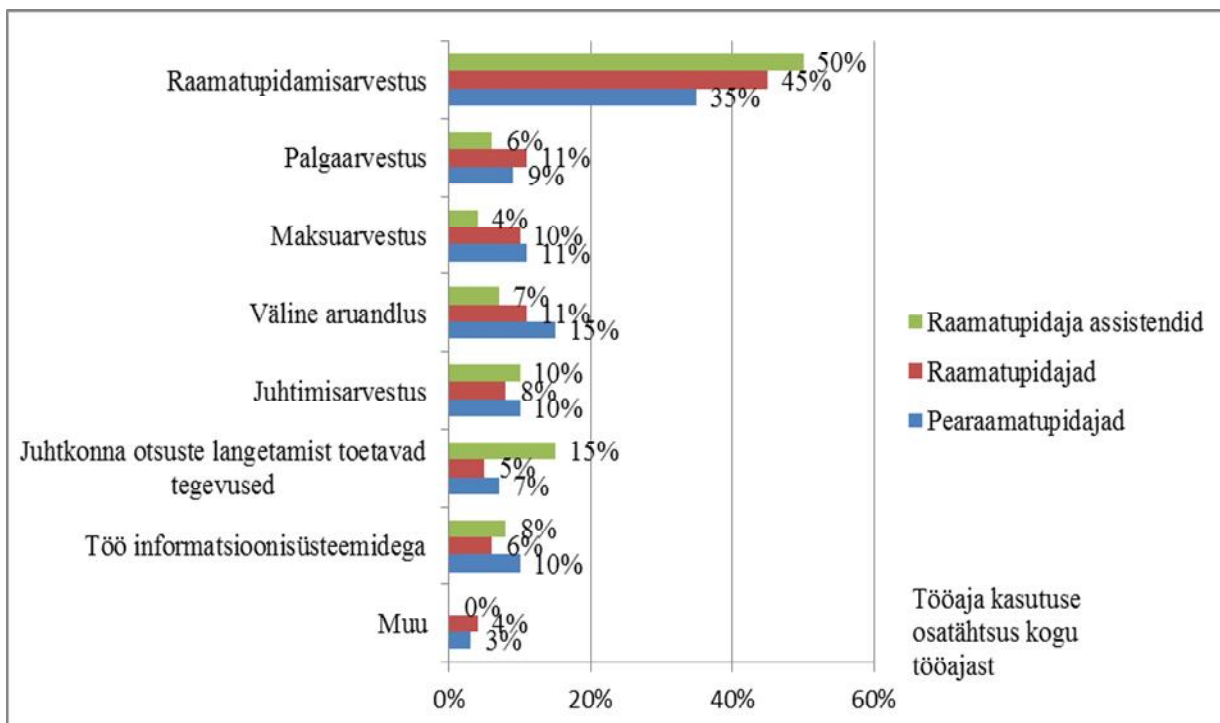
Võib öelda, et raamatupidajate tegelikkuses tehtav töö kattub üsna suurel määral soovituga. Kõige enam soovitakse tegeleda raamatupidamisarvestusega (34%) ning kõige vähem muude ülesannetega (2%). Samas tahaksid raamatupidajad raamatupidamisarvestuse osatähtsust tööajast vähendada (40%-lt 34%-le). Senisest enam soovitakse kokku puutuda juhtimisarvestusega (15% võrreldes 10% tegelikkuses) ning juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevustega (12% võrreldes 7% tegelikkuses). Teiste tööülesannete puhul on erinevused tegelikkuse ja soovitu vahel väiksemad. Senisest enam tahetakse teha tööd informatsioonisüsteemidega ning praegusest väiksemal määral aega kulutada palgaarvestusele, maksuarvestusele ning muudele ülesannetele.

Raamatupidajate soovitu läheb osaliselt kokku ka esimeses peatükis kirjeldatud võimaliku raamatupidaja tööga tulevikus. Esimeses peatükis toodi välja, et raamatupidaja on üha enam liikumas nõuandja ja finantsandmete tõlgendaja rolli. Uuringust selgub, et raamatupidajad sooviksidki senisest enam tegeleda juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevuste ja juhtimisarvestusega. Arvatakse ka, et tulevikus üha suurem osa tööst automatiseeritakse (algdokumentide töötlemine ja muu sarnane). Seegi kattub sellega, et raamatupidajad sooviksid vähem tegeleda raamatupidamisarvestusega. Esimeses peatükis selgitati, et tuleviku raamatupidaja peab olema kõrgetasemeliste infotehnoloogia teadmistega, sest palju tuleb hakata kokku puutuma infotehnoloogiliste küsimustega. Positiivne on, et Eesti raamatupidajad soovivad tegeleda senisest enam informatsioonisüsteemidega.

Eelnevalt selgitati, et ligikaudu kaks kolmandikku raamatupidajatest tegelevad juhtimisarvestuse ning juhtkonna otsuste langetamist toetavate tööülesannetega. Tööaja tulemusi vaadates on näha, et ajaliselt kulutatakse nendele ülesannetele suhteliselt vähe kogu tööajast (kokku 17%). Ülekaalus on siiski raamatupidamisarvestuse, välise aruandluse ning maksuarvestusega tegelemine (kokku 63% kogu tööajast).

Kui võrrelda omavahel pearaamatupidajate, raamatupidajate ja raamatupidaja assistentide tööülesannetele kulutatud aega, siis võib ametikohtade lõikes näha mõningaid erinevusi (joonis 6). Siingi tuleb välja tuua, et tööaja küsimusele vastanud raamatupidaja assistentide hulk oli väike (5 vastajat). Seega ei saa selle arvu vastajate põhjal teha väga ulatuslikke järeldusi raamatupidaja assistentide tööülesannete kohta. Kõikide ametite puhul kulub kõige enam tööajast

raamatupidamisarvestusele (pearaamatupidajatel veidi vähem kui raamatupidajatel ja raamatupidaja assistentidel).

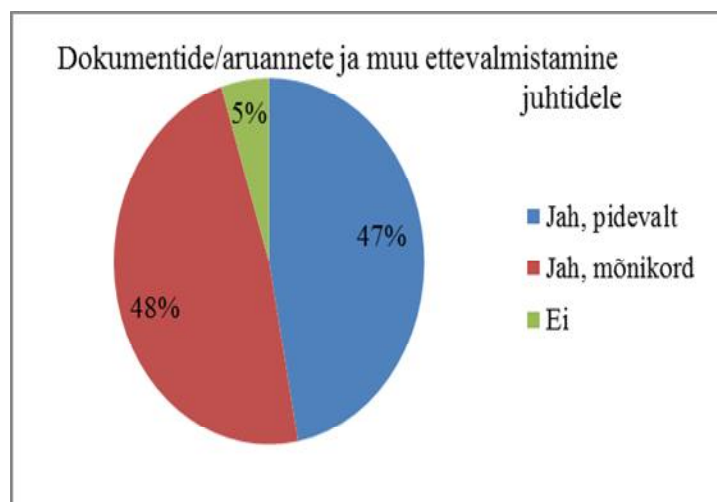
Joonis 6. Raamatupidajate töötaja kasutus (ametite lõikes)

Allikas: Lisa 16

Pearaamatupidajad tegelevad teistest enam maksuarvestuse (11% töötajast võrrelduna raamatupidajate 10%-ga ning raamatupidaja assistentide 4%-ga), välise aruandluse (15% töötajast võrrelduna raamatupidajate 11%-ga ning raamatupidaja assistentide 7%-ga) ja tööga informatsioonisüsteemidega (10% töötajast võrrelduna raamatupidajate 6%-ga ning raamatupidaja assistentide 8%-ga). Juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevustega puutuvad enim kokku raamatupidaja assistendid, kuid väikese vastajate arvu tõttu ei saa sellest väga põhjalikke järeldusi teha (tulemus on üllatav, sest pigem eeldaks, et sellega tegelevad enim pearaamatupidajad). Raamatupidajad tegelevad teistest enam palgaarvestusega. Raamatupidajad kulutavad suurema osa töötajast raamatupidamisarvestusele kui pearaamatupidajad. Samas

pearaamatupidajate tööaeg jaotub veidi võrdsemalt kõikide ülesannete vahel. Juhtimisarvestuse ja juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevustega tegelevad pearaamatupidajad enam kui raamatupidajad.

Peaaegu kõik raamatupidajad valmistavad ettevõtte juhtkonnale ette dokumente/aruandeid /kalkulatsioone/tasuvusarvutusi, mida nad saavad kasutada otsuste langetamiseks (joonis 7).

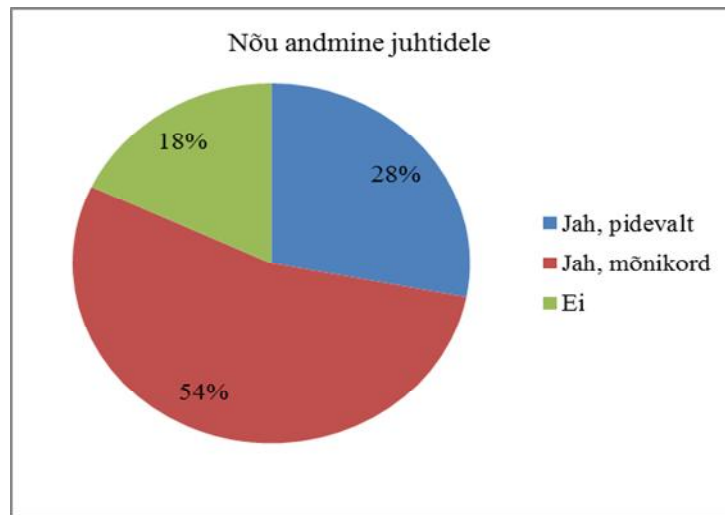

Joonis 7. Hinnang väitele „Valmistan ette ettevõtte juhtkonnale dokumente/aruandeid kalku- latsioonide/tasuvusarvutusi, mida nad saavad kasutada otsuste langetamisel“

Allikas: Lisa 7

Vaid 5% raamatupidajatest (kuus vastajat) ei tegele dokumentide/aruannete/kalku- latsioonide/tasuvusarvutuste ettevalmistamisega. Nende vastajate hulk, kes valmistavad materjale ette pidevalt ning nende, kes teevad seda mõnikord on sisuliselt võrdne. Seega võib öelda, et raamatupidajad peavad üsna sageli oma töös tegelema mitmesuguste materjalide ette- valmistamisega, mis on juhtidele abiks otsuste langetamisel.

Kui eelnevalt tuli välja, et peaaegu kõik raamatupidavad valmistavad ette materjale juhtkonnale otsuste langetamiseks, siis juhtkonna liikmed küsivad nõu veidi vähem. 82% raamatupidajatest (94 115st) annavad kas pidevalt või mõnikord juhtidele nõu otsuste langetamisel (otsused, mille langetamisel tulevad kasuks finantsalased teadmised) (joonis 8).

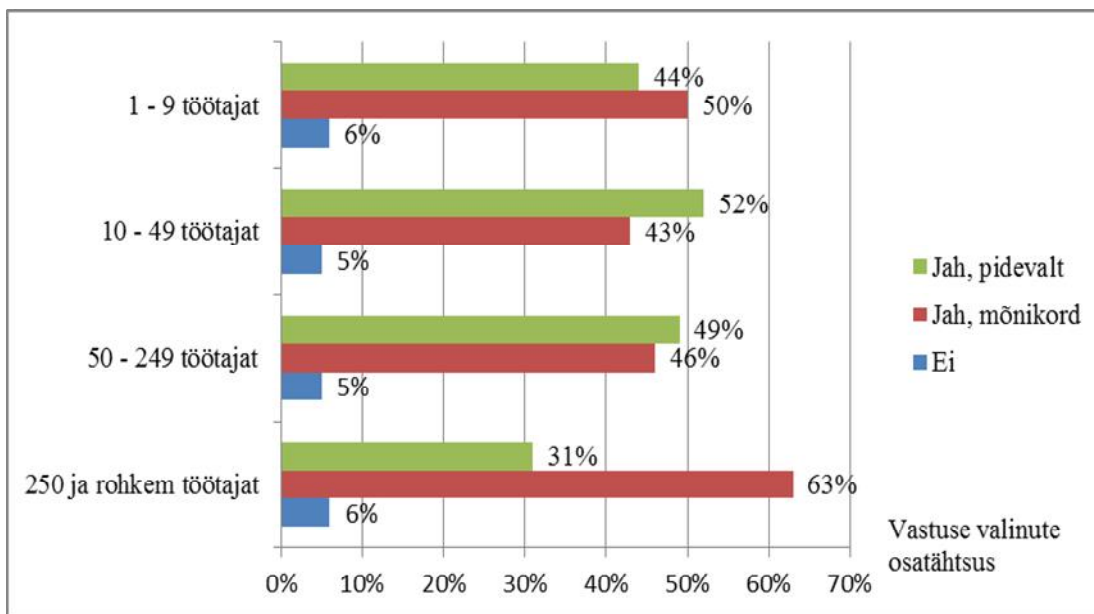

Joonis 8. Hinnang väitele „Juhtkonna liikmed küsivad minult nõu/konsulteerivad minuga enne otsuste langetamist (otsused, mille langetamisel tulevad kasuks finantsalased teadmised)”

Allikas: Lisa 7

Siinkohal on näha, et ülekaalus on siiski nende raamatupidajate hulk, kes annavad nõu mõnikord (54%, 62 raamatupidajat). Ligikaudu viiendik (21 raamatupidajat) on neid, kes ei tee seda üldse. Samas selgub nendest tulemustest, et juhtide seas on sageli tavaks küsida enne otsuste langetamist nõu raamatupidajate käest.

Uuringuga sooviti teha kindlaks, kas see, kui palju valmistavad raamatupidajad juhtkonna liikmetele ette dokumente/aruanndeid/kalkulatsioone/tasuvusarvutusi, sõltub ka ettevõtte suuruselt. Tulemustest selgub, et väga suuri erinevusi olenevalt ettevõtte suuruselt ei eksisteeri (joonis 9).

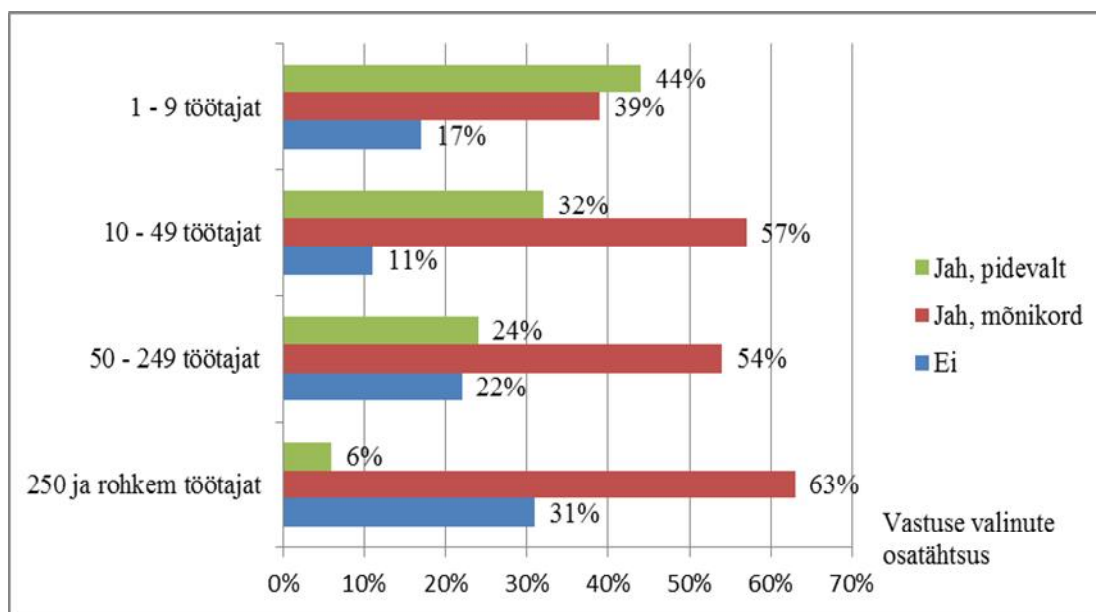

Joonis 9. Hinnang väitele „Valmistan ette ettevõtte juhtkonnale dokumente/aruandeid kalku- latsioonide/tasuvusarvutusi, mida nad saavad kasutada otsuste langetamisel“ sõltuvalt ettevõtte suurusest

Allikas: Lisa 17

Tulemustest võib vaid välja tuua, et 250 ja enama töötajaga ettevõtetes valmistavad raamatupidajad materjale ette pisut vähem (jah, pidevalt vastanute arv on väiksem kui teistes ettevõtetes ning suurem on jah, mõnikord vastanute arv). Kõige enam tuleb raamatupidajatel juhtkonnale materjale ette valmistada 10–49 töötajaga ettevõtetes. Tõenäoliselt on see tulemus seletatav sellega, et suuremates ettevõtetes on rohkem töötajaid (ning ka enam finantsalase taustaga töötajaid), kes on suutelised juhtidele materjale ette valmistama. Seetõttu ei pruugi raamatupidajad nii sageli sellega tegeleda.

Sõltuvalt ettevõtte suurusest võib leida mõningaid erinevusi kuivõrd juhtkonna liikmed küsivad raamatupidajalt nõu enne otsuste langetamist (joonis 10).

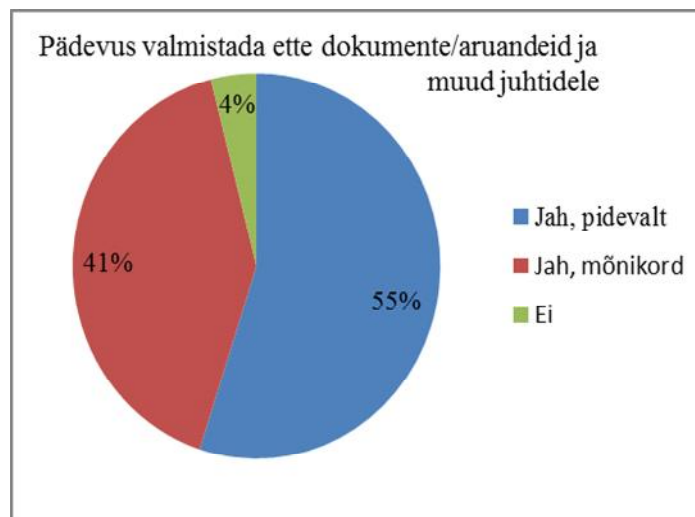

Joonis 10. Hinnang väitele „Juhtkonna liikmed küsivad minult nõu/konsulteerivad minuga enne otsuste langetamist (otsused, mille langetamisel tulevad kasuks finantsalased teadmised)” sõltuvalt ettevõtte suuruselt

Allikas: Lisa 18

Kõige vähem küsitakse nõu 250 ja rohkema töötajaga ettevõtetes ametis olevatelt raamatupidajatelt. Pidevalt küsitakse enim nõu 1–9 töötajaga ettevõtetes. Samas 10–49 töötajaga ettevõtetes tuleb kõige vähem ette (11%), et raamatupidajalt ei küsita üldse nõu. Lisaks on selles kategoorias suurim mõnikord vastajate hulk (57%). Tõenäoliselt on see tulemus seletatav sellega, et suuremates ettevõtetes on rohkem töötajaid (ning ka enam finantsalase taustaga töötajaid), kellelt juhid saavad nõu küsida. Väiksemas ettevõttes võib raamatupidaja olla ainuke töötaja, kellel on põhjalikumad finantsalased teadmised. Seetõttu küsitakse nõu temalt ka rohkem.

Raamatupidajalt küsiti, kui pädevaks nad ennast peavad. Esiteks, uuriti raamatupidaja arvamust, kas ollakse võimelised/pädevad valmistama juhtkonnale ette dokumente/aruandeid/kalkulatsioone/tasuvusarvutusi, mida nad saavad kasutada otsuste langetamiseks (joonis 11).

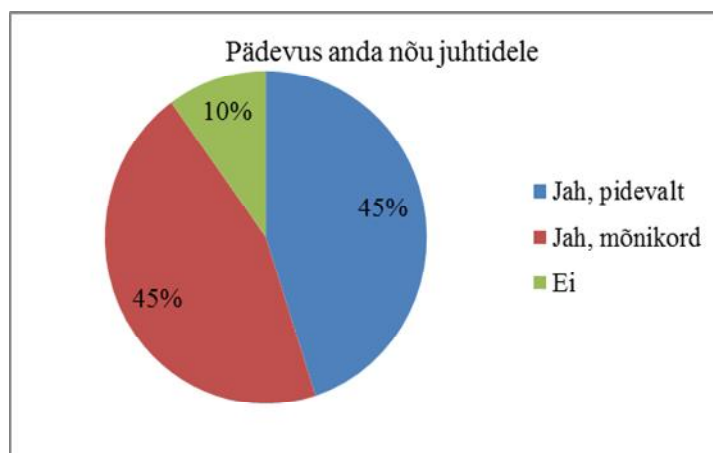

Joonis 11. Hinnang väitele „Olen võimeline/pädev valmistama ette juhtkonnale dokumente/aruandeid/kalkulatsioone/tasuvusarvutusi, mida nad saavad kasutada otsuste langetamiseks”

Allikas: Lisa 7

Kõige enam oli neid raamatupidajaid, kes arvasid, et nad on dokumentide/aruannete/kalkulatsioonide/tasuvusarvutuste ettevalmistamiseks pidevalt võimelised (55%, 63 vastajat). Veidi vähem oldi seisukohal, et sellega saadakse hakkama mõnikord (41%, 47 vastajat). Kõigest 4% raamatupidajatest (5 vastajat) arvasid, et nad ei ole piisavalt pädevad aitamaks juhtkonda. Raamatupidajate hinnang oma pädevuse suhtes kattub suurel määral ka nende tegeliku tööga (eelpool toodi välja, et paljud raamatupidajad valmistavad ette mitmesuguseid materjale juhtidele otsuste langetamiseks).

Raamatupidajad andsid hinnangu oma pädevusele, kuivõrd nad suudavad anda nõu juhtkonna liikmetele otsuste langetamisel. Sarnaselt eelnevale arvas enamik, et nad on selleks suutelised (joonis 12).

Joonis 12. Hinnang väitele „Olen võimeline/pädev andma nõu juhtkonna liikmetele otsuste langetamisel (otsused, mille langetamisel tulevad kasuks finantsalased teadmised)”

Allikas: Lisa 7

52 raamatupidajat (45%) olid seisukohal, et suudavad nõu anda pidevalt ning teised 52 (45%) arvasid, et suudavad seda teha mõnikord. 11 raamatupidajat (10%) ütlesid, et nad ei ole piisavalt pädevad, et anda juhtkonnale nõu. Võrreldes raamatupidaja reaalse tööga annavad tegelikkuses raamatupidajad juhtidele nõu vähem kui nad ennast pädevaks peavad (näiteks 21 raamatupidajat kõigist vastanutest ei andnud juhtidele üldse nõu, aga 11 arvasid, et nad ei ole selleks pädevad).

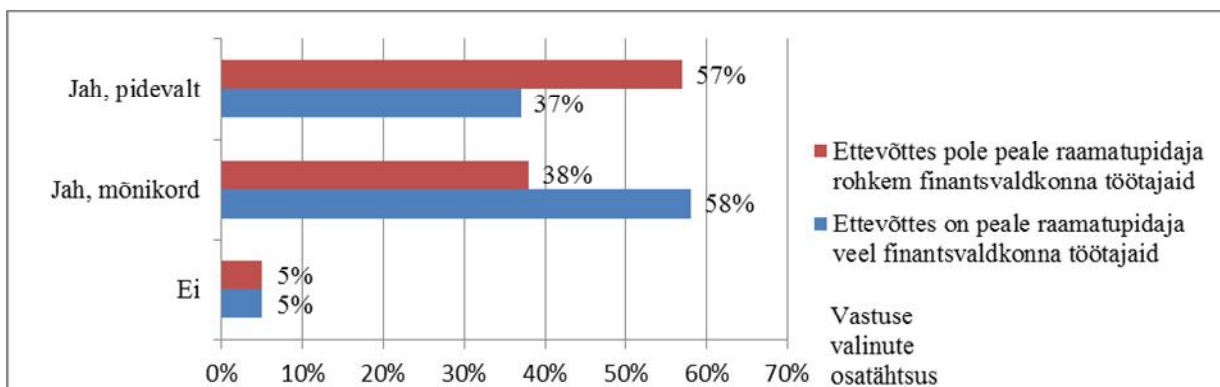
Need raamatupidajad, kes arvasid, et nad ei ole pädevad valmistama juhtkonnale ette materjale või andma nõu, põhjendasid oma arvamust näiteks sellega, et neil puudub vajalik töökogemus. Ühel juhul selgitati, et töötatakse väga suures ettevõttes ja tehakse raamatupidamises teatud lõiku ning ollakse kursis vaid väikese osaga ettevõtte tööst. Seega ei osata juhtkonna liikmetele otsuste langetamisel nõu anda. Tihti ei soovitud selgitada seda, miks ei olda pädevad, vaid põhjendati oma arvamust sellega, et ettevõttes tegeleb nõu andmisega või materjalide ettevalmistamisega finantsjuht, pearaamatupidaja või/ja kontrollid.

Raamatupidajatelt uuriti, kas nende ettevõttes töötab lisaks neile veel mõni finantsvaldkonna töötaja. Olenevalt sellest, kas ettevõttes on see töötaja või mitte, sõltus kas/kuivõrd suurel määral raamatupidaja tegeleb juhtimisarvestuse ning juhtkonna otsuste langetamisest

toetavate tegevustega. Ettevõttes, kus peale raamatupidaja ei olnud ühtegi finantsvaldkonna töötajat, tegeles juhtimisarvestuse ning juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevustega 79% raamatupidajatest. Ettevõttes, kus lisaks raamatupidajale selline töötaja oli olemas, tegeles juhtimisarvestusega 54% ja juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevustega 48% raamatupidajatest (lisa 19). Seega võib öelda, et kui raamatupidaja on ettevõttes ainuke finantsasjatundja, siis tõenäoliselt tuleb tal tegeleda ka juhtimisarvestuse ning juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevustega. Juhul kui peale tema on ettevõttes veel finantsspetsialiste, siis tõenäoliselt, et tema tegeleb juhtimisarvestuse või juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevustega on väiksem.

Sarnaselt eelnevas lõigus kirjeldatule mõjutab täiendava finantstöötaja ettevõttes töötamine ka seda, kas raamatupidajatel tuleb juhtkonnale ette valmistada dokumente/aruanndeid/kalkulatsioone/tasuvusarvutusi, mida saab kasutada otsuste langetamiseks (joonis 13).

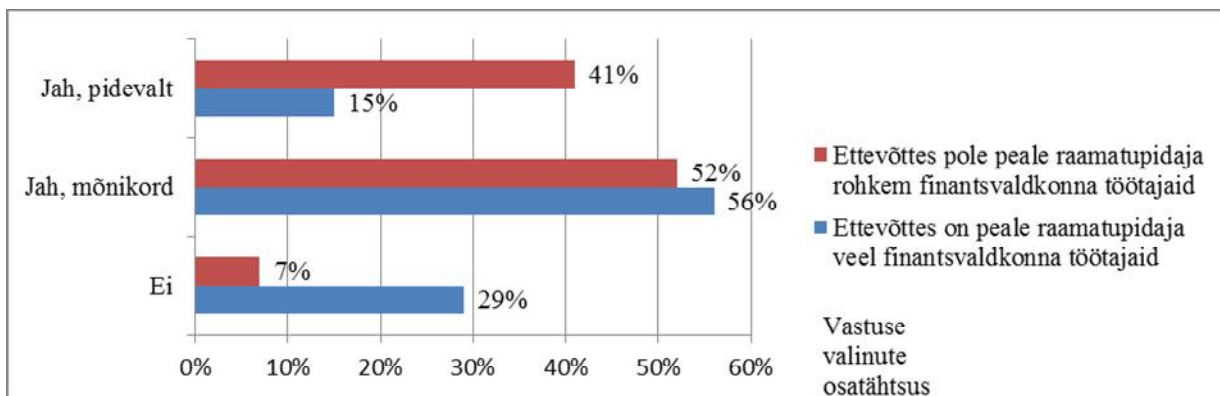
Joonis 13. Juhtkonnale dokumentide/aruannete/kalkulatsioonide/tasuvusarvutuste ette valmistamine sõltuvalt sellest, kas ettevõttes on peale raamatupidaja veel finantsvaldkonna töötajaid või mitte

Allikas: Lisa 20

Kui ettevõttes pole peale raamatupidaja veel finantsvaldkonna töötajaid, siis tuleb raamatupidajal juhtidele rohkem materjale ette valmistada (jah, pidevalt vastus 57% vastajatest võrrelduna 37%-ga kui peale raamatupidaja on lisaks finantsvaldkonna töötajaid). Kui ettevõttes

on peale raamatupidaja veel finantsvaldkonna töötajaid, siis pigem küsitakse raamatupidajalt nõu mõnikord.

Analoogset seost eelnevaga võib näha ka juhtkonna liikmete raamatupidajatelt nõu küsimise puhul. Juhul kui ettevõttes pole peale raamatupidaja rohkem finantsvaldkonna töötajaid, siis küsivad juhid raamatupidajatelt enam nõu kui juhtudel, mil ettevõttes töötab veel finantsvaldkonna töötajaid (joonis 14) (jah, pidevalt vastajaid 41% võrrelduna 15%-ga kui on ettevõttes lisaks finantsvaldkonna töötajaid).

Joonis 14. Juhtkonna liikmete poolt nõu küsimine raamatupidajalt sõltuvalt sellest, kas ettevõttes on peale raamatupidaja veel finantsvaldkonna töötajaid või mitte

Allikas: Lisa 21

Kui ettevõttes on peale raamatupidaja veel finantsvaldkonna töötajaid, siis tuleb ka enam ette, et juhid ei küsi raamatupidajalt üldse nõu (ei vastuseid 29% võrreldes 7%-ga, kui raamatupidaja on ainuke finantsvaldkonna töötaja). Jah, mõnikord vastajaid on mõlemal juhul peaaegu võrdselt.

Uuringus osales 64 juhti. Suurem osa nendest olid kõrgharidusega. Ühel neist oli doktorikraad. 44% (28 vastajat) oli magistriskraad, 34% (22 vastajat) bakalaureusekraad ja 6% (4 vastajat) rakenduskõrgharidus. 14% vastanutest (9 vastajat) oli keskharidus (sealhulgas kutsekeskharidus, keskeriharidus).

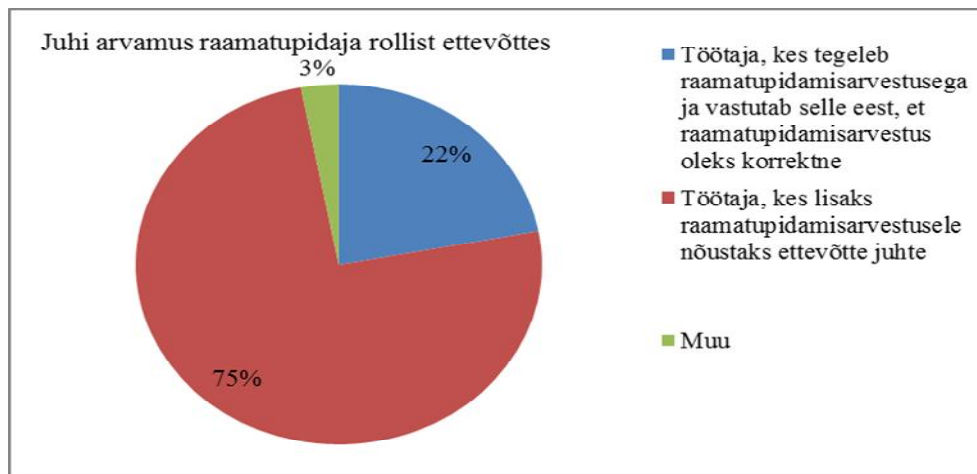
Suur osa juhtidest olid pikaajalise töökogemusega. 31% (20 vastajat) olid töötanud üle 21 aasta. 16–20 aastase tööstaažiga olid 19% vastanutest (12 vastajat). 11–15 aastase tööstaažiga

olid 25% vastanutest (16 vastajat). Vähem oli 6–10 ja 1–5 aastase tööstaažiga juhte - mõlemaid 12,5% (8 vastajat). Ligi kaks kolmandikku juhtidest (44) vastas, et nende ettevõttes ei tööta peale raamatupidaja rohkem finantsvaldkonna töötajaid. 20 juhti vastasid, et lisaks raamatupidajale töötab ettevõttes veel finantsvaldkonna töötajaid.

Juhtidelt küsiti, millises rollis nad näevad raamatupidajat ettevõttes ning pakuti selleks kolm vastusevarianti:

- 1) töötaja, kes tegeleb raamatupidamisarvestusega ja vastutab selle eest, et raamatupidamisarvestus oleks korrektne;
- 2) töötaja, kes lisaks raamatupidamisarvestusele nõustaks ettevõtte juhte;
- 3) muu.

Paljud juhid näevad, et raamatupidaja on ettevõttes lisaks raamatupidamisarvestusega tegelemisele nõuandja rollis (75%, 48 vastajat) (joonis 15).

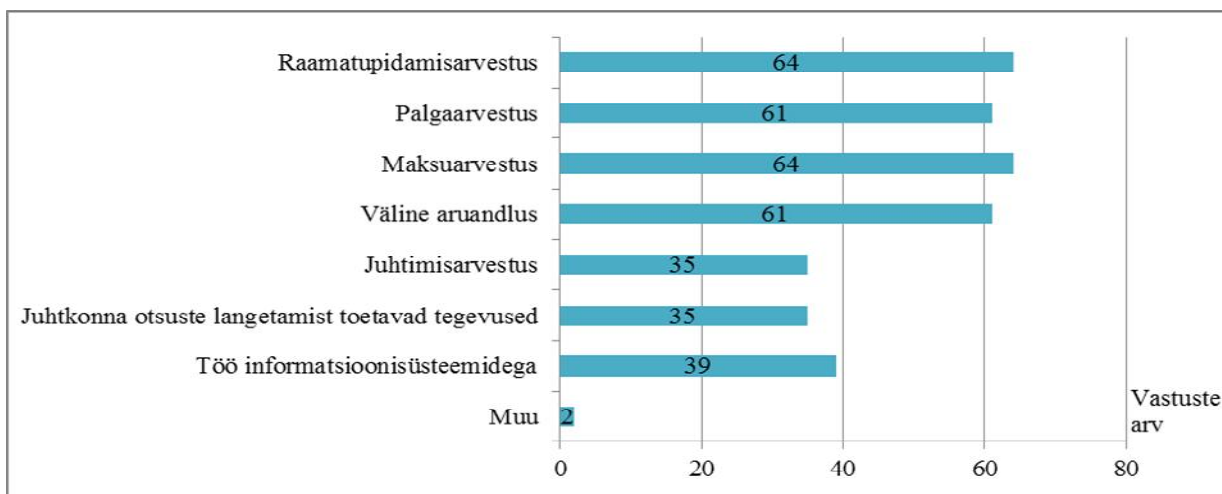

Joonis 15. Juhi arvamus raamatupidaja rollist ettevõttes

Allikas: Lisa 9

14 juhti (22%) arvas, et raamatupidaja peab tegelema raamatupidamisarvestusega ja vastutama selle eest, et raamatupidamisarvestus oleks korrektne. Nendest vastustest selgub, et enamasti oodatakse raamatupidajalt, et ta oleks lisaks raamatupidamisarvestusega tegelemisele ka nõuandja rollis.

Juhtidelt uuriti, millised peaksid olema raamatupidaja tööülesanded ettevõttes. Sarnaselt raamatupidajalt küsitule (millised on nende tööülesanded) olid tööülesanded jagatud kaheksasse gruppi nagu leheküljel 37 on välja toodud. Kõik vastajad arvasid, et raamatupidaja peab ettevõttes tegelema raamatupidamisarvestusega ning maksuarvestusega (joonis 16).

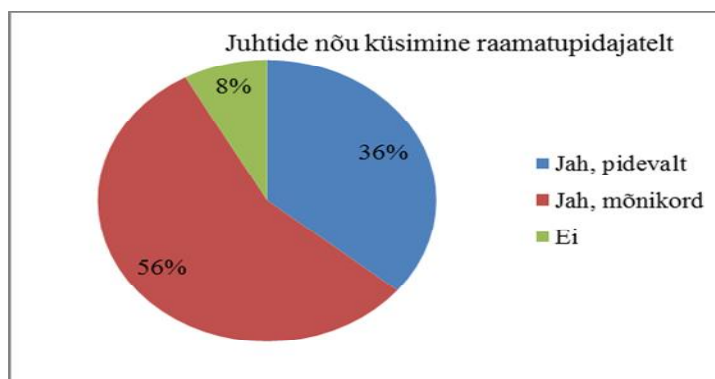

Joonis 16. Juhi arvamus raamatupidaja tööülesannetest

Allikas: Lisa 10

Vastajad olid üsna ühesel seisukohal, et raamatupidaja tööülesanneteks on väline aruandlus ning palgaarvestus (mõlemal juhul 61 vastajat). Vähem, kuid siiski üle poole juhtidest leidis, et raamatupidaja tööülesandeks peab ka olema juhtimisarvestus ning juhtkonna otsuste langetamist toetavad tegevused (mõlemal juhul 35 vastajat). 39 juhti pidas raamatupidajate tööülesannete hulka kuuluvaks tööd informatsioonisüsteemidega. Nende tulemuste põhjal selgub, et juhid peavad kõige olulisemateks raamatupidaja tööülesanneteks raamatupidamisarvestust, maksuarvestust, palgaarvestust ja välist aruandlust. Teiste tööülesannetega tegelemist peetakse nendest vähemtähtsamaks.

Juhtidelt uuriti, kas nad küsivad nõu raamatupidajalt enne, kui nad langetavad otsuseid (otsused, mille langetamisel tulevad kasuks finantsalased teadmised). Peaaegu kõik nendest teevad seda (joonis 17). Üle poole vastasid, et nad küsivad nõu mõnikord (56%, 36 vastajat) ja ligikaudu kolmandik ütles, et nad küsivad nõu pidevalt (36%, 23 vastajat).

Joonis 17. Kas juhid küsivad raamatupidajalt nõu otsuste langetamisel (otsused, mille langetamisel tulevad kasuks finantsalased teadmised)

Allikas: Lisa 11

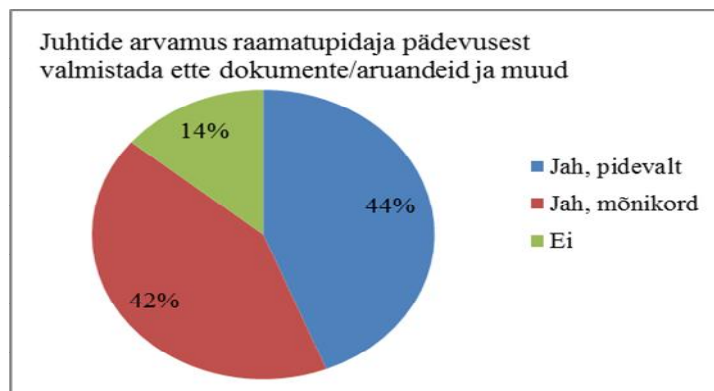
Kõigest viis juhti (8%) ütlesid, et nad ei küsi raamatupidajalt nõu. Kui võrrelda eelpool välja toodud raamatupidajate vastuseid samale küsimusele juhtide vastustega, siis on näha, et need on üsna sarnased. Mõlemate vastustest selgub, et enamik juhte küsivad nõu kas pidevalt või mõnikord. Neid, kes seda üldse ei tee on vähe.

Need juhid, kes ütlesid, et nad ei küsi raamatupidajatelt nõu selgitasid seda näiteks sellega, et nõu annab ettevõttes finantsjuht. Põhjuseks, miks seda ei tehta, toodi välja, et raamatupidajal jääb tihti puudu teavet niinimetatud otsuse „suurest pildist“ ehk taustast. Selgitati ka, et otsuseid tehakse ettevõttes juhatuse ja nõukogu tasemel ning raamatupidaja ei kuulu juhatusse. Lisati, et raamatupidaja on hiljuti vahetunud ning ei ole jõudnud ennast veel tõestada. Üks juht kirjeldas, et otsuste langetamiseks kasutatakse juhtimisarvestusest saadavat infot, mitte raamatupidamisest tulevat infot. Põhjuseks nimetati endal rahandusliku kõrghariduse olemasolu, finantsteadmiste olemasolu. Selgitati, et tulevikku puudutavad olulisemad investeerimisotsused eeldavad sisulist ärilist teadmist, millega raamatupidaja otseselt kokku ei puutu. Üks raamatupidajalt mitte nõu küsiv juht arvas, et temal kui juhatajal on palju parem ettekujutus sellest, mis toimub ettevõttes ja mida tuleb teha, raamatupidajal sellist infot ei ole.

Viimane arvamus läheb selgelt vastuollu esimeses peatükis esitatuga, kus toodi välja, et raamatupidajatel on hea ülevaade ettevõtte toimuvast, sest nad puutuvad oma töös kokku kõigi ettevõtte tegevustega (see on ka üks põhjuseid, miks raamatupidajad jõuavad organisatsiooni

tippjuhtkonda hõlpsamalt kui teised ettevõtte töötajad). Veidi arusaamatu oli ka põhjendus, et juhil endal on rahanduslik kõrgharidus. Sellest hoolimata võib raamatupidajal olla infot, teadmisi ning erinev vaatenurk konkreetsele küsimusele, mida juhil endal ei ole. Pigem võiks alati kaaluda raamatupidajalt nõu küsimist.

Juhtidel paluti hinnata, kui pädevaks nad peavad oma ettevõttes töötavat raamatupidajat. Näiteks küsiti nende hinnangut, kas nende ettevõttes töötav raamatupidaja on võimeline/pädev valmistama ette dokumente/aruandeid/kalkulatsioone/tasuvusarvutusi, mida saab kasutada otsuste langetamiseks (joonis 18). Sarnaselt nagu raamatupidajad ise, arvavad ka enamik juhte, et raamatupidajad suudavad ette valmistada materjale otsuste langetamiseks. 28 juhti (44%) arvas, et raamatupidajad on võimelised tegema seda pidevalt ning 27 (42%) arvas, et mõnikord. Üheksa vastajat (14%) ei pidanud raamatupidajat piisavalt pädevaks, et ta suudaks vastavaid materjale ette valmistada.

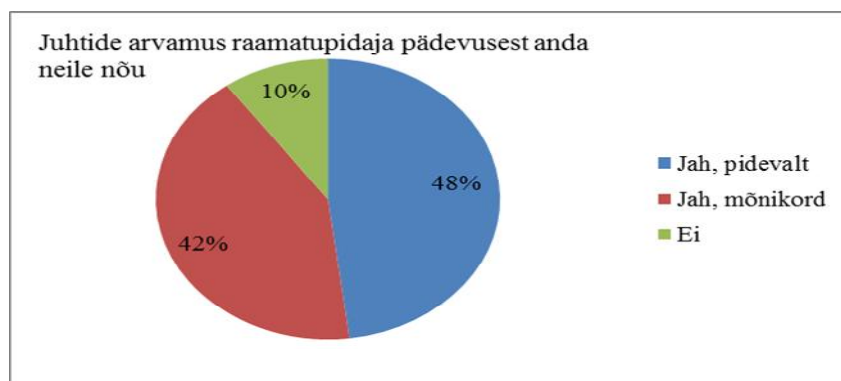
Joonis 18. Kas raamatupidaja on võimeline/pädev valmistama ette dokumente/aruandeid/kalkulatsioone/tasuvusarvutusi, mida saab kasutada otsuste langetamiseks

Allikas: Lisa 11

Juhid, kes arvasid, et raamatupidaja ei ole võimeline/pädev neile ette valmistama mitmesuguseid materjale, mida saab kasutada otsuste langetamiseks põhjendasid seda näiteks sellega, et raamatupidaja ei ole finantsjuht, seega ei peagi ta selleks olema võimeline. Leiti, et seda tööd peaks tegema finantsjuht, samas ei põhjendatud, miks just raamatupidaja ei ole selleks võimeline. Märkiti, et tihti pole dokumentide ja arvutuste sisu ainult raamatupidamislik, vaid

hõlmab ka toote ja tootmisega seotud arvestusi ning sellisel juhul jääb raamatupidajast väheks. Mõnel juhul põhjendati, et selle tööga tegeletakse ise või teeb seda näiteks tootmisjuht (siingi tegelikult ei selgitatud, et miks raamatupidajat ei peeta võimeliseks materjale otsuste langetamiseks ette valmistama).

Lisaks küsiti juhtide hinnangut sellele, kas nende ettevõttes töötav raamatupidaja on võimeline/pädev andma juhile nõu otsuste langetamisel (otsused, mille langetamisel tulevad kasuks finantsalased teadmised). Sarnaselt eelnevale olid siingi juhid seisukohal, et raamatupidaja suudab neile nõu anda. Ligikaudu pooled juhid arvasid, et raamatupidaja suudab seda pidevalt (48%, 31 vastajat) (joonis 19). 27 juhi (42%) hinnangul on raamatupidaja võimeline nõu andma mõnikord. Kümnendik juhtidest arvas, et raamatupidaja ei ole piisavalt pädev andma neile nõu otsuste langetamisel (6 vastajat).

Joonis 19. Juhtide hinnang, kas raamatupidaja on võimeline/pädev andma nõu otsuste langetamisel (otsused, mille langetamisel tulevad kasuks finantsalased teadmised)

Allikas: Lisa 11

Raamatupidajate enda hinnang oma pädevusele selles küsimuses (toodud välja eespool) on sarnane juhtidele hinnangule, kui pädevaks nad peavad raamatupidajat andmaks nõu otsuste langetamisel.

Juhid, kes arvasid, et raamatupidaja ei ole võimeline/pädev andma neile nõu otsuste langetamisel põhjendasid, et raamatupidaja ei näe „suurt pilti“ ning tal puudub strateegiline mõtlemine. Mitmel korral toodi välja, et nõu andmisega tegeleb finantsjuht (samas ei

põhjendatud, miks just raamatupidaja ei ole selleks võimeline). Põhjendati, et raamatupidajal puudub ettevõtte tootmisprotsessi või toote hinna arvutustega seonduv informatsioon (selgitati, et raamatupidaja on isik, kes aitab ettevõttel maksudega ja muude seadusandlusest tulenevate finantsküsimumustega seonduvas leida parimaid lahendusi).

Uuringu tulemustest selgub, et raamatupidajad on Eesti ettevõtetes töötajad/spetsialistid, kellele tuleb tegeleda mitmesuguste ülesannetega. Paljud raamatupidajad on lisaks oma spetsiifilisele tööle ka juhtidele nõuandja rollis. Peamised tööülesanded, millega raamatupidajad kokku puutuvad on raamatupidamisarvestus, maksuarvestus ja väline aruandlus. Samas paljud raamatupidajad (ligi kaks kolmandikku) tegelevad ka juhtimisarvestuse ja juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevustega. Juhid peavad raamatupidaja kõige põhilisemateks tööülesanneteks raamatupidamisarvestust, maksuarvestust, palgaarvestust ning välist aruandlust. Enam kui poolte juhtide arvamus kohaselt peaks raamatupidaja tegelema juhtimisarvestuse ning juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevustega. Tööajaarvestuse põhjal läheb kõige suurem osa raamatupidajate tööajast raamatupidamisarvestusele (40%). Raamatupidamisarvestus, maksuarvestus ning väline aruandlus hõlmavad 63% tööajast. Juhtimisarvestusele ning juhtkonna otsuste langetamist toetavatele tegevustele kulutatakse ligi viiendik kogu tööajast.

Väga suur hulk Eesti ettevõtetes töötavatest raamatupidajatest valmistavad juhtidele ette (kas pidevalt või mõnikord) dokumente/aruandeid/kalkulatsioone/tasuvusarvutusi, mida juhid saavad kasutada otsuste langetamiseks. Juhtidele materjalide ettevalmistamise sagedus ei sõltu väga oluliselt ettevõtte töötajate arvust (ei saa väga selgelt välja tuua, et suurema töötajate arvuga ettevõtetes valmistataks materjale ette oluliselt sagedamini või vastupidi). Enamik raamatupidajatest annavad ka juhtidele nõu otsuste langetamisel (kas pidevalt või mõnikord). Suurema töötajate arvuga ettevõtetes peab raamatupidaja juhtidele nõu andma vähem kui väiksema töötajate arvuga ettevõtetes.

Raamatupidaja roll ettevõttes sõltub ka sellest, kas ta on ettevõttes ainuke finantsvaldkonna töötaja või mitte. Kui ta on ainuke finantsvaldkonna töötaja, siis ta peab tegelema enam juhtimisarvestusega ja juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevustega. Kui ettevõttes on lisaks raamatupidajale muid finantsvaldkonna töötajaid, siis eelpool mainitud tööülesannetega kokkupuudet on vähem.

Kui võrrelda kitsamalt raamatupidaja tööd ametinimetuste kaupa (raamatupidaja assistent, raamatupidaja, pearaamatupidaja), siis selgub, et pearaamatupidajate töö on veidi mitmekesisem kui teistel (tegeleda tuleb enamate tööülesannetega ning tööaeg jaotub ülesannete vahel võrdsemalt). Samas ei saa ametinimetuste järgi teha ka väga põhjalikke järeldusi, sest ettevõtetes võivad ametinimetused olla erinevad. Näiteks väikeettevõtetes, kus töötab üks raamatupidaja võib selle töötaja ametinimetuseks sõltuvalt ettevõttest olla nii pearaamatupidaja kui ka raamatupidaja (ning töö iseloom on mõlema ametinimetuse korral sama).

Tehtud uuringu tulemuste põhjal võib väita, et vähe on ettevõtteid, kus raamatupidaja tegeleks kitsalt mõne üksiku ülesandega. Raamatupidajal tuleb kokku puutuda mitmesuguste ülesannetega ning tema roll on laiem kui olla lihtsalt arveametnik (*bookkeeper*). Tööülesannete seas domineerivad teatud ülesanded, kuid paljudes ettevõtetes peab raamatupidaja tegelema ka juhtimisarvestuse ning juhtkonnale nõu andmisega. Sõltuvalt ettevõtte suurusest ning teiste finantsvaldkonna töötajate olemasolust võib raamatupidaja töö ettevõttes teatud määral varieeruda. Lähtudes töö esimeses peatükis esitatust võib väita, et tõenäoliselt peavad Eesti ettevõtetes töötavad raamatupidajad arvestama, et neil tuleb järjest enam hakata tegelema informatsiooni analüüsimise ja tõlgendamise ning nõu andmisega.

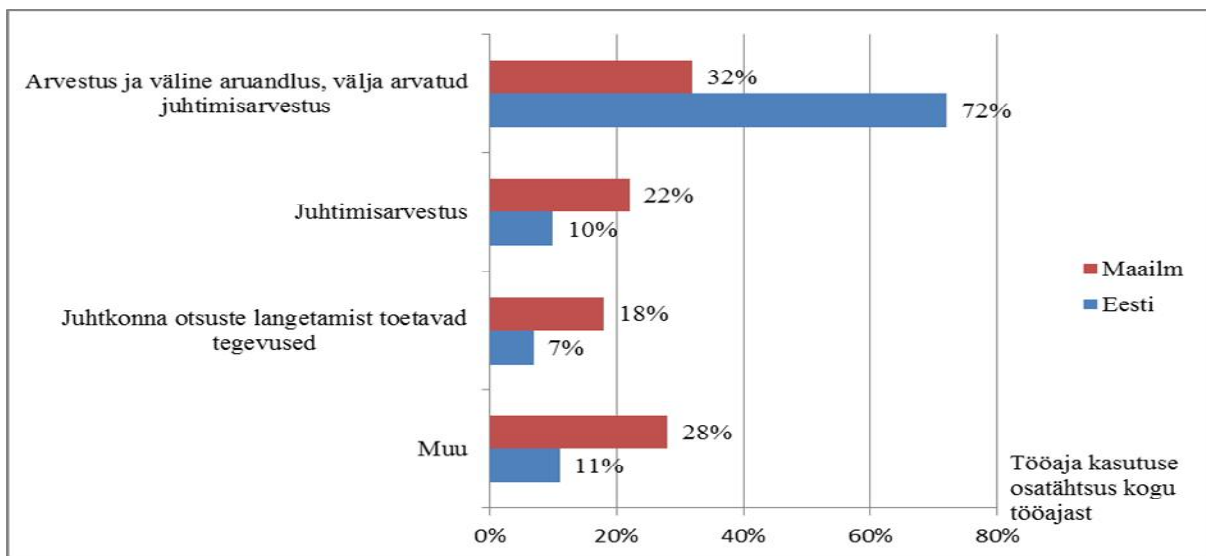
2.3. Raamatupidaja rolli uuringu tulemuste võrdlus ülemaailmse uuringuga

Töö esimeses peatükis on välja toodud ülemaailmse uuringu tulemused raamatupidajate töötaja jaotuse kohta tööülesannete vahel. Alljärgnevalt võrreldakse ülemaailmse uuringu tulemusi Eestis tehtud uuringu tulemustega. Raamatupidaja tööülesannete liigituses on tehtud mõningaid muudatusi, et kahe uuringu tulemused oleksid paremini võrreldavad. Selleks liideti ülemaailmse uuringu tööülesannete puhul raamatupidamisarvestuse ja välise aruandluse tööülesanne (uus nimetus arvestus ja väline aruandlus, välja arvatud juhtimisarvestus). Eesti uuringu tööülesannete puhul liideti raamatupidamisarvestus, palgaarvestus, maksuarvestus ning väline aruandlus (uus nimetus arvestus ja väline aruandlus, välja arvatud juhtimisarvestus). Ülemaailmse uuringu tööülesanne juhtimise informatsioonisüsteemide arendamine ning Eesti uuringu tööülesanne töö informatsioonisüsteemidega lisati mõlema uuringu korral muude

tööülesannete hulka (sest juhtimise informatsioonisüsteemide arendamine ja töö informatsioonisüsteemidega ei ole päris selgelt üksteisega võrreldavad). Selle järel saadigi uus tööülesannete liigitus, kus tööülesanded on jagatud nelja gruppi:

- 1) arvestus ja väline aruandlus, välja arvatud juhtimisarvestus (sealhulgas raamatupidamisarvestus, palgaarvestus, maksuarvestus, seadusest tulenev väline aruandlus; edaspidi tekstis lühendatult arvestus ja väline aruandlus);
- 2) juhtimisarvestus (eelarvestamine, kuluarvestus, rahakäibe juhtimine ja nii edasi);
- 3) juhtkonna otsuste langetamist toetavad tegevused (strateegiliste otsuste analüüsimine, juhtide nõustamine);
- 4) muu.

Kahe uuringu tulemuste võrdlemisest selgub, et raamatupidajate tööaja jaotus tööülesannete vahel Eestis erineb oluliselt võrreldes muu maailmaga (joonis 20).

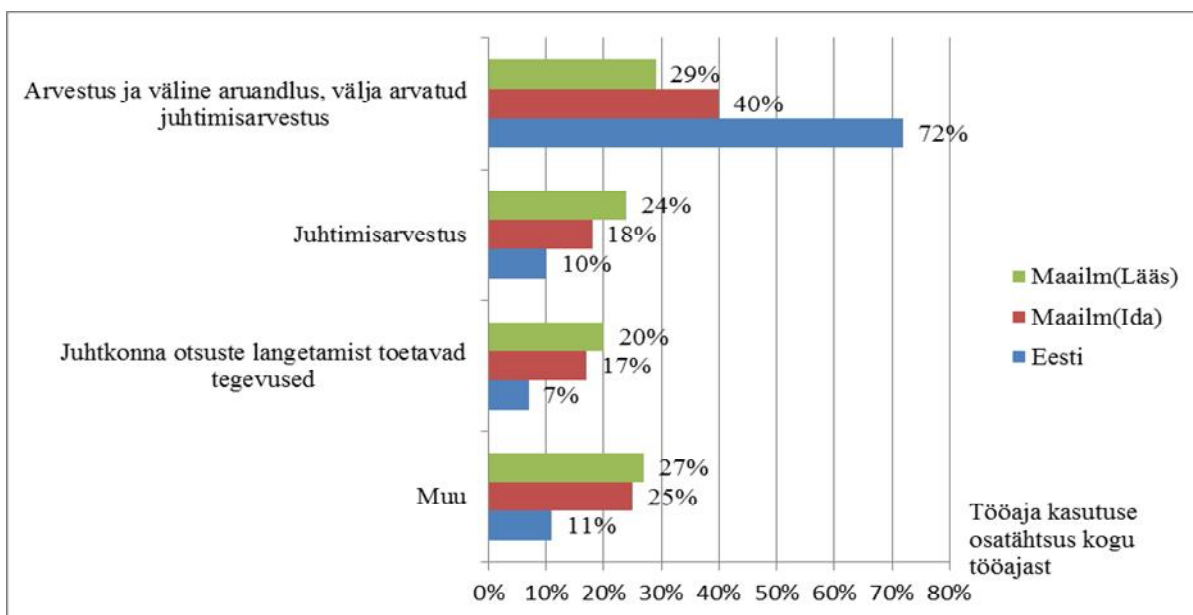
Joonis 20. Eesti raamatupidajate tööaja kasutuse võrdlus muu maailma raamatupidajate tööaja kasutusega

Allikas: Lisa 22

Mitte ühegi tööülesande korral ei ole konkreetsele ülesandele kulutatav tööaeg Eestis või mujal maailmas sama või väga sarnane. Eesti raamatupidajad tegelevad muu maailmaga

võrreldes oluliselt suuremas mahus arvestuse ja välise aruandlusega (72% võrrelduna muu maailma 32%-ga). Teiste ülesannete osas on olukord vastupidine, nendega tegelevad muu maailma raamatupidajad rohkem kui Eesti raamatupidajad. Näiteks muudele tööülesannetele kulutavad Eesti raamatupidajad 11% tööajast, kuid muu maailma raamatupidajad 28%. Suur erinevus on ka juhtimisarvestuse (Eesti 10% tööajast ja muu maailm 22% tööajast) ning juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevuste (Eesti 7% tööajast ja muu maailm 18% tööajast) puhul.

Eestis tehtud uuringu tulemusi on võimalik ka eraldi võrrelda ülemaailmse uuringu lääneriikide ning ida pool paiknevate riikide tulemustega. Sarnaselt eelnevale on siin märgata, et raamatupidajate tööaja jaotus tööülesannete vahel Eestis erineb palju lääneriikide või ida pool paiknevate riikide tulemustega (joonis 21).

Joonis 21. Eesti raamatupidajate tööaja kasutuse võrdlus muu maailma (lääneriigid ning ida pool paiknevad riigid) raamatupidajate tööaja kasutusega

Allikas: Lisa 23

Ida pool paiknevate riikide tööaja jaotus tööülesannete vahel on Eestiga veidi enam sarnasem kui lääneriikides. Näiteks on idas tööajast suurem osatähtsus arvestusel ja välisel

aruandlusel kui läänes ning läänest vähem kulutatakse tööaega juhtimisarvestusele, juhtkonna otsuste langetamist toetavatele tegevustele ning muudele tööülesannetele. Samas on ida ja lääne omavahelised tulemused sarnasemad kui Eesti tulemused kummagagi neist.

Uuringute võrdlemisest selgub, et tööülesannetele kulutatav tööaeg on Eestis ja mujal maailmas küll erinev, kuid tööülesanded, millega tegeletakse on üldjoontes samad (lihtsalt rõhuasetus on sõltuvalt piirkonnast erisugune). Keeruline on täpselt põhjendada, miks on raamatupidaja tööaja jaotuses Eestis ja mujal maailmas sellised lahknevused. Ühe võimaliku selgitusena võib välja tuua asjaolu, et ülemaailmsele uuringule vastajaid iseloomustati terminiga *accountant*, kuid täpselt ei selgitatud, kuidas vastajaid valiti või kelle poole konkreetselt pöörduiti (võib-olla on vastajate seas ka töötajaid, kes on enam spetsialiseerunud näiteks juhtimisarvestusele või muule ning seetõttu on tööaja jaotus teistsugune kui Eestis). Eesti uuringus osalesid raamatupidaja assistendid, raamatupidajad ja pearaamatupidajad, kuid mõne eelpool mainitud tööülesandega võivad Eesti ettevõtetes tegeleda ka muu ametinimetusega töötajad (finantsspetsialist, finantsanalüütik, finantsist ja nii edasi). Samas ei saa aga kindlalt väita, et tulemused erinevad selle põhjuse tõttu. Uuringute tulemuste lahknevust võis mõjutada vastajate arv. Eesti uuringus osales 179 ja ülemaailmses 5462 isikut. Ei saa ka välistada seda, et raamatupidaja töö ongi Eestis võrreldes muu maailmaga esitatud määral erinev.

Nii ülemaailmses kui ka Eesti uuringus küsiti raamatupidajatelt, milliste tööülesannetega sooviksid nad senisest enam kokku puutuda ning millistega vähem. Kahte uuringut võrreldes tuleb välja, et Eestis ning ka kogu maailmas soovitakse rohkem tegeleda juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevustega. Idapoolsete riikidega sarnaneb Eesti sooviga kokku puutuda enam juhtimisarvestusega. Mõlemas uuringus osalenud raamatupidajad tahaksid senisest vähem tegeleda raamatupidamisarvestusega. Seega uuringutest selgub, et muu maailma ja Eesti raamatupidajate soovid tööaja kasutamise suhtes on väga sarnased.

Uuringute võrdlusest on näha, et Eesti ja muu maailma raamatupidajate tööaja jaotus tööülesannete vahel on teineteisest palju erinev, kuid nende soovid, millega tahetaks rohkem tegeleda ning millega vähem on väga sarnased. Eestis kulutatakse valdav osa tööajast arvestusele ja välisele aruandlusele, mujal maailmas jaguneb tööaeg kõigi ülesannete vahel võrdsemalt. Mujal maailmas tegelevad raamatupidajad ka enam juhtimisarvestuse ning juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevustega.

2.4. Raamatupidaja rolli uuringu tulemuste võrdlus kutsestandarditega

Töö esimeses peatükis toodi välja, millised on raamatupidaja tööülesanded ja nõutavad oskused lähtudes Eesti kutsestandarditest. Alljärgnevalt võrreldakse Eestis tehtud uuringu tulemusi kutsestandardites esitatuga, et selgitada välja, kuivõrd kattub kutsestandardis kirjeldatu (millega peab raamatupidaja olema võimeline ettevõttes tegelema) küsitlusele vastanud raamatupidajate tegeliku tööga. Lähtuvalt kutsestandardites välja toodud seostest konkreetse standardi taseme ja enamlevinud ametinimetuste vahel võrreldakse omavahel raamatupidaja assistentide vastuseid raamatupidaja kutsestandardis (tase 5) kirjeldatuga, raamatupidajate vastuseid vanemraamatupidaja kutsestandardis (tase 6) kirjeldatuga ning pearaamatupidajate vastuseid juhtivraamatupidaja kutsestandardis (tase 7) kirjeldatuga.

Esimeses peatükis selgitati, et raamatupidaja kutse (tase 5) taotlemisel on soovitatav erialane kutseharidus keskhariduse baasil ja/või eelnev töökogemus raamatupidajana ja/või läbitud raamatupidamise täienduskoolitus. Uuringus osalenud raamatupidaja assistentidel oli enamasti kõrgharidus (üheksast vastanust neljal bakalaureusekraad, kolmel rakenduskõrgharidus, ühel magistrikraad). Ainult ühel vastajal oli keskharidus (sealhulgas kutsekeskharidus, keskeriharidus) (lisa 24). Seega uuringu kohaselt on tegelikkuses Eestis raamatupidaja assistentide haridustase kõrgem kui kutse taotlemiseks soovitatav. Enamike raamatupidaja assistentide tööstaaz jääb vahemikku 1–5 või 6–10 aastat (lisa 24).

Raamatupidaja kutsestandardi (tase 5) kohaselt tegeleb raamatupidaja peamiselt finantsarvestusega. Lisaks sellele väiksemal määral finantsaruannete analüüsiga, kulu- ja eelarvestusega ning maksuarvestusega. Põhilised tööülesanded on seotud igapäevase raamatupidamise tööga (sealhulgas maksudeklaratsioonid, statistilised aruanded ja muu). Viienda taseme puhul eeldatakse, et raamatupidaja teeb paljusid töid kellegi teise töötaja juhendamisel.

Tehtud uuringu kohaselt tegelevad raamatupidaja assistendid kõige enam raamatupidamisarvestusega (89% vastanutest, kutsestandardi kirjeldusest samastati see lihtsustatult finantsarvestusega). Lisaks puutuvad 67% raamatupidaja assistentidest kokku juhtimisarvestusega (kutsestandardi kirjelduses võib seda samastada finantsaruannete analüüsi ning kulu- ja eelarvestusega, mida standardis käsitletakse juhtimisarvestuse tööosana). Maksuarvestusega tegelevad 33% raamatupidaja assistentidest. 44% raamatupidaja assistentidest

puutuvad kokku välise aruandlusega (kutsestandardi kirjelduses võib seda samastada nimetatud statistiliste aruannete ja maksudeklaratsioonide koostamisega). Uuringu kohaselt tegelevad raamatupidaja assistendid lisaks eelnimetatule palgaarvestuse, juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevuste ning tööga informatsioonisüsteemidega (nimetatud tulemused on välja toodud eelnevalt mainitud lisas 15). Kutsestandardis ei ole mainitud, et raamatupidaja assistent peaks antud ülesannetega ettevõttes tegelema.

Arvestades raamatupidaja assistentide tööaja kasutust on nende peamiseks ülesandeks raamatupidamisarvestus (50% tööajast). See ühtib kutsestandardis kirjeldatuga, et raamatupidaja assistent tegeleb ettevõttes kõige enam finantsarvestusega. Kutsestandardis mainitud juhtimisarvestusele kulub 10%, maksuarvestusele 4% ning välisele aruandlusele 7% raamatupidaja assistentide tööajast (nimetatud tulemused on välja toodud eelnevalt mainitud lisas 16).

Raamatupidaja assistentide tegeliku töö võrdlemisel kutsestandardiga ei saa teha väga põhjalikke järeldusi, sest uuringus osales üheksa raamatupidaja assistenti. Kui kutsestandardis rõhutati, et assistent teeb paljusid ülesandeid kellegi teise juhendamisel, siis uuringu tulemuste põhjal ei saa väita, kas ülesandeid tehakse pigem iseseisvalt või juhendamisel.

Raamatupidaja kutsestandardi (tase 5) ja raamatupidaja assistentide vastuste võrdlusest selgub, et tegelikkuses on raamatupidaja assistentide haridustase kõrgem kui kutse taotlemiseks soovitatakse. Assistentid tegelevad tööülesannetega, mida käsitleb kutsestandard (samas mõne tööülesande puhul paljud assistendid ei puutu konkreetse ülesandega kokku). Kutsestandardis mainitud tööülesannetele lisaks tegelevad raamatupidaja assistendid ka teiste ülesannetega (näiteks juhtkonna otsuste langetamist toetavad tegevused, töö informatsioonisüsteemidega). Seega võib järeldada, et raamatupidaja assistentide töö on tegelikkuses mitmekesisem kui kutsestandard seda käsitleb.

Esimeses peatükis selgitati, et vanemraamatupidaja kutse (tase 6) taotlemisel on üldjuhul nõutav bakalaureusekraad või rakenduskõrgharidus ja kaheaastane töökogemus raamatupidajana. Uuringus osalenud raamatupidajatel oli ligi pooltel bakalaureusekraad või rakenduskõrgharidus (44st vastanust üheksal bakalaureusekraad, 14 rakenduskõrgharidus). Seitsmel vastajal oli keskharidus (sealhulgas kutsekeskharidus, keskeriharidus) ja 14 magistrikraad (lisa 25). Seega uuringu kohaselt vastab tegelikkuses Eesti raamatupidajate haridustase suurel määral

kutsestandardis nõutavale. Osadel raamatupidajatel on nõutavast madalam haridustase ning osadel kõrgem. Enamike raamatupidajate tööstaaž ületab kutsestandardis nõutava kaheaastase töökogemuse (kahel vastajal oli kuni üheaastane tööstaaž, 12 vastajal 1–5 aastane tööstaaž, ülejäänud olid töötanud raamatupidajatena viiest aastast kauem) (lisa 25).

Vanemraamatupidaja kutsestandardi (tase 6) kohaselt tegeleb vanemraamatupidaja finantsarvestusega, juhtimisarvestusega, kuluarvestusega, finantsaruannete analüüsiga, eelarvestamise ja maksuarvestusega. Finantsarvestusega tegeletakse vähem kui madalama taseme puhul ning töö on mitmekesisem (rohkem puututakse kokku eelarvete ja finantsaruannete ettevalmistamise ja/või koostamisega; planeerimise ja juhtimisega ning finantstegevuse analüüsimisega). Kõigi nende tööülesannete puhul peab vanemraamatupidaja suutma tegeleda keerukamate ja suurema hulga alaülesannetega.

Uuringu kohaselt tegelevad raamatupidajad kõige enam raamatupidamisarvestusega (98% vastanutest). 50% puutuvad kokku juhtimisarvestusega ning 86% maksuarvestuse ja välise aruandlusega. Lisaks eelnimetatule tegelevad raamatupidajad palgaarvestuse, juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevuste, tööga informatsioonisüsteemidega ja muude ülesannetega (nimetatud tulemused on välja toodud eelnevalt mainitud lisa 15). Kutsestandardis ei ole mainitud, et raamatupidaja peaks antud ülesannetega ettevõttes tegelema.

Arvestades raamatupidajate tööaja kasutust, kulub kõige enam aega raamatupidamisarvestusele (45%) tööajast. Kutsestandardis mainitud juhtimisarvestusele läheb 8%, maksuarvestusele 10% ning välisele aruandlusele 11% raamatupidajate tööajast (nimetatud tulemused on välja toodud eelnevalt mainitud lisa 16).

Lähtudes raamatupidaja tööaja kasutusest kattub uuringu tulemustega kutsestandardis väidetut, et kuuendal tasemel tegeletakse raamatupidamisarvestusega vähem kui viiendal tasemel (45% võrrelduna raamatupidaja assistendi 50%-ga). Samas arvestades ainult konkreetse tööülesandega tegelemist võib väita, et raamatupidajad ei tegele raamatupidamisarvestusega vähem kui raamatupidaja assistendid (98% raamatupidajatest ja 89% assistentidest tegeleb raamatupidamisarvestusega). Kutsestandardis väidetuga, et raamatupidaja töö on mitmekesisem kui assistendil, ei saa uuringu tulemuste põhjal täielikult nõustuda. Raamatupidajad tegelevad rohkem küll maksuarvestuse ja välise aruandlusega, kuid samas vähem juhtimisarvestusega.

Tööaega arvestades kulutavad raamatupidajad maksuarvestusele ning välisele aruandlusele enam aega, kuid juhtimisarvestusele vähem.

Vanemraamatupidaja kutsestandardi (tase 6) ja raamatupidajate vastuste võrdlusest selgub, et tegelikkuses on enamikul raamatupidajatest vastav haridustase ja töökogemus, mis on vajalik kutse taotlemiseks. Raamatupidajad tegelevad tööülesannetega, mida käsitleb kutsestandard (veidi vähem on kokkupuudet juhtimisarvestusega, sellega tegeleb 50% raamatupidajatest). Kutsestandardis mainitud tööülesannetele lisaks puutuvad raamatupidajad ka kokku teiste ülesannetega (näiteks juhtkonna otsuste langetamist toetavad tegevused, töö informatsioonisüsteemidega). Sarnaselt raamatupidaja assistentidele on raamatupidajate töö mitmekesisem kui vastav kutsestandard seda käsitleb.

Esimeses peatükis selgitati, et juhtivraamatupidaja kutse (tase 7) taotlemisel on nõutav kõrgharidus, üldjuhul magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon ja viieaastane töökogemus raamatupidajana. Uuringus osalenud pearaamatupidajatel oli 27% magistrikraad (62st vastanust 17 oli magistrikraad). Kolmel vastajal oli keskharidus (sealhulgas kutsekeskharidus, keskeriharidus), 20 bakalaureusekraad ja 22 rakenduskõrgharidus (lisa 26). Seega uuringu kohaselt ei vasta tegelikkuses Eesti pearaamatupidajate haridustase enamasti kutsestandardis nõutavale. Tööstaaži puhul oli olukord vastupidine – enamike pearaamatupidajate tööstaaž ületab kutsestandardis nõutava viieaastase töökogemuse (ühel vastajal oli kuni üheaastane tööstaaž, ühel vastajal 1–5 aastane tööstaaž, ülejäänud olid töötanud pearaamatupidajatena viiest aastast kauem) (lisa 26).

Juhtivraamatupidaja kutsestandardi kohaselt (tase 7) tegeleb juhtivraamatupidaja finantsarvestusega, juhtimisarvestusega, kuluarvestusega, finantsaruannete analüüsiga, maksuarvestusega, eelarvestusega ning audiitorkontrolliga. Juhtivraamatupidaja peamiseks tööülesanneteks on igapäevase raamatupidamise töö planeerimine ja juhtimine. Samuti peab ta struktuuriüksust esindama organisatsiooni sees ja sellest väljaspool. Eeldatakse, et juhtivraamatupidaja tuleb toime kolleegide juhendamise ning nende üle järelevalve teostamisega. Lisaks peab ta suutma vastu võtta õigeid rahandusalaseid otsuseid ning oskama maandada finantsriske. Juhtivraamatupidajal tuleb juhte nõustada otsuste langetamisel. Ta peab ka tegema lühi- ja pikaajalisi majandusprognoose. Juhtivraamatupidajalt peab olema pädev tegemaks

ettepanekuid maksude optimeerimiseks ja maksuriskide maandamiseks. Lisaks sellele nõutakse temalt majandusüksuse maksude analüüsimist, planeerimist ja koordineerimist.

Uuringu kohaselt tegelevad pearaamatupidajad kõige enam välise aruandlusega (100% vastanutest). 94% puutuvad kokku raamatupidamisarvestusega, 97% maksuarvestusega, 77% juhtimisarvestusega ning 79% juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevustega. Lisaks eelnimetatule tegelevad pearaamatupidajad palgaarvestuse ja tööga informatsioonisüsteemidega (nimetatud tulemused on välja toodud eelnevalt mainitud lisas 15). Kutsestandardis ei ole mainitud, et pearaamatupidaja peaks antud ülesannetega ettevõttes tegelema.

Arvestades pearaamatupidajate tööaja kasutust, kulub kõige enam aega raamatupidamisarvestusele (35% tööajast). Kutsestandardis mainitud juhtimisarvestusele läheb 10%, juhtkonna otsuste langetamist toetavatele tegevustele 7%, maksuarvestusele 11% ning välisele aruandlusele 15% pearaamatupidajate tööajast (nimetatud tulemused on välja toodud eelnevalt mainitud lisas 16).

Uuringu tulemustest lähtudes ei saa kindlalt väita, et pearaamatupidaja peamiseks tööülesanneteks on igapäevase raamatupidamise töö planeerimine ja juhtimine nagu see on kutsestandardis välja toodud (seda põhjusel, et uuringu tööülesannetes ei olnud üldse selliseid tööülesandeid eraldi liigitatud, pearaamatupidajad ei ole ka märkinud, et nad tegeleksid kõige enam muude ülesannetega). Kutsestandardis on seitsmendal tasemel rohkem tööülesandeid, millega pearaamatupidaja peab tegelema (võrreldes madalamate tasemetega). Samuti tuleb uuringu tulemustest välja, et pearaamatupidaja puutub kokku suurema hulga tööülesannetega, kui raamatupidajad või raamatupidaja assistendid.

Juhtivraamatupidaja kutsestandardi (tase 7) ja pearaamatupidajate vastuste võrdlusest selgub, et tegelikkuses puudub enamikul pearaamatupidajatest vastav haridustase, mis on vajalik kutse taotlemiseks. Vajalik töökogemus on sisuliselt kõigil aga olemas. Pearaamatupidajad tegelevad tööülesannetega, mida käsitleb kutsestandard. Lisaks kutsestandardis mainitud tööülesannetele puutuvad pearaamatupidajad kokku ka mõne teise ülesandega (näiteks töö informatsioonisüsteemidega).

Eelnevalt toodi kõigi standardite puhul välja, et võrreldes standardites kirjeldatuga puututakse tegelikkuses kokku lisaks ka palgaarvestusega. Samas on võimalik, et palgaarvestus loetakse standardi kohaselt finantsarvestuse osaks ning seda eraldi kuskil välja ei tooda. Samuti

toodi raamatupidaja ja vanemraamatupidaja standardi puhul välja, et võrreldes standardites kirjeldatuga puututakse tegelikkuses kokku lisaks ka juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevustega. On võimalik, et need tegevused arvestatakse osaks juhtimisarvestusest ning neid eraldi välja ei tooda. Kui võtta arvesse need mõlemad kaks aspekti, siis muutub standardites kirjeldatu rohkem sarnasemaks uuringu tulemustega.

Kutsestandardite ja uuringu tulemuste võrdlemise teeb mõnevõrra keerulisemaks asjaolu, et kutsestandardis on raamatupidajate tööülesandeid kirjeldatud põhjalikumalt kui uuringu tulemustes (uuringu tulemustes on vaid mainitud üldine tööülesanne/valdkond, kuid ei ole kirjeldatud väga täpselt, mida selle all tehakse). Tehtud võrdluse põhjal on omavahel kõige sarnasem juhtivraamatupidaja standard ja uuringule vastanud pearaamatupidajate tulemused (arvestades tööülesandeid, mitte haridustaset). Kõikide standardi tasemete ja ametikohtade puhul on näha, et tegelikkuses on raamatupidajatel (sealhulgas pearaamatupidajatel ja raamatupidaja assistentidel) veidi enam tööülesandeid, kui neid standardis välja tuuakse. Enamasti on raamatupidajatel (sealhulgas pearaamatupidajatel ja raamatupidaja assistentidel) vastava standardi taseme taotlemiseks nõutav töökogemus ja haridustase (välja arvatud haridustase juhtivraamatupidaja standardi ja uuringule vastanud pearaamatupidajate tulemuste võrdluses).

KOKKUVÕTE

Magistritöö eesmärk oli välja selgitada, milline on raamatupidaja roll Eesti ettevõtetes. Eesmärgi saavutamiseks tehti Eestis uuring, mille käigus küsitleti ettevõtete raamatupidajaid ja juhte. Eesti uuringu tulemusi võrreldi mujal maailmas tehtud uuringutega ning Eesti kutsestandarditega.

Töö esimese peatüki esimeses osas selgitati, millisena nähakse raamatupidaja rolli ja tema tööülesandeid lähtudes erialakirjanduses esitatust. Sellest selgus, et raamatupidaja peab ettevõttes tegelema finants-, juhtimis-, ja kuluarvestusega. Lisaks kuuluvad raamatupidaja tööülesannete hulka palgaarvestus, maksuarvestus, maksudeklaratsioonide/aruanete koostamine ning muu välise aruandlusega seotud ülesanded. Sõltuvalt ettevõttest võib raamatupidajal olla ka muid tööülesandeid (näiteks büroo juhtimine, sekretäritöö ja muu). Raamatupidaja on ettevõttes tugiteenuse osutaja, informatsiooni edasiandja ning nõuandja rollis. Arvatakse, et raamatupidaja on tulevikus muutumas üha rohkem konsultandiks ja nõuandjaks otsuste langetamisel.

Esimeses peatükis käsitletud Eesti kutsestandarditest lähtudes jagunevad raamatupidaja tööülesanded üldistavalt kolmeks (finantsarvestuse, maksuarvestuse ja juhtimisarvestusega seonduvateks). Iga tööülesanne hõlmab enda all mitmed alaülesandeid. Standardi madalamal tasemel (viies tase) on tööülesanded lihtsamad ja vähem vastutust nõudvad kui kuuendal ja seitsmendal tasemel. Viiendal tasemel tegeleb raamatupidaja peamiselt finantsarvestusega. Viienda taseme puhul eeldatakse, et paljusid töid tehakse kellegi teise töötaja juhendamisel. Kuuendal tasemel on raamatupidaja tööülesanded mitmekülgsemad, rohkem on analüüsimise ja planeerimisega seotud ülesandeid. Seitsmendal tasemel on raamatupidaja peamiseks tööülesanneteks igapäevase raamatupidamise töö planeerimine ja juhtimine. Eeldatakse, et raamatupidaja oleks juhtidele nõuandja rollis.

Töö tulemusena selgus, et raamatupidaja on Eesti ettevõtetes töötaja, kellel tuleb tegeleda mitmesuguste ülesannetega ja tema roll on laiem kui olla lihtsalt arveametnik (*bookkeeper*). Vähe

on ettevõtteid, kus raamatupidaja puutuks kokku vaid kitsalt mõne üksiku ülesandega. Paljud raamatupidajad on oma ettevõttes ka juhtidele nõuandja rollis.

Raamatupidajate peamised tööülesanded on raamatupidamisarvestus, maksuarvestus ning väline aruandlus. Suurel hulgal raamatupidajatel tuleb tegeleda ka juhtimisarvestuse ja juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevustega. Raamatupidamisarvestusele kulutavad raamatupidajad kõige suurema osa oma tööajast (40%). Raamatupidamisarvestusele koos maksuarvestuse ning välise aruandlusega läheb 63% tööajast. Ligi viiendik tööajast kulutatakse juhtimisarvestusele ning juhtkonna otsuste langetamist toetavatele tegevustele.

Enamik Eesti ettevõtetes töötavatest raamatupidajatest valmistavad juhtidele ette (kas pidevalt või mõnikord) dokumente/aruandeid/kalkulatsioone/tasuvusarvutusi, mida juhtidel on võimalik kasutada otsuste langetamiseks. Vähe on neid raamatupidajaid, kes seda ei tee. Raamatupidajate dokumentide/aruannete/kalkulatsioonide/tasuvusarvutuste ettevalmistamise sagedus ei sõltu väga oluliselt ettevõtte töötajate arvust.

Väga paljud raamatupidajad annavad juhtidele nõu otsuste langetamisel (otsused, mille langetamisel tulevad kasuks finantsalased teadmised). Enam on neid, kes teevad seda mõnikord, kuid suhteliselt palju on ka neid, kes annavad juhtidele nõu pidevalt. Väiksema töötajate arvuga ettevõtetes tuleb raamatupidajatel nõu andmist ette enam kui suurema töötajate arvuga ettevõtetes.

Raamatupidaja rolli ettevõttes mõjutab ka see, kas raamatupidaja on ettevõttes ainus finantsvaldkonna töötaja või mitte. Juhul kui raamatupidaja on ettevõttes ainus finantsvaldkonna töötaja, siis tuleb tal tegeleda enam juhtimisarvestuse ja juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevustega (võrreldes olukorraga, kus ettevõttes töötab peale raamatupidaja veel teisi finantsvaldkonna töötajad). Juhul kui raamatupidajale lisaks töötab ettevõttes ka muid finantsvaldkonna töötajaid, siis tegeleb ta juhtimisarvestuse ja juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevustega vähem.

Tööst selgub, et juhtide arvates on raamatupidaja põhilisemateks tööülesanneteks, millega ta peab ettevõttes tegelema, raamatupidamisarvestus, maksuarvestus, palgaarvestus ja väline aruandlus. Paljud juhid näevad raamatupidajat ka nõuandja rollis ning on seisukohal, et raamatupidaja peaks ettevõttes tegelema juhtimisarvestuse ning juhtkonna otsuste langetamist

toetavate tegevustega. Uuringu tulemuste kohaselt küsibki valdav enamik juhte raamatupidajatelt nõu enne otsuste langetamist.

Eesti ettevõtetes töötavad raamatupidajad tegelevad üldjoontes samade tööülesannetega mis mujal maailmas. Tööaja jaotus tööülesannete vahel on aga võrreldes muu maailmaga oluliselt erinev. Eestis kulutatakse peamine osa tööajast arvestusele (raamatupidamisarvestus, palgaarvestus, maksuarvestus) ja välisele aruandlusele. Mujal maailmas jaguneb tööaeg tööülesannete vahel võrdsemalt kui Eestis. Raamatupidajad puutuvad mujal maailmas enam kokku ka juhtimisarvestuse ja juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevustega. Raamatupidajate soovid tööülesannete osas, millega tahetakse enam tegeleda ja millega vähem on Eestis ja mujal maailmas sarnased. Mõlemas uuringus osalenud raamatupidajad soovivad enam kokku puutuda juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevustega. Vähem soovitakse nii Eestis kui ka mujal maailmas tegeleda raamatupidamisarvestusega.

Raamatupidaja kutsestandardite ja Eesti uuringu tulemuste võrdlusest selgus, et kõikide standardi tasemete ja ametikohtade puhul on tegelikkuses raamatupidajatel (sealhulgas pearaamatupidajatel ja raamatupidaja assistentidel) veidi enam tööülesandeid kui neid standardis välja tuuakse. Raamatupidajatel (sealhulgas pearaamatupidajatel ja raamatupidaja assistentidel) on enamasti olemas vastava standardi taseme kutse taotlemiseks nõutav haridustase ning töökogemus (välja arvatud haridustase juhtivraamatupidaja standardi ja uuringule vastanud pearaamatupidajate tulemuste võrdluses).

VIIDATUD ALLIKAD

- Accountant. (2010). Accounting Handbook. 5th ed. (Toim) J. G. Siegel, J. K. Shim. New York: Barron's Educational Series Inc, lk 337.
- Accountant. (2008). The Essential Accounting Dictionary. (Toim) K. Mooney. Naperville: Sphinx Publishing, lk 9.
- Albrecht, W. S., Skousen, K. F., Stice, J. D., Stice, E. K. (1999). Financial Accounting. 7th ed. Cincinnati: South-Western College Publishing.
- Albu, C. N., Albu, N., Faff, R., Hodgson, A. (2011). Accounting Competencies and the Changing Role of Accountants in Emerging Economies: The Case of Romania. – *Accounting in Europe*. Vol. 8, no. 2, pp 155-184.
<http://web.b.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=6a92c83e-2038-4902-b0c3-6ace7cd515a1%40sessionmgr113&vid=4&hid=105>
- Albu, C. N., Albu, N., Girbina, M. (2012). Improving corporate governance in emerging economies – an analysis of the implications on the accountants roles and competencies. – *Annals of the University of Oradea*, Economic Science Series. Vol. 21. Oradea: University of Oradea, pp. 846-852.
<http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=0b6f7569-0ed3-4123-a307-9afe481767af%40sessionmgr4001&vid=9&hid=4204>
- Alver, J., Alver, L. (2011). Majandusarvestus ja rahandus: Leksikon. I osa. Tallinn: Deebet.
- Alver, J., Alver, L. (2011). Majandusarvestus ja rahandus: Leksikon. II osa. Tallinn: Deebet.
- Alver, J., Reinberg, L. (2002). Juhtimisarvestus. Teine, täiendatud väljaanne. Tallinn: Deebet.
- Antipova, T. (2013). Changing roles of accountants. – *Global Conference on Business and Finance Proceedings*. Vol. 8, no. 1, pp 430-434.
<http://web.b.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=6a92c83e-2038-4902-b0c3-6ace7cd515a1%40sessionmgr113&vid=8&hid=105>
- Chen, H., Chiu, A., Huang, S. Y., Pai, F. (2012). The ERP system impact on the role of accountants. – *Industrial Management and Data Systems*. Vol. 112, pp 83-101.
<http://www.emeraldinsight.com/doi/pdfplus/10.1108/02635571211193653>

- Edwards, J. D., Hermanson, R. H., Maher, M. W. (1992). *Accounting Principles*. 5th ed. Boston: Richard D. Irwin Inc.
- Elliott, B., Elliott, J. (2004). *Financial Accounting and Reporting*. 8th ed. Harlow: Pearson Education Limited.
- Glautier, M. W. E., Underdown, B. (1994). *Accounting theory and Practice*. 5th ed. London: Pitman Publishing.
- Harrison, G., Mckinnon, J., Perera, S. (2005). The Role and Status of Accounting and Accountants in an Australian Government Trading Enterprise: A Stakeholder Approach. – *Pacific Accounting Review*. Vol. 17, pp 112-151.
<http://www.emeraldinsight.com/doi/pdfplus/10.1108/01140580510818585>
- Harrison Jr., W. T., Horngren, C. T., Oliver, M. S. (2012). *Accounting*. 9th ed. Harlow: Pearson Education Limited.
- Intuit 2020 Report. Future of the accounting profession. Intuit Inc.
http://http-download.intuit.com/http.intuit/CMO/intuit/futureofsmallbusiness/intuit_corp_vision2020_0111v5.pdf (23.03.2015)
- Juhtivraamatupidaja, tase 7. (2012). 14-07062012-15/7k. Tallinn: SA Kutsekoda.
- Keith, R. M., Smith, J. L., Stephens, W. L. (1993). *Accounting Principles*. 4th ed. New York: McGraw-Hill Inc.
- Kieso, D. E., Kimmel, P. D., Weygandt, J. J. (2003). *Financial Accounting*. 4th ed. New York: John Wiley & Sons Inc.
- Kutsestandard. Sihtasutus Kutsekoda.
<http://www.kutsekoda.ee/et/kutsesysteem/kutsestandardid> (16.02.2015)
- Larson, K. D., Nelson, M., Zin, M. (1990). *Fundamental Accounting Principles*. 6th ed. Boston: Richard D. Irwin Inc.
- Malone, R., Van der Stede, W. A. (2010). Accounting trends in a borderless world. – *World Congress of Accountants*, 8.-11. november 2010.
http://www.cimaglobal.com/Documents/Thought_leadership_docs/AccountingTrends.pdf
- Mereste, U. (2003). *Majandusleksikon*. II osa. Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastuse AS.

- Milline on raamatupidaja tulevik ?. Raamatupidaja.ee.
<http://www.raamatupidaja.ee/Default.aspx?PublicationId=746a9a5e-becd-4561-949b-91db6bf4325a> (22.03.2015)
- Olivier, H. (2000). Challenges facing the accountancy profession. – *The European Accounting Review*. Brussels: Routledge Journals, Taylor and Francis Ltd, pp. 603-624.
<http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=0b6f7569-0ed3-4123-a307-9afe481767af%40sessionmgr4001&vid=4&hid=4204>
- Pajarinen, M., Rouvinen, P. (2014). Computerization Threatens One Third of Finnish Employment. – *ETLA Brief*. No 22.
<http://pub.etla.fi/ETLA-Muistio-Brief-22.pdf>
- Paneeldiskussioon: Raamatupidaja roll lähiajal. Pärnu Konverentsid.
<http://www.konverentsid.ee/paneeldiskussioon-raamatupidaja-roll-lahiajal/> (11.03.2015)
- Pizzey, A. (2001). Accounting and Finance: A Firm Foundation. New York: Continuum.
- Raamatupidaja, tase 5. (2014). 14-02012014-07/2k. Tallinn: SA Kutsekoda.
- Richtermeyer, S. B., Siegel G., Sorensen J. E. (2003). Are You a Business Partner?. – *Strategic Finance*. Vol 85, pp. 38-43.
<http://web.b.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=7cb9d2cc-c021-4e9b-a642-5968fa55b4e4%40sessionmgr112&vid=37&hid=118>
- Roles and Importance of Professional Accountants in Business. International Federation of Accountants.
<http://www.ifac.org/news-events/2013-10/roles-and-importance-professional-accountants-business> (24.03.2015)
- Sanders, J. S. (2011). The Path To Becoming A Fortune 500 CEO. – *Forbes*, 12. May.
<http://www.forbes.com/sites/ciocentral/2011/12/05/the-path-to-becoming-a-fortune-500-ceo/>
- The Diverse Roles of Professional Accountants in Business. International Federation of Accountants.
<https://www.ifac.org/sites/default/files/publications/files/the-diverse-roles-of-profe.pdf> (8.03.2015)
- The role of accounting bound to change in the future. OpusCapita.
http://www.opuscapita.com/news-and-events/the-role-of-accounting-bound-to-change-in-the-future/#.VQ_1ivmsV8v (23.03.2015)

Tulevikus on raamatupidaja tõlgi ja analüütiku rollis. Pärnu Konverentsid.
<http://www.konverentsid.ee/tulevikus-on-raamatupidaja-tolgi-ja-analuutiku-rollis/>
(11.03.2015)

Vanemraamatupidaja, tase 6. (2012). 14-07062012-14/7k. Tallinn: SA Kutsekoda.

Wilkinson, M. (2009). Glimpse into the future. – *The magazine of The Institute of Chartered Accountants in Australia*. Märts 2009, pp. 32 – 36.
<http://www.futureworld.org/PublicZone/News/Charter%20Mar%2009%20Glimpse%20into%20the%20future.pdf>

SUMMARY

THE ROLE OF AN ACCOUNTANT IN ESTONIAN COMPANY

Ergo Ottoson

Every company needs an employee who would be competent in accounting. It is stated by the law that companies have to make annual report, tax returns, statistical reports and so on. Generally it is accountants duty to do these kind of tasks. There is also a possibility that company will buy this kind of service from some accounting firm. At the same time if a company wants to develop and operate effectively it is needed that somebody would analyse company's work, deal with cost accounting and management accounting and so on. For decision making it would be great if somebody would analyse different decision opportunities and do calculation of profitability. Company manager would might have an employee who would be capable to give advice to him/her in financial issues. It might would be assumed that accountant can handle all those mentioned tasks.

The aim of this study was to find out what is the role of an accountant in Estonian companies. To achieve this goal a study was conducted. In this study companies accountants and managers were questioned. The Estonian study results were compared with other studies from the world. Estonian study were also compared with Estonian accountant professional standard.

The results of the study showed that accountant is in Estonian companies employee who have to deal with many different tasks and his/her role is wider than to be only a bookkeeper. There are not many companies where accountant have to handle only few tasks. A lot of accountants have an advisory role in their company.

The main tasks for accountants are financial accounting, tax accounting and external reporting. A lot of accountants have to deal with management accounting and management

decision supporting functions. The main time consuming activity for accountants is financial accounting (40% of working time). About 20% of accountants working time is taken by management accounting and management decision supporting functions. Companies managers think that accountants main tasks should be financial accounting, tax accounting, payroll accounting and external reporting.

Most of accountants in Estonia prepare documents/reports/calculations for the managers that can be used for decision making (they do it steadily or sometimes). There are not many accountants who do not have this kind of task. The frequency of preparing documents/reports/calculations do not depend greatly on how many employees are working in the company.

The study revealed that a lot of accountants give advice to the managers for decision making. There are more accountants who do it sometimes but there are also many who give advice steadily. In companies where there are less employees accountant have to give advice to the manager more than in a company with higher number of employees.

The role of an accountant also depend on factor if accountant is the only financial specialist in the company or not. If accountant is the only financial specialist in the company then he/her has to deal with management accounting and management decision supporting functions more than in a company where there are many financial specialists. If there are also other financial specialists working in the company then accountant has to deal with these tasks lesser.

The comparison between Estonian study results and worldwide study results showed that Estonian accountants have to deal with more or less the same tasks than in other world. The time allocation between various tasks is much more different than in other world. In the world accountant's working time is divided more equally between various tasks than in Estonia. Accountants in the world also have to deal with management accounting and management decision supporting functions more than in Estonia. Accountants wishes on what kind of tasks they would like to spend their time is very similar in Estonia and in other world.

The comparison between Estonian study results and Estonian accountant professional standard showed that accountants (including accountant assistants and chief accountants) have more working tasks in reality in all standard levels and position than the accountant professional standard point out.

LISAD

Lisa 1. Raamatupidaja rolli uuringu küsimused

1. Kui palju on Teie ettevõttes töötajaid

- a. 1–9
- b. 10–49
- c. 50–249
- d. 250 ja rohkem

2. Milline on Teie ametikoht

- a. Raamatupidaja assistent
- b. Raamatupidaja
- c. Peاراamatupidaja
- d. Tegevjuht, juhataja, juhatuse esimees, juhatuse liige, juhtkonna liige (üks nendest variantidest)

Teise küsimuse vastusest lähtuvalt järgnesid küsimused kas raamatupidajatele või juhtidele. Alljärgnevalt on esitatud küsimused raamatupidajatele (tähistusega r).

3(r). Kas Teie ettevõttes töötab peale Teie veel mõni finantsvaldkonna töötaja (kelle ametikoht on üks alljärgnevaist: finantsjuht, kontrollier, finantsanalüütik, analüütik, finantsspetsialist, finantsist, ökonomist või muu sarnane)

- a. Jah
- b. Ei

4(r). Milline on Teie haridustase

- a. Keskkharidus (sealhulgas kutsekeskkharidus, keskeriharidus)
- b. Rakenduskõrgharidus
- c. Kõrgharidus – bakalaureusekraad

Lisa 1 järg

- d. Kõrgharidus – magistrikraad
- e. Kõrgharidus – doktorikraad
- f. Muu

5(r). Kas Teie haridus on majandusarvestusealane

- a. Jah
- b. Ei

6(r). Kui pikk on Teie tööstaaž

- a. Kuni 1 aasta
- b. 1–5 aastat
- c. 6–10 aastat
- d. 11–15 aastat
- e. 16–20 aastat
- f. 21 aastat ja enam

7(r). Missuguste tööülesannetega tuleb Teil oma töös kokku puutuda

1) Raamatupidamisarvestus (alg- ja koonddokumentide koostamine ja töötlemine, käibe- ja põhivara arvestus ja nii edasi)

2) Palgaarvestus

3) Maksuarvestus

4) Väline aruandlus (seadusest tulenev väline aruandlus: majandusaasta aruande, maksudeklaratsioonide, statistikaaruannete koostamine ja muu selline)

5) Juhtimisarvestus (eelarvestamine, kuluarvestus, rahakäibe juhtimine ja nii edasi)

6) Juhtkonna otsuste langetamist toetavad tegevused (strateegiliste otsuste analüüsimine, juhtide nõustamine)

Lisa 1 järg

7) Töö informatsioonisüsteemidega (raamatupidamistarkvara, ärianalüüsitarkvara ja muu sarnase juurutamine, nendega seotud probleemide lahendamine, tarkvara kohandamine ettevõtte vajadustest lähtuvalt)

8) Muu (lisada ülesande kirjeldus)

8(r). Palun hinnake, kui suure osa tööajast kulutate igale konkreetsele tööülesandele (protsentuaalselt, ligikaudne hinnang)

Palun kirjutage tööülesande järjekorranumber (selle leiate eelmisest küsimusest) ning selle järele ligikaudne osatähtsus (protsentides) tööajast (näiteks 1. – 30%, 2. – 10% ja nii edasi). Arvestada ainult neid tööülesandeid, millega kokku puutute.

9(r). Palun vastake, milliste tööülesannetega sooviksite tegeleda, kui Teil oleks võimalik neid ise valida ja hinnake, kui suure osa tööajast sooviksite igale konkreetsele tööülesandele kulutada (protsentuaalselt, ligikaudne hinnang)

Palun kirjutage tööülesande järjekorranumber (selle leiate 7. küsimusest) ning selle järele ligikaudne osatähtsus (protsentides) tööajast (näiteks 1. - 30 %, 2. - 10 % ja nii edasi). Valida ainult need ülesanded, millega tegeleda soovite.

10(r). Palun märkige, kui võrd nõustute järgmiste väidetega

(Valikuvariandid: Jah, pidevalt; Jah, mõnikord; Ei)

a. Valmistan ette ettevõtte juhtkonnale dokumente/aruandeid/kalkulatsioone/tasuvusarvutusi, mida nad saavad kasutada otsuste langetamiseks

b. Juhtkonna liikmed küsivad minult nõu/konsulteerivad minuga enne otsuste langetamist (otsused, mille langetamisel tulevad kasuks finantsalased teadmised)

c. Olen võimeline/pädev valmistama juhtkonnale ette dokumente/aruandeid/kalkulatsioone/tasuvusarvutusi, mida nad saavad kasutada otsuste langetamiseks

d. Olen võimeline/pädev andma juhtkonna liikmetele nõu otsuste langetamisel (otsused, mille langetamisel tulevad kasuks finantsalased teadmised)

Lisa 1 järg

11(r). Kui vastasite viimasele kahele küsimusele eitavalt (või ühele neist), siis võimalusel põhjendage, miks Te nii arvate

Pärast teise küsimuse vastust küsimused juhtidele olid alljärgnevad (tähistusega j):

3(j). Kas Teie ettevõttes töötab peale pearaamatupidaja/raamatupidaja/raamatupidaja assistendi veel mõni finantsvaldkonna töötaja (kelle ametinimetus on üks alljärgnevaist: finantsjuht, kontrollier, finantsanalüütik, analüütik, finantsspetsialist, finantsist, ökonomist või muu sarnane)

- a. Jah
- b. Ei

4(j). Milline on Teie haridustase

- a. Keskkharidus (sealhulgas kutsekeskharidus, keskeriharidus)
- b. Rakenduskõrgharidus
- c. Kõrgharidus – bakalaureusekraad
- d. Kõrgharidus – magistrikraad
- e. Kõrgharidus – doktorikraad
- f. Muu

5(j). Kui pikk on Teie tööstaaž

- a. Kuni 1 aasta
- b. 1–5 aastat
- c. 6–10 aastat
- d. 11–15 aastat
- e. 16–20 aastat
- f. 21 aastat ja enam

Lisa 1 järg

6(j). Millises rollis näete raamatupidajat ettevõttes

- 1) Töötaja, kes tegeleb raamatupidamisarvestusega ja vastutab selle eest, et raamatupidamisarvestus oleks korrektne
- 2) Töötaja, kes lisaks raamatupidamisarvestusele nõustaks ettevõtte juhte
- 3) Muu

7(j). Millised peaksid olema raamatupidaja tööülesanded ettevõttes

- 1) Raamatupidamisarvestus (alg- ja koonddokumentide koostamine ja töötlemine, käibe- ja põhivara arvestus ja nii edasi)
- 2) Palgaarvestus
- 3) Maksuarvestus
- 4) Väline aruandlus (seadusest tulenev väline aruandlus: majandusaasta aruande, maksudeklaratsioonide, statistikaaruannete koostamine ja muu selline)
- 5) Juhtimisarvestus (eelarvestamine, kuluarvestus, rahakäibe juhtimine ja nii edasi)
- 6) Juhtkonna otsuste langetamist toetavad tegevused (strateegiliste otsuste analüüsimine, juhtide nõustamine)
- 7) Töö informatsioonisüsteemidega (raamatupidamistarkvara, ärianalüüsitarkvara ja muu sarnase juurutamine, nendega seotud probleemide lahendamine, tarkvara kohandamine ettevõtte vajadustest lähtuvalt)
- 8) Muu (lisada ülesande kirjeldus)

8(j). Palun märkige, kuivõrd nõustute järgmiste väidetega

(Valikuvariandid: Jah, pidevalt; Jah, mõnikord; Ei)

- a. Küsin nõu raamatupidajalt enne, kui langetan otsuseid (otsused, mille langetamisel tulevad kasuks finantsalased teadmised)
- b. Meie ettevõttes töötav raamatupidaja on võimeline/pädev valmistama ette dokumente/aruandeid/kalkulatsioone/tasuvusarvutusi, mida saab kasutada otsuste langetamiseks

Lisa 1 järg

c. Meie ettevõttes töötav raamatupidaja on võimeline/pädev andma mulle nõu otsuste langetamisel (otsused, mille langetamisel tulevad kasuks finantsalased teadmised)

9(j). Kui Te ei nõustunud väitega "Küsin nõu raamatupidajalt enne, kui langetan otsuseid (otsused, mille langetamisel tulevad kasuks finantsalased teadmised)", siis võimalusel palun põhjendage

10(j). Kui arvasite eelnevalt, et Teie ettevõttes töötav raamatupidaja ei ole võimeline/pädev valmistama Teile ette dokumente/aruandeid/kalkulatsioone/tasuvusarvutusi, mida saate kasutada otsuste langetamiseks, siis võimalusel palun põhjendage oma arvamust

11(j). Kui arvasite eelnevalt, et Teie ettevõttes töötav raamatupidaja ei ole võimeline/pädev andma Teile nõu otsuste langetamisel, siis võimalusel palun põhjendage oma arvamust

Lisa 2. Raamatupidaja rolli uuringu küsimuste vastused. Küsimused 1 ja 2

1. Kui palju on Teie ettevõttes töötajaid

- a. 1–9 – 38 vastust
- b. 10–49 – 69 vastust
- c. 50–249 – 54 vastust
- d. 250 ja rohkem – 18 vastust

2. Milline on Teie ametikoht

- a. Raamatupidaja assistent – 9 vastust
- b. Raamatupidaja – 44 vastust
- c. Peاراamatupidaja – 62 vastust
- d. Tegevjuht, juhataja, juhatuse esimees, juhatuse liige, juhtkonna liige (üks nendest variantidest) – 64 vastust

Lisa 3. Raamatupidaja rolli uuringu küsimuste vastused. Küsimused 3(r)–6(r)

3(r). Kas Teie ettevõttes töötab peale Teie veel mõni finantsvaldkonna töötaja (kelle ametikoht on üks alljärgnevaist: finantsjuht, kontrollier, finantsanalüütik, analüütik, finantsspetsialist, finantsist, ökonomist või muu sarnane)

- a. Jah – 59 vastust
- b. Ei – 56 vastust

4(r). Milline on Teie haridustase

- a. Keskkharidus (sealhulgas kutsekeskharidus, keskeriharidus) – 11 vastust
- b. Rakenduskõrgharidus – 39 vastust
- c. Kõrgharidus – bakalaureusekraad – 33 vastust
- d. Kõrgharidus – magistrikraad – 32 vastust
- e. Kõrgharidus – doktorikraad – 0 vastust
- f. Muu – 0 vastust

5(r). Kas Teie haridus on majandusarvestusealane

- a. Jah – 91 vastust
- b. Ei – 24 vastust

6(r). Kui pikk on Teie tööstaaž

- a. Kuni 1 aasta – 4 vastust
- b. 1–5 aastat – 17 vastust
- c. 6–10 aastat – 24 vastust
- d. 11–15 aastat – 14 vastust
- e. 16–20 aastat – 21 vastust
- f. 21 aastat ja enam – 35 vastust

Lisa 4. Raamatupidaja rolli uuringu küsimuste vastused. Küsimus 7(r)

7(r). Missuguste tööülesannetega tuleb Teil oma töös kokku puutuda

Tööülesanne	Vastajate arv
Raamatupidamisarvestus	109
Palgaarvestus	88
Maksuarvestus	101
Väline aruandlus	104
Juhtimisarvestus	76
Juhtkonna otsuste langetamist toetavad tegevused	72
Töö informatsioonisüsteemidega	87
Muu	18

Allikas: Autori koostatud

Lisa 5. Raamatupidaja rolli uuringu küsimuste vastused. Küsimus 8(r) ja selle vastuste kokkuvõte

8(r). Palun hinnake, kui suure osa tööajast kulutate igale konkreetsele tööülesandele (protsentuaalselt, ligikaudne hinnang)

Palun kirjutage tööülesande järjekorranumber (selle leiaste eelmisest küsimusest) ning selle järele ligikaudne osatähtsus (protsentides) tööajast (näiteks 1. – 30%, 2. – 10% ja nii edasi). Arvestada ainult neid tööülesandeid, millega kokku puutute.

Tööülesande number								
Vastaja	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1)	Kõik 20%							
2)	Enamus aega 5 esimese ülesande vahel. 6. punktis osakaal väiksem, sest suurenenud on nõukogu osakaal							
3)	75%	8,33%	8,33%	8,33%				
4)	30%	10%	15%	20%	5%	10%	10%	
5)	ei oska öelda							
6)	70%	5%	5%	8%	5%	5%	2%	
7)	20%	20%	20%	20%	10%	5%	5%	
8)	25%	30%	30%	10%	5%			
9)	60%	5%	5%	20%	2%	2%	6%	
10)	1,2,3 kokku (ülesanded lahendatakse raamatupidamistarkvaraga) 90 %, 4,5,6,7 kokku 10%,							
11)	Vastavalt vajadusele							
12)	30%		10%	25%			5%	
13)	1.25%- arvete töötlemine, ülejäänud aeg spetsiifiline meie firmale							
14)	Ei oska öelda							
15)	Enam-vähem võrdselt							
16)	10%		10%	5%	5%	10%	60%	
17)	25%	10%	20%	20%	25%			
18)	Ei soovi vastata. Raamatupidamises on kõik tööd olulised ja olenevalt perioodist kulub ka aega erinevalt							
19)	60%	10%	10%	15%	5%			
20)	30%	40%	20%	10%				
21)	40%		10%	15%	25%	10%		
22)	40%	10%	10%	20%	5%	10%	5%	

Lisa 5 järg

23)	75%		5%	20%				
24)	35%	20%	20%	15%		5%	5%	
25)	40%	10%						
26)	20%	5%	10%	20%	25%		20%	
27)	1.5% 2. 20% 3. 20% 4.20% 5.10% 6. 5% 7.5% 8.personalitöö 5% 9. välisriikide maksuarvestus jm välisriigist toimuv 10%							
28)	1-5 igapähele 15% 6 ja 7 kokku 20-25%							
29)	30%	5%	20%	4%	2%	10%	3%	Kõik paberimajandus 25%
30)	40%	10%	10%	30%				10%
31)	40%	7%	10%	23%	5%	3%	5%	7%
32)	40%	10%	10%	5%	10%	5%	20%	
33)	10%	5%	10%	20%	25%	5%	25%	
34)	40%	30%	10%	20%				
35)		8%	10%	10%	30%	10%	10%	22%
36)	100							
37)	80%			20%				
38)	50%	10%	5%	10%	10%	10%	5%	
39)	Nii ei saa hinnata ja stopperit ei kasuta. Pühendun 100% tööülesannete täitmisele							
40)	45%	3%	5%	7%	2%	2%	26%	10%
41)			10%	50%	15%			
42)	45%	10%	20%	10%	5%	5%	5%	
43)	70%	8%	8%	5%	5%	3%	1%	
44)		5% (palgaarvestaja asendamine)	15%	30%		20%	10%	20%
45)	20%	10%	10%	25%	20%	10%	5%	
46)	40%			30%	10%	10%	8%	2%
47)	40%	15%	15%	15%	5%	5%	5%	
48)	45%	2%	15%	15%	10%	10%		
49)	4%	3%	25%	15%	25%	25%	3%	
50)	80%					15%	5%	
51)					100%			
52)			5%	30%	30%	35%		

Lisa 5 järg

53)	50%	20%	15%	10%	5%			
54)	50%	15%	5%	5%	20%	4%	1%	
55)	30%		20%	20%			30%	
56)	30%	10%	20%	20%		10%	10%	
57)	30%	35%	5%	10%	20%			
58)	55%	10%	5%	10%	15%	3%	2%	
59)	35%	15%	15%	10%	5%	5%	15%	
60)	Kõik 7 jagunevad suhteliselt võrdselt							
61)	50%	15%	10%	10%	5%	5%	5%	
62)	40%		20%	20%	10%	5%	5%	
63)	20%	5%	10%	15%	10%		40%	
64)	85%	5%	5%	5%				
65)	70%	10%	10%	5%	2%	2%	1%	
66)	55%	10%	5%	5%	10%	10%	5%	
67)	30%		5%	10%	30%	10%	15%	
68)	50%	5%	10%	10%	20%	3%	2%	
69)	1 30% 2 10% 3 20% 4 10% 5 - 6 20% 7 10%							
70)	55%		10%	10%	5%		5%	5%
71)	20%	15%	10%	30%				
72)	50%	10%	10%	10%	10%	3%	5%	2%
73)	5%					20%	20%	55%
74)	45%	15%	5%	10%		5%	20%	
75)	75%	5%	10%	5%			5%	
76)	90%		2%	8%				
77)	25%	5%	10%	50%	3%	5%	2%	
78)	Ei ole sellist arvestust kunagi pidanud ja selle meelevaldne tuletamine ei anna tulemust. Kui näiteks mõnele aastas korra tehtavale statistikaaruandele võib kuluda rohkem kui nädal ja enamusele ainult mõni tundi siis, milline on Teie arvates keskmine % ?							
79)	20%	30%	10%	20%	10%	5%	5%	
80)	20%	20%	20%	15%	15%		10%	
81)	50%	20%	10%	5%	5%	5%	5%	
82)	40%	5%	5%	7%		1%	2%	40%
83)	10%	30%	10%	10%	10%			30%
84)	100%							
85)	5%	1%	1%	5%	10%	35%	43%	

Lisa 5 järg

86)	90%	0,00%	4%	3%	1%	1%	1%	
87)	60%		10%	20%			10%	
88)	70%				10%	20%		
89)	15%	5%	5%	15%	20%	20%	20%	
90)	50%	20%	10%	20%				
91)		10%			30%	30%	30%	
92)	1.60% 2.10% 3.10% 4.-7.20%							
93)	50%	20%	10%			10%	10%	
94)	10.00-17.00 igal tööpäeval							
95)	Jagan nimetatud tööülesannetele võrdselt. Töötan raamatupidamise teenust pakkumas ettevõttes ja seetõttu tegelen pea iga asjaga							
96)	86%	5%	5%	2%			2%	
97)	80%		10%	10%				
98)	50%	5%	5%	15%	5%	5%	15%	
99)	20%		15%	20%		10%	20%	
Kokku	40%	9%	10%	13%	10%	7%	8%	3%

Allikas: Autori koostatud

Lisa 6. Raamatupidaja rolli uuringu küsimuste vastused. Küsimus 9(r) ja selle vastuste kokkuvõte

9(r). Palun vastake, milliste tööülesannetega sooviksite tegeleda, kui Teil oleks võimalik neid ise valida ja hinnake, kui suure osa tööajast sooviksite igale konkreetsele tööülesandele kulutada (protsentuaalselt, ligikaudne hinnang)

Palun kirjutage tööülesande järjekorranumber (selle leiata 7. küsimusest) ning selle järel ligikaudne osatähtsus (protsentides) tööajast (näiteks 1. - 30 %, 2. - 10 % ja nii edasi). Valida ainult need ülesanded, millega tegeleda soovite.

Tööülesande number								
Vastaja	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1)	75%	8,33%	8,33%	8,33%				
2)	30%	7%	15%	15%	10%	8%	5%	10%
3)	Olen rahul olemasolevate ülesannetega							
4)	Ei oska öelda							
5)	70%	5%	5%	8%	5%	5%	2%	
6)	Sama mis praegu							
7)	1, 4, 5							
8)	10%	15%	20%	40%				
9)	50%	10%	10%	5%	5%	5%	15%	
10)	Aga ma ju ise valin keegi ei kamanda							
11)			30%		20%			
12)	1 40 % 2 10% 3 5% 4 5 %, statistikaaruandeid ei taha üldse 5 15 % 6 15 % 7 10 %							
13)	Sama, mis küsimuses 8							
14)	40%		5%	5%			50%	
15)	50%	20%	15%	15%				
16)					40%	40%	20%	
17)				20%	20%	30%		30%
18)	Sobib kõik numbrite ja personaliga seotud töö							
19)	10%	10%	10%	15%	40%	10%	5%	
20)					20%	10%		
21)	40%		20%	5%	20%	10%	5%	
22)	100							
23)	Ei ole mõelnud							
24)	10%	10%	10%	10%	15%	30%	15%	
25)	60%		10%	5%	10%	5%	10%	

Lisa 6 järg

26)	Sobib nii nagu on							
27)	40%	5%	10%	5%	30%	10%		
28)	1.0% 2. 10% 3. 10% 4.10% 5.20% 6.15% 7.20% 8.personalitöö 0% 9. välisriikide maksuarvestus jm välisriigist toimuv 10%, soov enesetäiendamise tegeleda, täna pole aega 5%							
29)	Mulle sobib praegune tööülesannete variant							
30)	6,7,1... Ei oska protsenti määrata							
31)				10%	55%		35%	
32)	60%				30%	10%		
33)	30%		10%	30%	30%			
34)	60%	10%	10%	5%	5%	5%	5%	
35)	20%	5%	10%	5%	10%	30%	20%	
36)	Analüüs ja selle kokkuvõtete esitus							
37)	10%	5%	5%	5%	15%	30%	30%	
38)	60%		10%	20%			10%	
39)	50%	15%	5%	5%	20%	4%	1%	
40)				30%	25%			
41)	30%	15%	15%	10%			20%	
42)	80%							
43)	5%		20%	35%		20%	20%	
44)	Kõik loetletud							
45)	10%		5%		45%	25%	15%	
46)	70%				15%		15%	
47)	65%	5%	3%	4%		1%	2%	20%
48)	46%	10%	3%	5%	25%	10%	1%	
49)	Kõik meeldib peale statistikaaruannete							
50)	40%		5%	15%	15%	15%	10%	
51)			20%				80%	
52)				20%	40%	30%	10%	
53)	50%	15%	15%		20%			
54)	Tuleb tegeleda kõigega mis puudutab raamatupidamist ja finantsarvestust							
55)	3. 40% (rohkem aega analüüsimiseks) Kõige eeltooduga soovin ka tegeleda, kuid näiteks soovin vähem tarkvaraga seotud probleemidega tegeleda							
56)				100%				
57)	Olen oma praeguste tööülesannetega rahul, ei soovi tegeleda aruandlusega							

Lisa 6 järg

58)	Tahaksin jälle võrdselt jagada - nii on kõige meeldivam ja hing on rahul :)							
59)	70%	10%	9%	5%	5%	1%		
60)	Kui oled ettevõttes ainuke finantsspetsialist, siis ei saa valida, et vot seda taha ja seda ei taha teha							
61)	40%	10%	10%	20%				20%
62)	Mulle sobib nii nagu on							
63)	20%			20%	20%	20%	15%	5%
64)	90%		2%	8%				
65)	Sobib nii							
66)	Oleme maainimesed, meil ei ole valikut, et mida tahame teha ja mida mitte. Et hinge sees hoida, tuleb teha seda, mida tegema peab. Ja pealegi mulle meeldivad mu tööülesanded - teha kõike, mis paberitega seotud. 100 % :)							
67)	10%		30%		10%	30%		
68)	100%							
69)	20%	10%	10%	30%	30%			
70)	Võimalusel teeksin ka põhitöökoha raamatupidamist kodukontoris ja planeeriksin ise oma tööaega. Kuna teen lisaks ka kodus teenustööna väikeettevõtetele raamatupidamist, siis tahan või ei taha aga ikka kõike neid samu eelpool nimetatud tööülesandeid tuleb ikkagi teha et konkurentsist püsida. Kui oleks võimalik valida, siis ainult puhkaks ja reisiks ning targutaks niisama							
71)			15%	15%	45%	25%		
72)	50%		30%	20%				
73)	20%					20%	20%	40%
74)	Rohkem aega programmidele ja arvestuse arendamisele, firmas tööjõu kokkuhoiule (arukas töö tegemine) suunatud arendused							
75)	Olemasolevad tööülesanded vastavad vajadusele ja soovile							
76)	8%	7%	10%	25%	25%	25%		
77)	Vähem kandesisestust ja kuiva tööd, rohkem analüüsimist, planeerimist jne							
78)	Tegelen hea meelega kõikide praeguste ülesannetega							
79)	maksuarvestus -10%							
80)					50%	50%		
81)	50%	20%	10%			10%	10%	
82)	Kui oled ettevõttes ainus raamatupidaja, siis on vaja täita kõik raamatupidamise funktsioonid ilma valikuta							
83)	30%				10%			
84)	15%	5%	5%	20%	20%	30%	5%	
85)	40%	40%	10%	10%				
Kokku	34%	6%	8%	13%	15%	12%	10%	2%

Allikas: Autori koostatud

Lisa 7. Raamatupidaja rolli uuringu küsimuste vastused. Küsimus 10(r)

10(r). Palun märkige, kui võrd nõustute järgmiste väidetega

(Valikuvariandid: Jah, pidevalt; Jah, mõnikord; Ei)

Väide	Hinnang		
	Jah, pidevalt (vastuste arv)	Jah, mõnikord (vastuste arv)	Ei (vastuste arv)
Valmistan ette ettevõtte juhtkonnale dokumente/aruandeid/kalkulatsioone/tasuvusarvutusi, mida nad saavad kasutada otsuste langetamiseks	54	55	6
Juhtkonna liikmed küsivad minult nõu/konsulteerivad minuga enne otsuste langetamist (otsused, mille langetamisel tulevad kasuks finantsalased teadmised)	32	62	21
Olen võimeline/pädev valmistama juhtkonnale ette dokumente/aruandeid/kalkulatsioone/tasuvusarvutusi, mida nad saavad kasutada otsuste langetamiseks	63	47	5
Olen võimeline/pädev andma juhtkonna liikmetele nõu otsuste langetamisel (otsused, mille langetamisel tulevad kasuks finantsalased teadmised)	52	52	11

Allikas: Autori koostatud

Lisa 8. Raamatupidaja rolli uuringu küsimuste vastused. Küsimus 11(r)

11(r). Kui vastasite viimasele kahele küsimusele eitavalt (või ühele neist), siis võimalusel põhjendage, miks Te nii arvate

- 1) Teenuse hinna kehtestab Konkurentsiamet
- 2) Töötan meditsiinivaldkonnas, ettevõttes töötab 2400 inimest ning mis on olemuselt keerukas
- 3) Viimased kaks küsimust on pigem juhtimisarvestuse osakonna temaatika
- 4) Oman piisavalt palju raamatupidamisalast kogemust analüüsiks
- 5) Nõu andmine ei kuulu minu ülesannete hulka
- 6) 0
- 7) Seda teeb pearaamatupidaja, kellel on pikemaajalisem töökogemus antud vallas
- 8) Üldjuhul ikka küsitakse, aga juhtub ka vastupidist
- 9) Töötan projekteerimisfirmas, kus töötavad kõik kõrgharidusega spetsialistid kaasa arvatud juhtkond, kes on kompetentsed tegema ärilisi otsuseid. Annan vajadusel finantsandmeid otsuste langetamiseks
- 10) Nad ei vaja minu abi
- 11) Töötan väga suures ettevõttes, teen raamatupidamises teatud lõiku ning olen kursis vaid väikese osaga terve ettevõtte mastaabis, mistõttu ei oska neid aidata otsuste langetamise ettevõtte tasandil
- 12) Enamus otsuseid langetatakse kontserni tasemel
- 13) Meil on finantsjuht eraldi
- 14) Juhtkonnaga suhtleb finantsjuht
- 15) Kuna meil on tegemist rahvusvahelisse kontserni kuuluva ettevõttega, siis juhtkonna otsustes räägivad kaasa ainult kõrgemal positsioonil olevad töötajad. Finantsalased otsused võtetakse meie ettevõtte puhul vastu Soomes, kuna meie ettevõtte juhatuse liikmed on kõik soomlased
- 16) Puudub vajalik töökogemus
- 17) Peamiselt tegelevad juhtimisarvestusega kontrollid
- 18) Minu kui raamatupidaja assistendi käest nõu ei küsita. Nõu ja arvamust küsitakse pearaamatupidaja käest

Lisa 9. Raamatupidaja rolli uuringu küsimuste vastused. Küsimused 3(j)–6(j)

3(j). Kas Teie ettevõttes töötab peale pearaamatupidaja/raamatupidaja/raamatupidaja assistendi veel mõni finantsvaldkonna töötaja (kelle ametinimetus on üks alljärgnevaist: finantsjuht, kontrollid, finantsanalüütik, analüütik, finantsspetsialist, finantsist, ökonomist või muu sarnane)

- a. Jah – 20 vastust
- b. Ei – 44 vastust

4(j). Milline on Teie haridustase

- a. Keskkharidus (sealhulgas kutsekeskharidus, keskeriharidus) – 9 vastust
- b. Rakenduskõrgharidus – 4 vastust
- c. Kõrgharidus – bakalaureusekraad – 22 vastust
- d. Kõrgharidus – magistrikraad – 28 vastust
- e. Kõrgharidus – doktorikraad – 1 vastus
- f. Muu – 0 vastust

5(j). Kui pikk on Teie tööstaaž

- a. Kuni 1 aasta – 0 vastust
- b. 1–5 aastat – 8 vastust
- c. 6–10 aastat – 8 vastust
- d. 11–15 aastat – 16 vastust
- e. 16–20 aastat – 12 vastust
- f. 21 aastat ja enam – 20 vastust

6(j). Millises rollis näete raamatupidajat ettevõttes

- 1) Töötaja, kes tegeleb raamatupidamisarvestusega ja vastutab selle eest, et raamatupidamisarvestus oleks korrektne – 14 vastust
- 2) Töötaja, kes lisaks raamatupidamisarvestusele nõustaks ettevõtte juhte – 48 vastust
- 3) Muu – 2 vastust

Lisa 10. Raamatupidaja rolli uuringu küsimuste vastused. Küsimus 7(j)

7(j). Millised peaksid olema raamatupidaja tööülesanded ettevõttes

Tööülesanne	Vastajate arv
Raamatupidamisarvestus	64
Palgaarvestus	61
Maksuarvestus	64
Väline aruandlus	61
Juhtimisarvestus	35
Juhtkonna otsuste langetamist toetavad tegevused	35
Töö informatsioonisüsteemidega	39
Muu	2

Allikas: Autori koostatud

Lisa 11. Raamatupidaja rolli uuringu küsimuste vastused. Küsimus 8(j)

8(j). Palun märkige, kuivõrd nõustute järgmiste väidetega

(Valikuvariandid: Jah, pidevalt; Jah, mõnikord; Ei)

Väide	Hinnang		
	Jah, pidevalt (vastuste arv)	Jah, mõnikord (vastuste arv)	Ei (vastuste arv)
Küsin nõu raamatupidajalt enne, kui langetan otsuseid (otsused, mille langetamisel tulevad kasuks finantsalased teadmised)	23	36	5
Meie ettevõttes töötav raamatupidaja on võimeline/pädev valmistama ette dokumente/arundeid/kalkulatsioone/tasuvusarvutusi, mida saab kasutada otsuste langetamiseks	28	27	9
Meie ettevõttes töötav raamatupidaja on võimeline/pädev andma mulle nõu otsuste langetamisel (otsused, mille langetamisel tulevad kasuks finantsalased teadmised)	31	27	6

Allikas: Autori koostatud

Lisa 12. Raamatupidaja rolli uuringu küsimuste vastused. Küsimus 9(j)

9(j). Kui Te ei nõustunud väitega "Küsin nõu raamatupidajalt enne, kui langetan otsuseid (otsused, mille langetamisel tulevad kasuks finantsalased teadmised)", siis võimalusel palun põhjendage

- 1) Meil on selleks finantsjuht
- 2) Kuna oman ise finantsalast haridust, siis teadmised on olemas, kuid kuna ise raamatupidamisega ei tegele, siis raamatupidaja kiirendab vajaliku teabe leidmist. Ja hea on alati kellegagi otsused läbi arutada
- 3) Tihti raamatupidajal jääb puudu teavet nn otsuse "suurest pildist" ehk taustast ning raamatupidajale tuleb teave saamiseks väga konkreetseid ja spetsiifilisi küsimusi esitada
- 4) Nõustun, kuid alati ei pruugi ega peagi raamatupidaja kõikidele küsimustele vastata oskama
- 5) Ettevõtte raamatupidaja ei kuulu meie ettevõttes juhatusse ja antud otsuseid tehakse juhatuse ja nõukogu tasemel. Raamatupidaja vahetus hiljuti, pole veel ennast saanud tõestada
- 6) Oman ise rahanduslikku kõrgharidust
- 7) Otsuste langetamiseks kasutatakse juhtimisarvestusest saadavat infot, mitte raamatupidamisest saadavat infot
- 8) Finantsteadmised endal olemas ning raamatupidajalt saan olulise ajaloolise info. Tulevikku puudutavad olulisemad investeerimisotsused eeldavad sisulist ärilist teadmist, millega raamatupidaja otseselt kokku ei puutu
- 9) Ma arvan, et minul nagu juhatajal on palju parem ettekujutus sellest, mis toimub meie ettevõttes ja mida tuleb teha. Raamatupidajal sellist infot ei ole
- 10) Vastasin "jah", kuid tegelikult olen ise nii ettevõtte juht kui raamatupidaja, seetõttu tegelikult nõu ei küsi. Olen raamatupidamisbüroo juht, finantsjuht, pearaamatupidaja, eelarvestaja, nõustaja jne - kõik ühes :)

Lisa 13. Raamatupidaja rolli uuringu küsimuste vastused. Küsimus 10(j)

10(j). Kui arvasite eelnevalt, et Teie ettevõttes töötav raamatupidaja ei ole võimeline/pädev valmistama Teile ette dokumente/aruandeid/kalkulatsioone/tasuvusarvutusi, mida saate kasutada otsuste langetamiseks, siis võimalusel palun põhjendage oma arvamust

- 1) Lihtne raamatupidaja teeb kandeid raamatupidamisse, kuid mingeid analüüse tema ei koosta
- 2) Raamatupidaja ei ole finantsjuht ja seega ei peagi ta olema võimeline tema valdkonda mittepuutuvatele küsimustele vastama
- 3) Meil selleks üks tootmisjuhtidest
- 4) Oman ise vastavat pädevust
- 5) Tegelen sellega ise
- 6) Selleks on finantsjuht
- 7) Tihti pole dokumentide ja arvutuste sisu ainult raamatupidamislik vaid hõlmab ka toote ja tootmisega seotud arvestusi, sellisel juhul jääb raamatupidajast väheks

Lisa 14. Raamatupidaja rolli uuringu küsimuste vastused. Küsimus 11(j)

11(j). Kui arvasite eelnevalt, et Teie ettevõttes töötav raamatupidaja ei ole võimeline/pädev andma Teile nõu otsuste langetamisel, siis võimalusel palun põhjendage oma arvamust

- 1) Raamatupidaja ei näe "suurt pilti" ning tal puudub strateegiline mõtlemine
- 2) Vt eelmine
- 3) Selleks on finantsjuht
- 4) Olen võtnud tööle raamatupidaja, mitte finantsjuhi ülesandeid täitva isiku, kes omab või peab omama ka raamatupidaja valdkonda puutuvaid teadmisi
- 5) Sama mis eelmised - puudub ettevõtte toomisprotsessi või toote hinna arvutused ja sellega seonduv informatsioon. Samas raamatupidaja on see isik, kes aitab ettevõttel maksudega (ja muude seadusandlusest tulenevate finantsküsimustega) seonduvates küsimustes leida parimaid lahendusi
- 6) Niisiis, meil on erinevad tasemed - raamatupidajad - pearaamatupidaja ja finantsjuht. Kui me räägime raamatupidajast ehk esimesest tasemest, siis MITTE IGA KORD küsin ma tema käest nõu. Küll aga alati finantsjuhi käest ja otse loomulikult on ka pearaamatupidaja kaasatud tähtsate otsuste tegemisse. Pearaamatupidaja pädevusse kuulub ka konsolideerimine
- 7) Vt eelnevaid vastuseid

Lisa 15. Pearaamatupidajate, raamatupidajate ja raamatupidaja assistentide tööülesanded

Tööülesanne	Raamatupidaja assistendid	Raamatupidajad	Pearaamatupidajad
Raamatupidamisarvestus	89%	98%	94%
Palgaarvestus	67%	66%	87%
Maksuarvestus	33%	86%	97%
Väline aruandlus	44%	86%	100%
Juhtimisarvestus	67%	50%	77%
Juhtkonna otsuste langetamist toetavad tegevused	56%	41%	79%
Töö informatsioonisüsteemidega	56%	59%	90%
Muu	0%	14%	19%

Allikas: Autori koostatud

Lisa 16. Raamatupidajate tööaja kasutus (ametite lõikes)

Tööülesanne	Raamatupidaja assistendid	Raamatupidajad	Pearaamatupidajad
Raamatupidamisarvestus	50%	45%	35%
Palgaarvestus	6%	11%	9%
Maksuarvestus	4%	10%	11%
Väline aruandlus	7%	11%	15%
Juhtimisarvestus	10%	8%	10%
Juhtkonna otsuste langetamist toetavad tegevused	15%	5%	7%
Töö informatsioonisüsteemidega	8%	6%	10%
Muu	0%	4%	3%

Allikas: Autori koostatud

Lisa 17. Hinnang väitele „Valmistan ette ettevõtte juhtkonnale dokumente/aruandeid kalkulatsioonide/tasuvusarvutusi, mida nad saavad kasutada otsuste langetamisel“ sõltuvalt ettevõtte suurusest

Töötajate arv ettevõttes	Hinnang		
	Jah, pidevalt	Jah, mõnikord	Ei
1 - 9 töötajat	44%	50%	6%
10 - 49 töötajat	52%	43%	5%
50 - 249 töötajat	49%	46%	5%
250 ja rohkem töötajat	31%	63%	6%

Allikas: Autori koostatud

Lisa 18. Hinnang väitele „Juhtkonna liikmed küsivad minult nõu/konsulterivad minuga enne otsuste langetamist (otsused, mille langetamisel tulevad kasuks finantsalased teadmised)” sõltuvalt ettevõtte suurusest

Töötajate arv ettevõttes	Hinnang		
	Jah, pidevalt	Jah, mõnikord	Ei
1 - 9 töötajat	44%	39%	17%
10 - 49 töötajat	32%	57%	11%
50 - 249 töötajat	24%	54%	22%
250 ja rohkem töötajat	6%	63%	31%

Allikas: Autori koostatud

Lisa 19. Raamatupidaja tegelemine juhtimisarvestuse ning juhtkonna otsuste langetamist toetavate tegevustega sõltuvalt sellest, kas ettevõttes on peale raamatupidaja veel finantsvaldkonna töötajaid või mitte

Finantsvaldkonna töötajate olemasolu	Tööülesanne (mitu protsenti vastajatest tegeleb tööülesandega)	
	Juhtimisarvestus	Juhtkonna otsuste langetamist toetavad tegevused
Ettevõttes on peale raamatupidaja veel finantsvaldkonna töötajaid	54%	48%
Ettevõttes pole peale raamatupidaja rohkem finantsvaldkonna töötajaid	79%	79%

Allikas: Autori koostatud

**Lisa 20. Juhtkonnale dokumentide/aruannete/kalkulatsioonide/tasuvus-
arvutuste ette valmistamine sõltuvalt sellest, kas ettevõttes on peale
raamatupidaja veel finantsvaldkonna töötajaid või mitte**

Finantsvaldkonna töötajate olemasolu	Hinnang		
	Jah, pidevalt	Jah, mõnikord	Ei
Ettevõttes pole peale raamatupidaja rohkem finantsvaldkonna töötajaid	57%	38%	5%
Ettevõttes on peale raamatupidaja veel finantsvaldkonna töötajaid	37%	58%	5%

Allikas: Autori koostatud

Lisa 21. Juhtkonna liikmete poolt nõu küsimine raamatupidajalt sõltuvalt sellest, kas ettevõttes on peale raamatupidaja veel finantsvaldkonna töötajaid või mitte

Finantsvaldkonna töötajate olemasolu	Hinnang		
	Jah, pidevalt	Jah, mõnikord	Ei
Ettevõttes pole peale raamatupidaja rohkem finantsvaldkonna töötajaid	41%	52%	7%
Ettevõttes on peale raamatupidaja veel finantsvaldkonna töötajaid	15%	56%	29%

Allikas: Autori koostatud

Lisa 22. Eesti raamatupidajate tööaja kasutuse võrdlus muu maailma raamatupidajate tööaja kasutusega

Tööülesanne	Maailm	Eesti
Väline aruandlus	32%	72%
Juhtimisarvestus	22%	10%
Juhtkonna otsuste langetamist toetavad tegevused	18%	7%
Töö informatsioonisüsteemidega	12%	8%
Muu	16%	3%

Allikas: Autori koostatud

Lisa 23. Eesti raamatupidajate tööaja kasutuse võrdlus muu maailma (läänერიigid ning ida pool paiknevad riigid) raamatupidajate tööaja kasutusega

Tööülesanne	Maailm(Lääs)	Maailm(Ida)	Eesti
Väline aruandlus	29%	40%	72%
Juhtimisarvestus	24%	18%	10%
Juhtkonna otsuste langetamist toetavad tegevused	20%	17%	7%
Töö informatsioonisüsteemidega	11%	13%	8%
Muu	16%	12%	3%

Allikas: Autori koostatud

Lisa 24. Raamatupidaja assistentide vastused raamatupidaja rolli uuringu küsimustele 4(r) ja 6(r)

4(r). Milline on Teie haridustase

- a. Keskharidus (sealhulgas kutsekeskharidus, keskeriharidus) – 1 vastus
- b. Rakenduskõrgharidus – 3 vastust
- c. Kõrgharidus – bakalaureusekraad – 4 vastust
- d. Kõrgharidus – magistrikraad – 1 vastus
- e. Kõrgharidus – doktorikraad – 0 vastust
- f. Muu – 0 vastust

6(r). Kui pikk on Teie tööstaaž

- a. Kuni 1 aasta – 1 vastus
- b. 1–5 aastat – 4 vastust
- c. 6–10 aastat – 4 vastust
- d. 11–15 aastat – 0 vastust
- e. 16–20 aastat – 0 vastust
- f. 21 aastat ja enam – 0 vastust

**Lisa 25. Raamatupidajate vastused raamatupidaja rolli uuringu küsimustele
4(r) ja 6(r)**

4(r). Milline on Teie haridustase

- a. Keskharidus (sealhulgas kutsekeskharidus, keskeriharidus) – 7 vastust
- b. Rakenduskõrgharidus – 14 vastust
- c. Kõrgharidus – bakalaureusekraad – 9 vastust
- d. Kõrgharidus – magistrikraad – 14 vastust
- e. Kõrgharidus – doktorikraad – 0 vastust
- f. Muu – 0 vastust

6(r). Kui pikk on Teie tööstaaž

- a. Kuni 1 aasta – 2 vastust
- b. 1–5 aastat – 12 vastust
- c. 6–10 aastat – 9 vastust
- d. 11–15 aastat – 2 vastust
- e. 16–20 aastat – 10 vastust
- f. 21 aastat ja enam – 9 vastust

Lisa 26. Pearaamatupidajate vastused raamatupidaja rolli uuringu küsimustele 4(r) ja 6(r)

4(r). Milline on Teie haridustase

- a. Keskharidus (sealhulgas kutsekeskharidus, keskeriharidus) – 3 vastust
- b. Rakenduskõrgharidus – 22 vastust
- c. Kõrgharidus – bakalaureusekraad – 20 vastust
- d. Kõrgharidus – magistrikraad – 17 vastust
- e. Kõrgharidus – doktorikraad – 0 vastust
- f. Muu – 0 vastust

6(r). Kui pikk on Teie tööstaaž

- a. Kuni 1 aasta – 1 vastus
- b. 1–5 aastat – 1 vastust
- c. 6–10 aastat – 11 vastust
- d. 11–15 aastat – 12 vastust
- e. 16–20 aastat – 11 vastust
- f. 21 aastat ja enam – 26 vastust